

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Diplomová práce

Bc. Monika Žohová

Didaktický potenciál díla Petra Chudožilova

Olomouc 2018

Vedoucí práce: doc. Mgr. Jaroslav Vala, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem „Didaktický potenciál díla Petra Chudožilova“ vypracovala samostatně a výhradně s použitím uvedených zdrojů a literatury.

V Českém Krumlově dne 18. 4. 2018

Podpis .....

Poděkování

Děkuji doc. Mgr. Jaroslavu Valovi, Ph.D. za odborné vedení práce, poskytování cenných rad a vstřícné jednání. Mé poděkování patří rovněž mým nejbližším za víru v mé schopnosti, především mému partnerovi Josefu Kamerovi za podporu při psaní práce. V neposlední řadě děkuji žákům třídy 6. B ZŠ Plešivec v Českém Krumlově za spolupráci na literárním projektu.

OBSAH

ÚVOD	6
1 ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST	9
2 PETR CHUDOŽILOV	12
2.1 Život	12
2.2 Dílo.....	15
2.2.1 Překlad	17
2.2.2 Ilustrace a vydavatelství.....	17
3 POVĚDOMÍ ČESKÝCH ČTENÁŘŮ O SPISOVATELI PETRU CHUDOŽILOVI A JEHO DÍLU	19
3.1 Znalost jména Petr Chudožilov	19
3.2 Zdroj seznámení s Petrem Chudožilovem.....	20
3.3 Popularita Chudožilových děl	21
3.4 Zájem o informovanost o Petru Chudožilovi	23
3.5 Shrnutí výsledků šetření	24
4 INTERPRETACE VYBRANÝCH DĚL	25
4.1 Balada o Bobíkovi aneb Pacient Dr. Gordona	25
4.2 Příliš mnoho andělů.....	29
4.3 Kouř z komína.....	33
4.4 Společné znaky všech vybraných děl.....	38
5 PŘÍPRAVY NA VYUČOVÁNÍ A REALIZACE HODIN	39
5.1 Příprava k dílu Balada o Bobíkovi aneb Pacient Dr. Gordona, část 1	39
5.1.1 Realizace hodiny k dílu Balada o Bobíkovi aneb Pacient Dr. Gordona, část 1.	43
5.2 Příprava k dílu Balada o Bobíkovi aneb Pacient Dr. Gordona, část 2	52
5.2.1 Realizace hodiny k dílu Balada o Bobíkovi aneb Pacient Dr. Gordona, část 2.	55
5.3 Příprava k dílu Příliš mnoho andělů, část 1	64

5.3.1	Realizace hodiny k dílu Příliš mnoho andělů, část 1	68
5.4	Příprava k dílu Příliš mnoho andělů, část 2.....	74
5.4.1	Realizace hodiny k dílu Příliš mnoho andělů, část 2	76
5.5	Příprava k dílu Kouř z komína, část 1	78
5.5.1	Realizace hodiny k dílu Kouř z komína, část 1	81
5.6	Příprava k dílu Kouř z komína, část 2.....	87
5.6.1	Realizace hodiny Kouř z komína, část 2.....	90
6	ŽÁKOVSKÁ REFLEXE.....	96
	ZÁVĚR	104
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A LITERATURY	107
	SEZNAM TABULEK A GRAFŮ.....	109
	SEZNAM PŘÍLOH.....	110
	PŘÍLOHY.....	113

ÚVOD

Pro svou diplomovou práci jsem si vybrala dílo českého spisovatele Petra Chudožilova, který je navzdory svému původu znám především ve Švýcarsku, kde žije od roku 1982, jako německy píšící autor. Jedná se o spisovatele, který publikuje jak literaturu pro dospělé, tak pro děti. V pozdějším věku se uchýlil zvláště k dětské literatuře, jejíž didaktický potenciál bude v této práci zkoumán. Důvodem pro výběr právě tohoto spisovatele a jeho díla je mimo jiné onen fakt, že Petr Chudožilov není příliš známým autorem ve své rodné vlasti. Dalším a hlavním důvodem je originalita, fantasknost a poselství jeho povídek z knihy *Příliš mnoho andělů*, která mě před několika lety jako čtenářku zcela uchvátila.

Knihy *Příliš mnoho andělů* je plná příběhů, ve kterých hrají hlavní roli, jak už název napovídá, andělé. Petr Chudožilov je stylizuje do mnoha podob a „životních“ úloh, a to od andělů strážných přes anděly domácí až k andělům padlým. Velmi zajímavý je obzvláště kontrast, který Chudožilov čtenářům poskytuje v podobě zasazení pohádkových postav do reálného světa. V něm se andělé snaží pomáhat lidským bytostem znovu nalézt štěstí, lásku, poučit se z vlastních chyb a vypořádat se s nejrůznějšími křivdami. Z každé povídky vychází jisté ponaučení a navíc i víra v to, že se nakonec vše v dobré obrátí. Ilustrace Zuzany Bočkayové-Brunckové výborně dokreslují kouzelné příběhy a už ony samotné působí na čtenáře pozitivně. Díla Petra Chudožilova jsou jakýmsi pohlazením pro duši a jsou přínosná pro děti i dospělé čtenáře.

Jako dospělá stále věřím, že dobro nad zlem nakonec zvítězí, a proto se opakovaně vracím ke čtení knih se šťastným koncem. Za nejuvděčnější žánr považuji právě pohádky. Fantaskní povídky Petra Chudožilova pro mne však byly ještě o něco více neobyčejné.

Nejen že jeho příběhy mají šťastný konec, ale čtenáři jsou často přesvědčeni o víře, že něco mezi nebem a zemí skutečně existuje. Ať se již jedná o čtenáře věřící v Boha, či o ateisty, Petr Chudožilov jim nenásilnou formou ukazuje kontrast světa reálného a pohádkového, jinými slovy pak náboženského.

V povídkách najdeme mnoho ponaučení o životě a vztazích mezi lidmi. Kupříkladu že v konfliktních situacích soustředíme svou pozornost jen na to negativní, ale tím pak nevnímáme to krásné, co je očím neviditelné. Také se můžeme naučit, jak nesmírně důležité je umět odpouštět či přiznat si svou chybu, podívat se na svět jinými očima, nejčastěji těma dětskýma. A vydat se pak na cestu lásky a poctivosti, na kterou není nikdy

pozdě. Jak vidno, podle mě má dílo Petra Chudožilova mnoho nosných myšlenek, ačkoliv to nemusí být při prvním přečtení zřejmé.

Domnívám se, že po interpretaci a ukázkách možností využití textů Petra Chudožilova je zde velká možnost zařadit jeho dílo do literární výchovy ve školách. Dle mých zkušeností není mezi dětmi literární výchova oblíbenou oblastí. Žáci si velmi oblíbili hodiny dílen čtení, ve kterých mohou číst svou knihu na základě vlastního výběru. Hodiny literatury potom považují za zbytečné nebo nudné, a navíc v nich musí číst díla, která jim vybere vyučující.

Ráda bych pro děti vybrala takové metody a díla, aby se pro ně literární výchova stala potěšením, a ne nutností, kterou musí splnit. Všimla jsem si, že si žáci do dílen čtení vybírají spíše moderní literaturu, která vyšla v poslední době. Proto bych jim ráda ukázala, že poutavá může být i literatura starší, kterou by si sami nejspíš nevybrali.

V neposlední řadě je mým cílem žákům představit dle mého názoru nedoceněného autora, který si svou pozornost díky svým dílům jistě zaslouží. Pokud by se mi podařilo inspirovat touto prací své kolegy, či dokonce přispět k tomu, aby bylo Chudožilovo dílo zařazeno do českých čítanek, bylo by mi to velkou ctí a potěšením.

Chudožilova díla plánuji zařadit do literární výuky na 2. stupni základní školy, a to konkrétně v 6. ročníku v rámci nauky o pohádkovém žánru, čímž naplním školní vzdělávací program.

Mým prvotním záměrem bylo klást důraz právě na knihu *Příliš mnoho andělů*. Ovšem po přečtení ostatních Chudožilových děl *Balada o Bobíkovi aneb Pacient dr. Gordona* a *Kouř z komína* si nemyslím, že by některé z těchto děl bylo méně významné. V každém příběhu nalezneme něco výjimečného a důležitého, co stojí za přečtení a zamyšlení. Proto je pro mne nakonec nemožné jednu z vybraných knih upřednostnit.

Jeho dílo preferuji spíše jako celek, který spojuje dětská víra v nadpřirozeno a zázraky. Dílo, které jsem se rozhodla do své práce nezahrnout, je dětská próza *Na velrybě*, která pochází z roku 1990. K tomuto rozhodnutí mě vedl fakt, že se jedná o nejstarší Chudožilovo dílo pro děti, které může být pro čtenáře právě z tohoto důvodu nejméně atraktivní. Dalším důvodem je, že se jedná o knihu povídek, ve kterých se objevují velmi podobné motivy jako v jeho dalších dílech pro malé čtenáře.

Teoretická část se bude týkat života Petra Chudožilova a seznámení s jeho tvorbou. Dále se již zaměřím na vybraná díla, jež nejprve interpretuji tak, abych byla schopna vybrat z nich ty povídky a úryvky, které jsou pro žáky na základních školách didakticky přínosné. Nejprve si však ověřím svou hypotézu, že Petr Chudožilov není mezi českými

čtenáři známým autorem. V praktické části si již naplánuji vyučovací jednotky, které posléze realizuji, a okomentuji průběh práce.

1 ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST

Čtenářská gramotnost je v dnešní době významnou výbavou člověka, která zahrnuje dovednosti, schopnosti, hodnoty a postoje, jež jsou důležité pro rozklíčování všech druhů textů.

V dnešní době, kdy se čtenářská gramotnost žáků spíše snižuje následkem neustálého technologického vývoje, kdy žáci tráví čtením knih minimum času, je pro učitele důležité žáky přivést zpět ke čtení, což není nikterak jednoduché.

Nejdůležitější rovinnou čtenářské gramotnosti je **vztah žáků ke čtení**. To znamená, že prvním krokem má být výběr textů, které čtenářům přinášejí zážitek z četby a které jsou vnímány jako užitečné. Kromě toho je důležité utvořit si na čtený text vlastní názor a vyjádřit ho.

Další důležitou složkou je **doslovné porozumění textu**, kdy čtenáři zvládají čtený text převyprávět vlastními slovy a porozumět z kontextu i neznámým slovům.

Pokud čtenář textu neporozumí, je si toho vědom a sám hledá možnosti, jak text lépe pochopit. Později si volí vhodné texty a je schopen svou volbu odůvodnit. Tuto rovinnu nazýváme **metakognicí**.

Žáci se učí rovněž **vysuzovat**, což je synonymem pro vyvozování závěrů z přečtených informací, formulaci hlavní myšlenky a dalších domněnek, které nejsou v textu doslovně uvedeny. Posuzují hodnověrnost a obsah textu.

Rovinnou, kterou nesmíme opomenout, je **sdílení**, při kterém žáci formulují a ústně reprodukují své pocity, názory a domněnky, které při čtení nabyli. A naopak rovněž naslouchají názorům a dojmům druhých a argumentují.

Jako poslední zmíníme **aplikaci**, při které čtenář porovnává přečtené texty a používá je pro své další potřeby, kterými jsou např. navazování vztahů a spolupráce.

Ideálním řešením, jak rozvíjet mezi žáky čtenářskou gramotnost, je zahrnutí dílen čtení do výuky českého jazyka. Ne vždy je to však možné a nadto stále potřebujeme, aby žáci získali určité penzum vědomostí z literárních hodin. Žáci však v současnosti nevidí smysl ve čtení náročných či nemoderních textů, které především dříve bývaly součástí povinné četby na základních školách. Tento jev nazývá Miloš Šlapal „osleplou cestou“ (2007, s. 13). Výběr vhodných textů pro výuku literatury je proto klíčový a záleží na vyučujícím, zda zvolenými texty a metodami žáka zaujme a nadchne pro četbu.

Didaktický potenciál textu

Spojení *didaktický potenciál* znamená schopnost či možnost vhodného využití určitých prostředků, v tomto případě literárního díla, ve vyučovacím procesu.

Je důležité, aby se přečtené texty žákům propojovaly s jejich vlastním životem, ať už se jedná o nabytou zkušenost či pouhou představu. Takovýmto propojením vzrůstá šance na pochopení textu a zapamatování učiva. Z učitelské praxe autorky se osvědčilo propojování životů literárních postav a žáků, což si autorka zatím nejlépe ověřila při práci s textem *Ronja, dcera loupežníka* od Astrid Lindgrenové, při níž s žáky diskutovala na téma svoboda.

Ondřej Hausenblas (2012, s. 81 – 82) radí, čeho si v textech pro výuku všimát.

- a) **Smysl textu a autorský záměr:** Zamýšlíme se nad tím, jaké sdělení pro nás text má:
  - Poselství textu: Čím je existence textu důležitá?
  - Velká myšlenka: Jaký je hlavní poznatek?
  - Hlavní pojmy: Jaké jsou v textu souvislosti?
  - Zásadní otázky: Na jaké otázky si můžeme odpovědět?
- b) **Čtenář a text:** Snažíme se v textu najít místa, která budou podobná žákovým zážitkům a zkušenostem, anebo v nich můžeme najít alespoň souvislost:
  - Co v obsahu, myšlenkách a záměrech souvisí se životem žáka: Co zažil? Co se může stát?
  - Co souvisí s jeho dosavadními poznatky?
  - Jak odpovídá zpracování textu vyspělosti žáka?
  - Z čeho v textu poznáme, komu je určen, koho může zaujmout a komu může být prospěšný?
  - Čím může/nemůže být text pro žáka důvěrný?
- c) **Žánr textu a způsob autorova podání:** Přemýšlíme, zda je formát textu pro žáky nový, nebo již známý:
  - Které rysy bychom měli chápat vcelku (uspořádání motivů, typy postav, souvislost jazyka, formátu, obsahu, žánr, autorův postoj ke čtenářům)?
  - Které znalosti a zkušenosti žákovi pomohou, aby textu lépe porozuměl?
  - Jaký je autorův postoj k jeho sdělení (věcný, zábavný, provokativní aj.)?

d) **Forma a jazykové prostředky textu:** Hledáme klíčová místa pro pochopení a porozumění textu a vyhledáváme, jaká místa mohou být matoucí:

- Kterým klíčovým místům musí pro správné pochopení textu žák dobře porozumět?
- Která místa mohou být pro čtenáře matoucí a proč?
- Které jazykové znalosti a dovednosti pro porozumění klíčovým místům čtenář potřebuje?
- Jak slouží smyslu a záměru textu i čtenářovu porozumění jazykové a tvůrčí prostředky, kterých autor použil?

2 PETR CHUDOŽILOV

O Petru Chudožilovi nebylo napsáno mnoho, a to i přesto, že je narozen roku 1943. Lze ho tedy zařadit mezi autory déle píšící. Také tento fakt přispěl k rozhodnutí zaměřit se v této práci právě na osobnost a dílo Petra Chudožilova. V této kapitole se proto budeme věnovat jak jeho životu, s důrazem na události, které jeho osobní život i kariéru ovlivnily, tak i jeho literárnímu dílu.

2.1 Život

Petr Chudožilov je český prozaik a publicista, jenž většinu svých děl napsal v exilu. Se svou rodinou žije od roku 1982 ve švýcarské Basileji, kam byl nucen se přestěhovat z důvodu kritiky komunistického systému. Je tedy uznávaným spisovatelem píšícím nejen česky, ale i německy. Jeho knihy vycházejí také v italštině, španělštině, slovinštině a maďarštině.

Petr Chudožilov se narodil 2. února 1943 v Prostějově. Jak již jeho příjmení napovídá, jeho kořeny nesahají pouze do Čech. Matka je Moravanka, otec pochází z Ruska. Rodina žila na Moravě do roku 1957, poté se odstěhovala do Prahy. Zde Petr Chudožilov studoval na jedenáctileté střední škole. Po maturitě vystřídal v poměrně krátké době hned několik profesí. Živil se například jako zpravodaj pro Českou tiskovou kancelář, později také jako dřevorubec, závozník, hlídač, metař, *nádeník*¹ či mlékař. Na toto povolání vzpomíná Chudožilov moc rád, ačkoliv se jednalo o velmi těžkou noční a vysilující práci. Spisovatel soudí, že mezi lidmi pracujícími v noci panuje jistá solidarita.

Chudožilov tvrdí, že začal psát z pouhé touhy po psaní. Toužil napsat cokoliv, ať už se mělo jednat o báseň, povídku nebo rovnou celou knihu. Ze začátku tedy nebyl nikterak tematicky vyhraněn a psal, jak sám říká, bez důvodu.

Teprve roku 1966 začal coby podnikový sociolog navíc i znovu studovat, a to obor žurnalistika na Univerzitě Karlově v Praze. Studium ukončil bez závěrečných zkoušek roku 1970. Mezitím v letech 1967–1969 působil rovněž jako redaktor v Literárních novinách, Literárních listech a v Listech. Psal reportáže, specificky politickou tematiku nevyhledával, na druhou stranu se jí však ani nevyhýbal. Otiskl několik reportáží, některé však vyjít nesměly. Tehdy si Chudožilov začal uvědomovat, že světem hýbe síla, která může zakazovat a vše kontrolovat. Novinařinu však považoval pouze za svoji profesi. Rád

---

¹ dělník najímaný dř. k pomocné práci na jeden den n. placený za jednotlivé pracovní dny; pomocný dělník

ovšem vzpomíná na chvíle, při nichž měl pocit, že ji vykonává dobře. To vše jsou důsledky tehdejšího režimu, který ovlivňoval Chudožilovův život.

Roku 1969 pocítil naprostou bezvládnost, kterou přirovnává k pocitům penzisty. Zoufalý nebyl ani tak kvůli zákazu vydávání knih a psaní do časopisů, jako pro svou mnohostrannost, která zapříčinila jeho nejasné zaměření. Trápil se myšlenkami, že není vlastně ničím. Po tomto obtížném roce napsal ještě „román *Levá srdeční komora*, který byl přijat nakladatelstvím Československý spisovatel“² a po roce bohužel vrácen z ideových důvodů. Sám autor tento krok vnímal s odstupem času spíše jako pozitivum, jelikož usoudil, že tento román nepatří k jeho povedeným dílům.

Chudožilov tehdy zanechal svého vysokoškolského studia a dále se živil jako dělník. Pomáhal jako vodoměrka³, přidavač, pomocník u rotaček a noční hlídač. Na stavbě ovšem pracoval velice nerad, jelikož měl v té době nemocná záda. Kromě toho později také prodával obrazy a knihy, řídil speciální čisticí vozidla anebo dělal požárního technika. Za tu dobu nepoznal pocit, jaké to je mít alespoň pět let stejné zaměstnání. I kvůli tomu jeden čas bojoval s nepřítelem zvaným alkohol.

Kromě povídky *Kapři v kvetoucích trnkách*, která vyšla ještě na jaře roku 1969, a zakázanému románu *Levá srdeční komora* dlouho nic jiného nenapsal. Nepočítáme-li ovšem dopisy Literárnímu fondu. Důvodem byla hlavně jeho finanční situace. Kvůli půjčce na zakázaný román se dostal do existenčních problémů a na její splacení si takto musel vydělávat.

Nešťastný z tohoto způsobu života, zákazu práce v oboru a pod hrozbou stejně nešťastné budoucnosti svých dětí byl Chudožilov roku 1982, jakožto jeden ze signatářů Charty 77, nakonec donucen emigrovat do Švýcarska. Zde žije se svou rodinou doposud.

Emigrovat nebylo spisovatelovou volbou už jen proto, že on sám je z emigrantské rodiny. Byl ovšem evidován jako nepřátelská osoba třetí kategorie („osoby, které vyvíjejí nepřátelskou činnost proti ČSSR, zemím socialistického tábora a jejich občanům, dále osoby aktivně se na této činnosti podílející“⁴). A tak i přes to, že pocíťoval nechuť k emigraci a nedělal si o ní žádné iluze, musel odjet spolu se svou ženou, čtyřmi dětmi (z toho jednomu byl teprve rok a půl) a psem.

---

² CHUDOŽILOV, Petr. *Proč necítím národní hrdost: výběr z publicistiky 1967-1998*. Praha: Dauphin, 1999. ISBN 80-86019-92-6., str. 55

³ pracovník vodoměření

⁴ *Registrace, vedení a archivace svazků ve směrnících čs. komunistické rozvědky* [online]. Bratislava: Ústav Paměti národa, 2015 [cit. 2018-02-15]. Dostupné z: <http://www.upn.gov.sk/utvary-stb-a-ps-na-slovensku/1-sprava/IS-b.pdf>, str. 60

Ve Švýcarsku se vrátil ke studiím. Tentokrát se rozhodl pro obor historie středověku a novověku. Současně při studiu, které rovněž nedokončil, pracoval opět jako nádeník, školník nebo poslíček.

Se svou ženou má Chudožilov čtyři děti a celých dvacet let se věnoval prakticky jen jim. Možná právě proto je mu bližší literatura pro děti než pro dospělé. Do Československa se nikdy natrvalo nevrátil. Výjimkou byly jen jeho krátké návštěvy. Ty podnikal především proto, že Československo nikdy nepřestal mít rád. '

I když se mu přičilo tehdejší počínání československé společnosti a nikdy necítil hrdost na svůj národ, naše vlast se mu vždy líbila. Přemýšlel například i o koupi domu v Českém Krumlově, který jej okouzli. Ovšem s oblibou říká, že doma je vlastně všude. Nejen v Praze, ale i v Brně, v Prostějově, kde se narodil, v Basileji. K tomu ještě velmi miluje Norsko a Itálii. Nějakou dobu žil dokonce v Košicích, takže i na Slovensku se cítí být doma. Chudožilov se ovšem cítí velice šťastný i v autě, když sedí za volantem a očima rozkrývá doposud nepoznané.

V tomto neproduktivním mezidobí přispíval alespoň svými fejetony do českého vysílání Hlasu Ameriky. „Po listopadu 1989 začal přispívat zejména do Lidových novin, ale také do Revolver Revue a její Kritické přílohy a dalších. Spolupracuje s Českým rozhlasem. Je autorem večerníků, vysílaných Bavorským rozhlasem.“⁵

S přibývajícím lety se roku 1990 stal spisovatelem na volné noze; na práci v dělnickém oboru se cítil být již starý. Po sametové revoluci napsal proto několik knih, ale zklamán arogantní neschopností českých nakladatelství vydal svá díla v zahraničí. Je autorem, který píše spíše krátké věci, jelikož na dlouhé, jak sám říká, nemá trpělivost ani čas. A navíc děti, pro které Chudožilov tvoří, čtou dlouhé věci nerady.

Chudožilov označuje dětské publikum za vděčnější. Rovněž se mu zdá snadnější psát pro děti hezké pohádky a fantaskní příběhy, které čtenáře donutí si příště zakoupit další knihu, než pro dospělé, pro něž má potřebu psát autobiografické a autentické nelibivé příběhy. K tomu také dodává, že je důležité, aby pohádky zaujaly i dospělé, protože „dětské knihy si nevybírají děti, vybírají jim je rodiče. Pohádka je veliká svoboda, můžete říkat věci, které by vám dospělý čtenář nespokl.“⁶

---

⁵ Petr Chudožilov. *Slovník české literatury: po roce 1945* [online]. ÚČL AV ČR, 2007 [cit. 2017-10-01]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1246&hl=chudo%C5%BEilov+>

⁶ Z pohádkového komína Petra Chudožilova se valí láska i cirkus. Česká televize: ČT24, kultura [online]. 2015 [cit. 2017-02-18]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/1587714-z-pohadkoveho-komina-petra-chudozilova-se-vali-laska-i-cirkus>

Právě dětská literatura přinesla Petru Chudožilovi slávu a také několik ocenění v německy mluvících zemích. V roce 1991 byl zapsán na Čestnou listinu IBBY a od roku 1993 je nositelem Evropské ceny za nejlepší německou pohádku. Kromě toho získal roku 2014 výroční cenu nakladatelství Albatros za knihu *Příliš mnoho andělů*, kterou on sám považuje za nejúspěšnější.

„Petr Chudožilov miluje víno, baví ho cestování, návštěvy opery, etnická hudba, memoárová literatura, film, historie a mezinárodní politika.“⁷ Jeho jméno najdeme v mnohých českých, ale i německých a italských antologiích.

2.2 Dílo

V této části se zaměříme na knihy, které byly publikovány jakožto tvorba pro děti a zároveň přeloženy do českého jazyka. Budeme se věnovat hlavním myšlenkám dětských knih, abychom shrnuli nejčastější náměty Chudožilova díla a především odůvodnili výběr jeho děl použitých právě v této práci.

Roku 1990 vydal Petr Chudožilov první prózu pro děti, která nese název *Na velrybě*, „kde zázračné dění vpadá do světa nepohádkové každodennosti. Jemně humorný tón sugeruje úsměvnou pohodu, jejíž smysl většinou odhaluje pointa: štěstí (a zároveň nesentimentální poetičnost Chudožilových pohádek) zakládají zdánlivě nicotné jevy a hlavně nenápadné zážitky, které člověk sdílí v jednotě s hodnými lidmi – nebo třeba s trpaslíky či se sněžným mužem.“⁸

Kouř z komína je pohádkový román vydaný v němčině roku 1992, ovšem na pultech českých knihkupectví je k vidění teprve od roku 2015. Tato pohádka hraje pro spisovatele Petra Chudožilova obrovskou roli. Vždy mu připadalo, že kouř dokáže sjednotit celý pohled – vine se z komína, zabalí měsíc, zabalí hvězdy, zabalí člověka.

Kdysi měl Chudožilov kamarádku jménem Zuzana, které bylo přes 80 let. Jednalo se o německy mluvící pražskou židovku, která byla provdána za sudetského Němce, jenž se se Zuzanou rozvedl, když přišli nacisté. Oba dva museli do koncentračního tábora, který přežili, a byli nuceni po válce odejít, jelikož neuměli hovořit českým jazykem. Tehdy Chudožilov Zuzaně přislíbil, že jí napíše krásnou pohádku.

---

⁷ BURIAN, Jan a Jitka KULHÁNKOVÁ. *Další posezení s Janem Burianem, aneb, Třicet televizních rozhovorů s neobyčejnými lidmi: a o tom, co se dělo kolem*. Praha: Dokořán, 2007. ISBN 978-80-7363-101-7. ,str. 173

⁸ Petr Chudožilov. *Slovník české literatury: po roce 1945* [online]. ÚČL AV ČR, 2007 [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1246&hl=chudo%C5%BEilov+>

Román *Kouř z komína* pojednává o veliké lásce, tzv. lásce až za hrob. Hlavní postavou je paní, která odmítá uvěřit smrti svého manžela. Ten jí totiž poručil, ať nevěří nikomu, kdo jí řekne, že je mrtvý. Ona tedy radám ostatních odolává a naopak se je snaží přesvědčit, že přeci nejde milovat nikoho, kdo je po smrti. A ona svého muže stále miluje. Jedná se tedy o příběh o lásce a věrnosti, který spojuje fyzické s duchovním.

Dále kniha vypráví o cirkusu, který je také Chudožilovým oblíbeným tématem. Sám Chudožilov přiznává, že má cirkusáky nesmírně rád a rád by se k nim sám přidal. Pocit a skutečnost, že dnes může být zde, jindy zase tam, se mu zdá osvobozující. Říká, že když člověka chytne potřeba se pohybovat a nebýt na jednom místě, tak už se jí nikdy nezbaví. Předpokládáme, že se tak cítí právě proto, že stěhování sám zažil.

„Kniha fantaskních povídek Petra Chudožilova *Příliš mnoho andělů* byla poprvé vydána v německém jazyce v roce 1994 pod názvem *Zu viele Engel*. Autorem textu českého vydání je opět sám autor původního německého textu, Petr Chudožilov. Kniha vychází česky poprvé v roce 2013 v nakladatelství Albatros.“⁹

Celé toto dílo pojednává o andělech zasazených do reálného nepohádkového světa. Jedná se celkem o devatenáct poutavých příběhů a andělé vystupují v každém z nich. A nejen to, každý příběh navíc uvozuje nadpis psaný ozdobným písmem a taktéž je téměř každý doplněný o půvabnou ilustraci, jež ve čtenáři rychle navozuje pocit bezstarostnosti a dobrodružství zároveň.

Jednotlivé příběhy spojuje šťastný konec, výskyt andělů a hlavně myšlenka, která těší nejen děti, ale také dospělé čtenáře. Pokaždé vítězí dobro nad zlem, jak to v klasických pohádkách bývá.

„Vyprávění dětského příběhu *Bobík aneb Pacient Dr. Gordona* osciluje na hranici mezi pohádkovým příběhem a podobenstvím. Poloreálné splnění dětského snu mít psa v podobě psiho anděla se stane katalyzátorem řady paradoxních situací, které odhalují napětí mezi světem dospělých a představami dětí. Symbolické propuštění nadpřirozené psi postavy pak představuje nejen bránu k dospělosti, ale i neradostnou zprávu o tom, že fantazie s dospíváním ustupuje do přísně vymezených hranic.“¹⁰ Tento dětský příběh pochází z roku 1998, byl tedy zatím poslední prózou pro děti napsanou v německém jazyce.

---

⁹ CHUDOŽILOV, Petr. *Příliš mnoho andělů*. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2013. ISBN 978-80-00-03330-3., Ediční poznámka, str. 134

¹⁰ Petr Chudožilov. *Slovník české literatury: po roce 1945* [online]. ÚČL AV ČR, 2007 [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1246&hl=chudo%C5%BEilov+>

2.2.1 Překlad

Vzhledem k místu pobytu spisovatele vyšly jeho knihy nejprve v německém jazyce, ovšem autorem českého textu je taktéž sám autor vydání německého. S německým textem Chudožilovi pomáhala překladatelka Susan Roth.

2.2.2 Ilustrace a vydavatelství

Vezmeme-li v potaz opět pouze díla pro dětské čtenáře, jeho nejnovější a zároveň nejúspěšnější díla, za která si autor odnesl spoustu ocenění, byla vydána nakladatelstvím Albatros. Jedná se o knihu *Kouř z komína* a *Příliš mnoho andělů*, za kterou dostal autor v roce 2014 dokonce výroční cenu tohoto nakladatelství. Obě tato díla byla ilustrována slovenskou ilustrátorkou Zuzanou Bočkayovou-Brunckovou, která patří k mladší talentované generaci ilustrátorů. „Ve své ilustrační tvorbě využívá vytříbený malířský styl, který je pro ni charakteristický. Barva v jejím případě patří k nejdůležitějším vyjadřovacím prvkům.“¹¹

Dílo *Balada o Bobíkovi aneb Pacient Dr. Gordona* bylo vydáno Literární čajovnou Suzanne Renaud. Jedná se o nakladatelství, které sídlí v Havlíčkově Brodě a zaměřuje se na vydávání kvalitní české literatury. Ilustrace k tomuto dílu vytvořila výtvarnice, grafička a ilustrátorka Milada Fischerová.

Chudožilova dětská prvotina *Na velrybě* byla vydána brněnským nakladatelstvím a knihkupectvím Cesta. Kniha neobsahuje žádné ilustrace vyjímaje kresbu na obálce, jejímž autorem je Jindřich Čapek.

„Jindra Čapek ilustroval na sedmdesát titulů a dodnes má napilno. Jeho knížky získaly mnoho cen a vycházejí v řadě zemí. V 90. letech se vrátil do Čech, usadil se v Českém Krumlově a začala nová etapa jeho života.“¹² Našel si byt v historickém centru, znovu se oženil a má dvě malé děti. Pořád se ale cítí doma i v jižním Německu, kde léta žil. Krumlov a jižní Čechy vůbec má moc rád. Tyto informace o Jindřichu Čapkovi zmiňujeme především proto, že má mnoho společného s Petrem Chudožilovem – konkrétně bydliště v německy mluvícím státě a lásku k Českému Krumlovu.

Za zajímavou shodu považuji fakt, že ilustrátory Chudožilových knih bývají mladí umělci ve věku kolem 35 let. Zuzana Bočkayová-Bruncková ilustrovala knihu *Příliš*

---

¹¹ Přeloženo ze stránky: Zuzana Bočkayová-Bruncková [online]. Bratislava: Bibiana, Medzinárodný dom umenia pre deti [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: <http://lib.bibiana.sk/author.php?id=00000002750>

¹² Jindřich Čapek – ilustrátor knih [online]. České Budějovice: Český rozhlas, 2012 [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/cb/jihocesi/_zprava/jindrich-capek-ilustrator-knih--1055955

mnoho andělů v roce 2013 ve věku 33 let, *Kouř z komína* pak o dva roky později. Dílo *Balada o Bobíkovi aneb Pacient Dr. Gordona* ilustrovala Milada Fischerová roku 1998 ve věku 37 let. A Jindřich Čapek vytvořil kresbu na obálku knihy *Na velrybě* roku 1990, shodou okolností opět ve 37 letech.

3 POVĚDOMÍ ČESKÝCH ČTENÁŘŮ O SPISOVATELI PETRU CHUDOŽILOVI A JEHO DÍLE

Cíl výzkumu a stanovení hypotéz

Hlavním cílem našeho šetření bylo ověřit, zda je Petr Chudožilov, český spisovatel žijící od roku 1982 ve Švýcarsku, známým autorem v České republice.

Pro výzkum jsme si zvolili následující hypotézy, které vyplývají z osobních zkušeností autorky práce:

Hypotéza č. 1: Jméno Petra Chudožilova není Čechům povědomé.

Hypotéza č. 2: Čeští čtenáři, kteří spisovatele Petra Chudožilova znají, se s ním a jeho dílem seznámili především v médiích. Do výuky není jeho dílo zařazováno, a proto se o něm dětské čtenáři ve školách dozvědět nemohou.

Hypotéza č. 3: Jeho nejznámějším dílem je kniha *Příliš mnoho andělů*, která byla oceněna výroční cenou Albatros. Dále pak kniha *Kouř z komína*, o níž Petr Chudožilov hovoří v reportáži pro Českou televizi.

Hypotéza č. 4: Čeští čtenáři by se rádi o Petru Chudožilovi a jeho díle dozvěděli více v případě, že by věděli o jeho spisovatelské činnosti.

Výzkumný vzorek a použitá metoda

Jako výzkumný vzorek jsme zvolili respondenty všech věkových kategorií v České republice. Celkem jej tvořilo 120 respondentů.

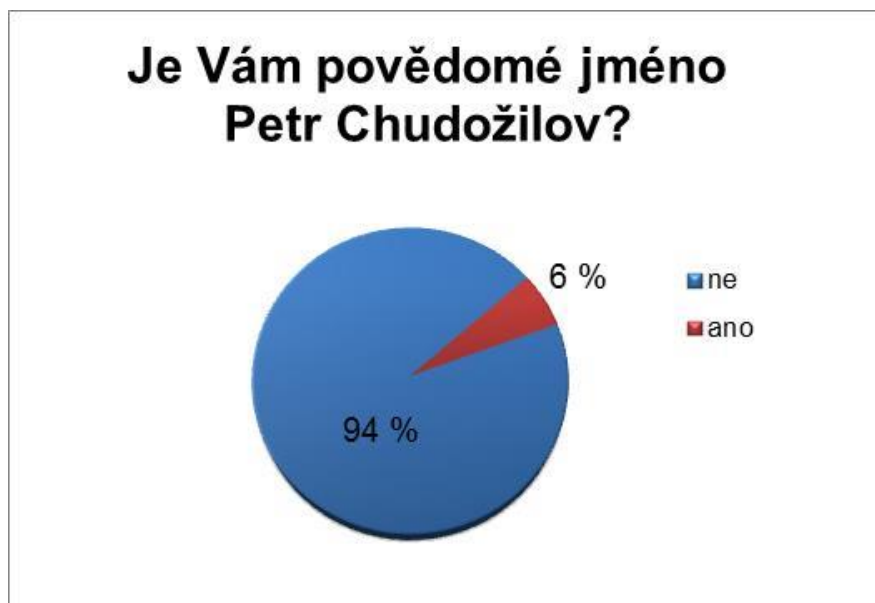
Pro potvrzení či vyvrácení stanovených hypotéz jsme vybrali metodu dotazníku, pro jehož sestavení jsme použili internetové stránky www.vyplnto.cz. Dotazník byl velice krátký a jednoduchý a dobrovolně na něj odpovídali respondenti, kteří jsou mezi přáteli a kolegy autorky textu, dále pak další pedagogičtí pracovníci, již jsou členy pedagogicky zaměřených skupin na Facebooku.

3.1 Znalost jména Petr Chudožilov

První otázka měla za cíl zjistit, zda je Petr Chudožilov mezi českými čtenáři známým autorem, příp. zda je známé jeho jméno.

Tabulka 1.

Odpověď	Počet
ne	113
ano	7

Graf 1.

Hypotéza č. 1: Jméno Petra Chudožilova není Čechům povědomé.

Tato hypotéza byla potvrzena.

Celkem 113 (94 %) respondentů z celkového počtu 120 odpovědělo, že jméno Petra Chudožilova neznají. Pouze 7 respondentům (6 %) je jeho jméno povědomé.

3.2 Zdroj seznámení s Petrem Chudožilovem

V další otázce jsme zjišťovali, kde se čtenáři, kteří jméno Petra Chudožilova znají, s tímto spisovatelem seznámili.

Tabulka 2.

Odpověď	Počet
média	3
knihkupectví/knihovna	2
škola	1
jinde	1

Graf 2.

Hypotéza č. 2: Čeští čtenáři, kteří spisovatele Petra Chudožilova znají, se s ním a jeho dílem seznámili především v médiích. Do výuky není jeho dílo zařazováno, a proto se o něm dětské čtenáři ve školách dozvědět nemohou.

Tato hypotéza byla potvrzena, ačkoliv se jednalo pouze o minimální část respondentů, což souvisí s neznalostí tohoto spisovatele.

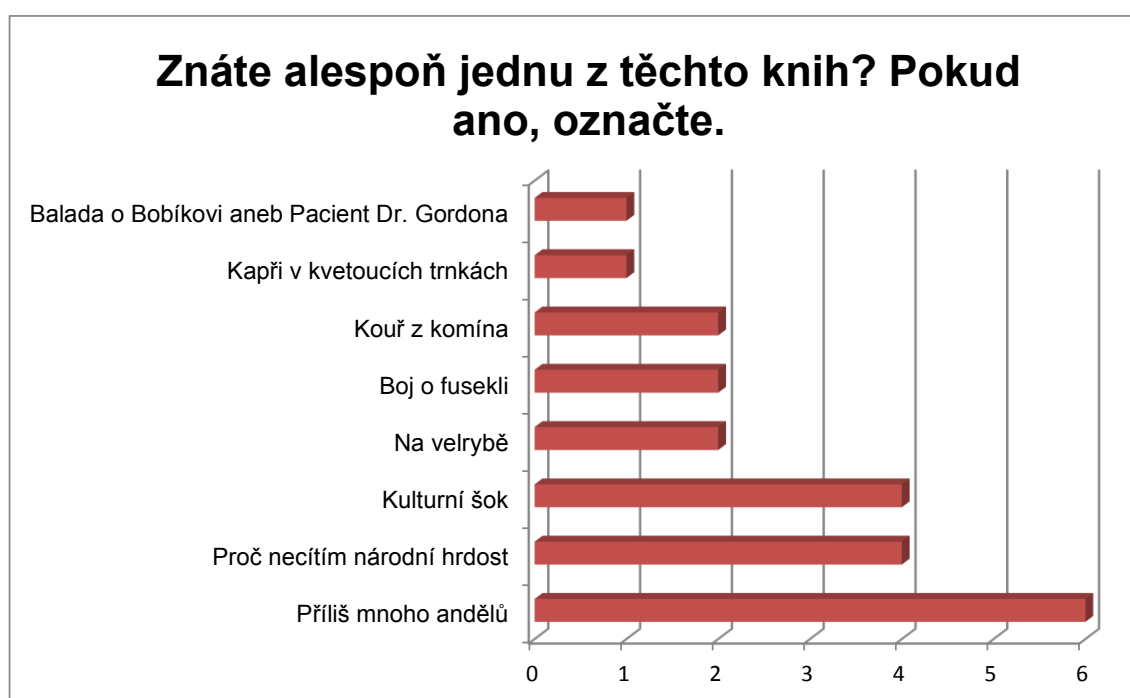
Graf zobrazuje odpovědi 7 respondentů, kteří Petra Chudožilova znají, z nichž 3 (43 %) uvedli, že jim je jeho jméno známé z médií. Dále 2 z nich (29 %) odpověděli, že se se spisovatelem seznámili v knihkupectví, příp. knihovně. A pouze 1 respondent (14 %) zná Petra Chudožilova ze školního prostředí. Poslední ze 7 respondentů (14 %) se o tomto autorovi dozvěděl jinde.

3.3 Popularita Chudožilových děl

Otázka měla za úkol zjistit, do jaké míry jsou mezi českými čtenáři známá Chudožilova díla. Zařadili jsme ji do dotazníku ze dvou důvodů. Zaprvé jsme soudili, že ne vždy si čtenáři pamatují jména autorů, přesto mohou znát jejich dílo. Zadruhé pro nás bylo důležité odhalit, jaká díla jsou v současné době nejznámější.

Tabulka 3.

Odpověď	Počet
Příliš mnoho andělů	6
Proč necítím národní hrdost	4
Kulturní šok	4
Na velrybě	2
Boj o fusekli	2
Kouř z komína	2
Kapři v kvetoucích trnkách	1
Balada o Bobíkovi aneb Pacient Dr. Gordona	1

Graf 3.

Hypotéza č. 3: Jeho nejnámějším dílem je kniha *Příliš mnoho andělů*, která byla oceněna výroční cenou Albatros. Dále pak kniha *Kouř z komína*, o níž Petr Chudožilov hovoří v reportáži pro Českou televizi.

Třetí hypotéza byla potvrzena částečně.

Z tohoto grafu vyplývá, že nejnámějším dílem mezi českými čtenáři je kniha *Příliš mnoho andělů*, za kterou si Petr Chudožilov odnesl výroční cenu nakladatelství Albatros. Toto dílo zná celkem 6 respondentů. 4 respondenti dále uvedli, že znají knihy pro dospělé – *Proč necítím národní hrdost* a *Kulturní šok*. 2 respondentům je známé dílo pro děti a mládež *Na velrybě* a soubor esejů *Boj o fusekli*, rovněž nejnovější pohádkový román *Kouř z komína*. Nejméně populární Chudožilova díla jsou *Kapři v kvetoucích trnkách*

a *Balada o Bobíkovi aneb Pacient Dr. Gordona*. Tato díla byla označena pouze 1 respondentem.

3.4 Zájem o informovanost o Petru Chudožilovi

V této otázce jsme kladli za úkol zjistit, zda mají čeští čtenáři zájem dozvědět se o Petru Chudožilovi a jeho díle více.

Tabulka 4.

Odpověď	Počet
ne	42
ano	78

Graf 4.

Hypotéza č. 4: Čeští čtenáři by se rádi o Petru Chudožilovi a jeho díle dozvěděli více v případě, že by věděli o jeho spisovatelské činnosti.

Také poslední hypotéza byla potvrzena.

V tomto grafu můžeme vidět, že nadpoloviční většina respondentů (65 %) by se ráda dozvěděla více o životě a díle Petra Chudožilova. Jen 42 respondentů (35 %) z celkového počtu 120 o seznámení se s tímto spisovatelem zájem neprojevalo.

3.5 Shrnutí výsledků šetření

Vyhodnocením dotazníků jsme dospěli k závěru, že Petr Chudožilov je v České republice stále neobjeveným a nedoceneným spisovatelem, přičemž největší vliv na naše čtenáře mají média. Další čtenáři objevili Petra Chudožilova prostřednictvím knihkupectví a knihoven, kde je jeho dílo přístupné.

Je k politování, že zrovna instituce zabezpečující vzdělávání neposkytují informace o spisovateli, jehož díla mají ve výuce potenciál, což se pokusíme v dalších částech práce dokázat.

Z šetření je taktéž zřejmé, že značný počet pedagogů a dalších čtenářů má o poznání díla Petra Chudožilova zájem.

4 INTERPRETACE VYBRANÝCH DĚL

K interpretaci jsme vybrali tři následující díla dětské literatury Petra Chudožilova, která byla přeložena do českého jazyka, a jsou tedy v českých knihovnách i knihkupectvích dostupná. Seřazeno dle data vydání v českém jazyce: *Balada o Bobíkovi aneb Pacient Dr. Gordona*, *Příliš mnoho andělů*, *Kouř z komína*.

V interpretaci se u každého díla budeme zabývat především následujícími rovinami pro objevení didaktického potenciálu textu: **smysl textu a autorský záměr, čtenář a text, žánr textu a způsob autorova podání, forma a jazykové prostředky textu**.

4.1 Balada o Bobíkovi aneb Pacient Dr. Gordona

Smysl textu a autorský záměr

Tato kniha je k našemu překvapení plná zajímavých myšlenek, které budou čtenáře napadat. **Velkých myšlenek a zajímavých motivů** v textu nalezneme hned několik.

Fantazie

Nejvýznamnějším motivem je fantazie z pohledu dětí a dospělých lidí. Tímto motivem připomněla autorce kniha Petra Chudožilova Malého prince spisovatele Antoine de Saint-Exupéryho. V obou dílech se autoři snaží upozornit na důležitost fantazie a rozdíl mezi představivostí dětí i jejich rodičů, případně všeobecně dospělých jedinců. Pro autorku samotnou je velmi důležité, abychom dětem poskytovali prostor ke snění, nezrazovali je od něho a neposkytovali jim samá logická či vědecká vysvětlení. Děti mají mít možnost hrát si, a užívat si tak své dětství.

Víra

S motivem fantazie souvisí i téma víry, která je právě racionálním uvažováním dospělých dětem brána, anebo je o ní mnohdy hovořeno v negativním slova smyslu. Dospělí často fantazii v dětech nepodporují a snaží se je připravovat na reálný svět bez snů a přání. Dle názoru autorky je však nutné snít a jít si za svými cíli i v dospělosti. Proto si myslí, že je dílo o Bobíkovi ideální k tomu, aby si toto poselství uvědomili jak malí, tak velcí čtenáři.

Mimo tyto myšlenky autorku velice zaujal konec příběhu, ve kterém se Bobík začne podobat spíše lidem. Když se lidského způsobu života a jeho možností nabaží, není

s ním již spokojen. Z toho pro nás plyne následující poselství: Na světě je až moc možností volby a lidé jsou tak přesyceni tolika možnostmi, že už nemají jeden velký sen. Touží pouze po maličkostech, ale takové touhy jsou naplněny téměř okamžitě, a proto se nejedná o opravdová přání, z nichž plyne skutečný pocit uspokojení. Bobík navíc dospívá stejně tak, jako dospívá i chlapec, který si Bobíka vysnil.

Čtenář a text

Celé dílo se týká malého chlapce, tudíž už jen tím bude příběh pro žáky atraktivní. Ačkoliv budou někteří čtenáři starší než samotná postava, usuzujeme, že budou s chlapcem soucítit, protože dříve byli taktéž v jeho věku.

Nadále jim postava může připomenout je samotné díky chlapcovu přání, které mu rodiče nechtějí splnit, a tak mu nezbývá nic jiného, než se uchýlit k dennímu snění. Jak jsme však uvedli výše, zdá se, že v dnešní době rodiče splní téměř každé přání svých dětí, a tak dnešní čtenáři uvidí, jak to vypadá a jak se děti cítí, když jejich touha nemusí dojít k naplnění.

Rovněž jim jistě chování chlapcových rodičů připomene určité situace z vlastního domácího prostředí.

Jako poslední místo, které se může podobat zážitkům čtenářů, je domácího mazlíčka. Domníváme se, že si podobnou zkušeností prošlo téměř každé dítě, ať se již jednalo přímo o psa, kočku či jiné domácí zvíře, ke kterému měly děti vztah. V této části budou jistě soucítit s chlapcovou postavou a vybaví si své pocity smutku, které zažívaly při této ztrátě.

Je rovněž možné, že čtenářům konec příběhu připomene současný film *Psí poslání* a zamyslí se nad možností reinkarnace psů, což jim může dodat naději.

Žánr textu a způsob autorova podání

Petr Chudožilov vypráví příběh o Bobíkovi z pohledu hlavní postavy (ich-formou). Ačkoliv zde není uvedeno jméno hlavní postavy, pro čtenáře bude text zajímavý už jen tím, že se vypravěč navrácí ve vzpomínkách do svého dětství a vypráví o tom, co prožíval. O to více čtenáři s hlavní dětskou postavou soucítí a zajímá je, jak příběh dopadne.

Hlavním protagonistou je chlapec, jehož jméno, jak jsme již zmínili, se v průběhu celého příběhu nedozvíme. Děj vyobrazuje jeho život od útlého dětství (docházky do mateřské školy), až do dospívání, což čtenáři poznají, pochopí-li hlavní myšlenku celého příběhu. Čas v první části tohoto příběhu plyne pomalu, poté se však objeví skok

v čase, kde vypravěč zmiňuje dospění postavy smyšleného psa, jenž zrcadlí právě dospění samotného chlapce. Dílo je tedy vyprávěno retrospektivně.

Spisovatel Petr Chudožilov nepoužívá v díle žádné složité obraty či dlouhé popisy. Nalezneme zde většinou krátké věty, které jsou součástí přímé řeči, již je příběh plný. Kniha je napsána zábavným tónem. Autor se vyjadřuje rychlým tempem, s lehkostí a radostí: „Na stvrzení obchodu jsme si podali ruce. Koruna staré mohutné lípy se s námi příjemně kymácela. Připadal jsem si jako v ráji. Nebo v psím nebi!“¹³. I přesto zní vypravěčův hlas občas lítostivě: „Bobík už nedělal tolik pěkných věcí jako dříve. Svými povahovými vlastnostmi se stále více podobal spíše člověku než psu nebo krávě.“¹⁴

Toto dílo řadíme mezi prozaické epické žánry. Ačkoliv sám název napovídá, *Balada o Bobíkovi aneb Pacient Dr. Gordona* ve skutečnosti žádnou baladou není. Nenajdeme v ní nadpřirozené bytosti ani ponurý děj s nešťastným koncem, ba naopak. Jedná se o fantaskní příběh plný humoru a nadsázky: „„Já umřu!“ křičela maminka. „Blechy v mém domě! Pes – nebo já. Vyberte si.“ „Pes! Pes!“ prosil jsem se sepjatýma rukama. „Ať je to radši pes než maminka.“ Rodiče si vyměnili nespokojeně překvapené pohledy. „Psi neumějí vařit!“ rozhodl otec prakticky a tvrdě. Maminka uraženě mlčela.“¹⁵ Žánrově tedy můžeme knihu zařadit mezi autorské pohádky. Mnohé čtenáře by rovněž mohla napadnout myšlenka, že toto dílo lze zahrnout mezi bajky, jelikož postava psa má lidské vlastnosti, které jsou zde později kritizovány jakožto záporné vlastnosti dospělých lidí.

Již při pohledu na obálku knihy může čtenáře, kteří znají Malého prince, zaujmout podobnost chlapce a psa s Malým princem a liškou. Soudíme, že podobnost je to záměrná. Spousta dalších prvků se totiž podobá prvkům díla Antoina de Saint-Exupéryho, a to např. přátelství chlapce a psa (Malého prince a lišky), dětská představivost, naivita.

Kniha bude pro čtenáře jistě atraktivní i svým formátem. Čítá pouze 75 stránek, a to včetně drobných ilustrací Milady Fischerové, které podtrhávají grotesknost celého textu. Rozměry knihy jsou rovněž malé, což ještě zvyšuje atraktivitu tohoto díla u dětí, které nejsou zkušenými čtenáři.

---

¹³ CHUDOŽILOV, Petr a Milada. FISCHEROVÁ. *Balada o Bobíkovi, aneb, Pacient Dr. Gordona*. V Havlíčkově Brodě: Literární čajovna Suzanne Renaud, c1998. ISBN 8090223125., str. 43

¹⁴ CHUDOŽILOV, Petr a Milada. FISCHEROVÁ. *Balada o Bobíkovi, aneb, Pacient Dr. Gordona*. V Havlíčkově Brodě: Literární čajovna Suzanne Renaud, c1998. ISBN 8090223125., str. 66

¹⁵ CHUDOŽILOV, Petr a Milada. FISCHEROVÁ. *Balada o Bobíkovi, aneb, Pacient Dr. Gordona*. V Havlíčkově Brodě: Literární čajovna Suzanne Renaud, c1998. ISBN 8090223125., str. 12

Forma a jazykové prostředky textu

V příběhu se vyskytuje běžná slovní zásoba, která nečiní čtenářům problémy s porozuměním. Často zde nalezneme nespisovné výrazy obecné češtiny, jako např.: „žádnej“, „vovoce“, „navopak“, „vopravdu“ či „vobraz“ aj. Čtenářům je jazyk knihy tedy známý, jelikož používá hovorové výrazy, na něž jsou zvyklí.

Kromě toho zde najdeme taktéž vulgarismus „hovno“, který zaručí pobavení čtenářů, ale zároveň není použitý jako nadávka, nýbrž ve smyslu psího exkrementu.

Dále se v příběhu v souvislosti s bajkou, jak jsme uváděli výše, vyskytuje také alegorie, tedy přiřknutí lidských vlastností psí postavě. V souvislosti s tím se zde objevuje personifikace: „Bobík teď měl docela jiné zájmy. Telefonoval nekonečně dlouho, bohužel na náš účet, s nějakými jinými psy, žijícími kdesi v Londýně. Stálo nás to moře peněz. Matka zuřila. Bobík si však kupodivu své telefonáty počal poměrně brzy platit sám.“¹⁶

Postavy

Postavy, které v příběhu vystupují, vnímáme jako kladné, i přestože k některým z nich zpočátku vyprávění nechováme sympatie.

Chlapec

Hlavní postavou knihy je, pro nás bezejmenný, chlapec, jehož největším přáním od útlého dětství je dostat psa, k čemuž jeho rodiče nechtějí svolit. Postavu psa si tak vysní a prožívá s ním zpočátku spoustu radostí. Tyto radosti se však s dospíváním samotného chlapce stávají spíše starostmi, jež symbolizují starosti spojené s dospělostí a ztrátou fantazie.

Pes Bobík

Také u Bobíka můžeme říci, že se jedná o hlavní postavu. Jde totiž o chlapcovu představu a jeho chování je vlastně paralelou chování chlapce. Zpočátku se Bobík chová jako bezstarostný pes, který však začne od dospělých přebírat jejich vlastnosti a znaky chování. Bobík stejně jako chlapec dospívá/stárne a později umírá, což je symbolem pro ztrátu chlapcovy fantazie.

---

¹⁶ CHUDOŽILOV, Petr a Milada. FISCHEROVÁ. *Balada o Bobíkovi, aneb, Pacient Dr. Gordona*. V Havlíčkově Brodě: Literární čajovna Suzanne Renaud, c1998. ISBN 8090223125., str. 68

Maminka

Maminčinu postavu mohou mnozí čtenáři vnímat zprvu jako zápornou, jelikož svému synovi odmítá pořídit psa a navíc se k němu nechová vůbec hezky, když mu zakazuje dokonce i jeho představu. Později však maminka synově představě uvěří a jejich rodina je tak obohacena o jednoho člena – psa. Tuto skutečnost, kdy maminka synovu představu psa opravdu spatří, mohou čtenáři chápat jako hru, kterou se maminka rozhodla se svým synem hrát. Anebo jakýsi únik od starostí, které přináší dospělost, do dětství, ve kterém si můžeme dovolit snít.

Tatínek

Otec se zdá být nejméně důležitou postavou v příběhu. Ačkoli jsou s ním čtenáři seznámeni již na začátku příběhu, kdy se otec shoduje s matkou, že psa svému synovi nepořídí, do příběhu vstupuje významně teprve po tom, kdy je Bobík již plnohodnotným členem rodiny. Zprvu s ním hraje různé hry, poté se stává Bobíkovým důležitým společníkem v aktivitách dospělých lidí.

Doktor Gordon

Postava Dr. Gordona je důležitá na začátku příběhu, kdy lékař prohlíží chlapce a diagnostikuje mu neobyčejně silnou fantazii. Pro chlapce má na rozdíl od matky pochopení a matčino rozčilení nebere příliš vážně. Sám s chlapcem hraje hru na jeho zhmotnělou postavu psa a je dokonce u toho, když jí uvěří i maminka.

Dalšími postavami neodrazujícími děti od jejich představivosti jsou revizor v tramvaji, který Bobíkovi zkontroluje platnost jízdenky, či učitelka mateřské školy, jež vynadá mamince za to, že chlapcovi bere jeho vysněného psiho kamaráda.

4.2 Příliš mnoho andělů

Smysl textu a autorský záměr

Knihla *Příliš mnoho andělů* obsahuje devatenáct příběhů o andělech, které na sebe nikterak nenavazují. Jde o jednotlivé pohádky, u kterých na první pohled nepředpokládáme, že budou obsahovat velké myšlenky. V této půvabné knize jich však nalezneme nemálo.

Víra

Tím nejdůležitějším je opět, stejně jako v předchozím díle, téma **víry**, kterou ztělesňují andělé. Zde je to však s tím rozdílem, že tentokrát je motiv víry zobrazen v reálném světě. Existuje zde tedy kontrast reálného světa, do něhož jsou zasazeny fantaskní postavy andělů, již mají čtenářům poskytnout opět víru v dobro, lásku a polepšení. Myslíme si proto, že tato forma podání bude čtenářům mnohem bližší, jelikož oni sami jsou součástí reálného světa.

Chudožilov zde čtenářům nabízí útěchu a naději, že v našem světě existují zázraky a každý máme při sobě někoho neviditelného, kdo nad námi drží ochrannou ruku: „Malé nerozumné děti, opilci a cirkusoví umělci mají anděla strážného devětkrát mocnějšího než normální lidé.“¹⁷

Fantazie

Opět zde máme s vírou související téma **fantazie**. Především v první kapitole autor ukazuje krásu a důležitost představivosti a víry. V ich-formě píše o svém příběhu z dětství, kdy poprvé uviděl anděly a uvěřil na ně. Jedná se vlastně o úvodní kapitolu, v níž uvádí, že díky tomu, že si fantazii udržel z dětství až do dospělosti, vznikla tato kniha pohádek, které si vůbec nemusel vymýšlet. Jedna z devatenácti kapitol se dokonce jmenuje *Člověk bez fantazie*, v níž autor nejprve kritizuje hlavní postavu, která je příliš praktického založení a nemá žádný smysl pro záhady.

Mezilidské vztahy

Další důraz je kladen na **mezilidské vztahy a negativní lidské vlastnosti**. Jednotlivé příběhy vyprávějí o záporných postavách – zločincích ve vězení, podomních zlodějích, lidech zcela bez fantazie, hříšných lidech, podvodnících, pirátech a dalších. Řeší se zde často mezilidské konflikty jako krádeže, hádky, pýcha, pomlouvání, podvody a předsudky. Jak už to však v pohádkách bývá, vše se nakonec v dobré obrátí, hříšní lidé se poučí a neshody se uklidní.

Čtenář a text

Toto Chudožilovo dílo je souborem 19 kapitol, z nichž však jen 18 z nich vypráví příběhy o andělech. První kapitolu, která nese název *Anděl je moje nejmilejší zvíře*. *Hned*

---

¹⁷ CHUDOŽILOV, Petr. *Příliš mnoho andělů*. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2013. ISBN 978-80-00-03330-3., str. 17

po žirafách! nemůžeme zcela zařadit mezi ostatní, poněvadž se jedná o příběh vypravěče o tom, jak se v dětství sám setkal s anděly: „Když mi bylo nějakých deset let, přijali mě andělé do služby na andělský mlýn. Jednou večer mi zaťukali slavnostně na okno mého dětského pokoje. Pustil jsem je dovnitř, přestože mě rodiče odmalička nabádali, abych neotvíral cizím osobám.“¹⁸ Tato pasáž textu bude pravděpodobně čtenářům rovněž povědomá od jejich vlastních rodičů, může v nich vyvolat vzpomínky a některým připomenout toto pravidlo bezpečného chování.

Kromě této krátké příhody napsal Petr Chudožilov první kapitolu také z toho důvodu, že v něm vypravěč podotýká, jak vznikla tato kniha *Příliš mnoho andělů*: „Nu a takhle docela všedně povstala tato knížka pohádek. Vůbec nic jsem si nemusel vymýšlet. Praštil jsem čepicí přes koleno, zaprášilo se trochu a neuvěřitelné příhody se už jenom samy hrnuly, jako když se mlýnská kola točí! ‚Prosím vás, kam na ty podivné historky pořád chodíte?‘ divili se občas moji posluchači. Nikdo nechtěl věřit, že se to všechno opravdu přihodilo.“¹⁹ Tímto místem autor knihy značně poutá pozornost čtenářů. Zaprvé je informuje o tom, že on sám má s anděly zkušenost, která zapříčinila vznik této knihy, zadruhé je tak nenásilně ubezpečuje, že příběhy o andělech jsou skutečné.

Kapitola *Příliš mnoho andělů*, podle níž je pojmenovaná celá kniha, je první moderní pohádkovou příhodou o strýci vypravěče, kterému se doma přemnožili andělé, a tak využije služeb firmy Doktor Johann Faust a synové. Tento název čtenářům jistě připomene ďábelské postavy z pohádek o čertech. Také další motivy se shodují s těmi, které známe z klasických pohádek. Jsou však zmodernizovány tak, aby se hodily do dnešní doby: „Strýc nabízel, že se staromódně píchne do prstu a podepíše smlouvu vlastní krví. Doktor Faust opovržlivě vycenil řídké upíří zuby. ‚Postačí sdělit vaše bankovní spojení!‘ zaskuhral chladně.“²⁰

Také v dalších kapitolách je spousta dalších míst, která budou pro čtenáře velmi blízká. Jak už jsme totiž uvedli výše, všechny tyto příběhy se odehrávají v moderním nepohádkovém světě, čímž autor nejen vzbuzuje zájem čtenářů, ale rovněž je ubezpečuje, že zázraky se dějí.

Zde si již pouze uvedeme jednu kapitolu, jejíž příběh může být pro čtenáře nejpovědomější. Je jí kapitola, která nese název *Anděl domácí*, což je příběh o spokojené

---

¹⁸ CHUDOŽILOV, Petr. *Příliš mnoho andělů*. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2013. ISBN 978-80-00-03330-3., 7

¹⁹ CHUDOŽILOV, Petr. *Příliš mnoho andělů*. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2013. ISBN 978-80-00-03330-3., 11

²⁰ CHUDOŽILOV, Petr. *Příliš mnoho andělů*. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2013. ISBN 978-80-00-03330-3., 14

rodině. Ta si žije idylickým životem, dokud na stole neuvadne květina a otec kvůli hádce matce nepořídí čerstvou, čímž u stolu ztratí své místo jejich domácí anděl. S podobnou příhodou mohou mít jak dětští, tak dospělí čtenáři zkušenost a je dokonce možné, že se jí někteří inspirovaní a zapřemýšlí o tom, čím svou rodinu stmelit a co pro ni udělat pěkného.

Žánr textu a způsob autorova podání

Toto dílo je vyprávěno jak v ich-formě, přičemž opět předpokládáme, že vypravěčem je samotný autor, tak v er-formě. Ich-formou jsou vyprávěny pouze následující kapitoly, v nichž samotný vypravěč vystupuje nebo se jej příběh týká: *Anděl je moje nejmilejší zvíře. Hned po žirafách!*, *Příliš mnoho andělů*, *Boží mlejny* a *Stopa ve sněhu*.

Co se týče časového rámce, příběhy se odehrávají v moderní době, jsou ovšem vyprávěny retrospektivně, o čemž budeme pojednávat ještě později. Každá z kapitol je velmi krátká, zachycuje tak období přibližně jednoho dne, eventuálně dvou dnů, přičemž během druhého dne se hlavní postavě vrací dobrý skutek, anebo dochází k polepšení hrdiny.

Dílo není nikterak nudné ani náročné, i přestože vypravěč promlouvá ke čtenářům s trpělivostí a zvolna. Chudožilov vypráví i tyto příběhy stejně jako knihu *Balada o Bobíkovi aneb Pacient Dr. Gordona* radostným a milým tónem, zároveň jistě pocítíme, že mu jednotlivé události nejsou lhostejné a že s postavami soucítí.

Dílo *Příliš mnoho andělů* je souborem pohádek, které vždy končí šťastně a většina z nich rovněž směřuje k jistému ponaučení.

Knihy je kouzelná již na první pohled díky ilustracím na obálce i vně knížky. Jejich autorkou je Zuzana Bočkayová-Bruncková. Příběhy jsou vhodné jak pro čtenáře, kteří číst zatím neumí a budou jim tedy předčítány, tak pro začínající čtenáře. A to i díky většímu formátu písma a nízkému počtu stran, konkrétně 136. Zaujmuou však také mládež a dospělé čtenáře, kteří v příbězích naleznou to, čeho si mladší čtenáři nevíšimnou.

Forma a jazykové prostředky textu

V tomto díle, které je určeno především pro děti a mládež, nenajdeme příliš rozvité ani složité věty. Také přímá řeč postav je velmi stručná a jasná, což usnadňuje četbu a pochopení i u velmi malých čtenářů: „,Proč pořád tak podivně pištíš!’ utrhl se otec nevlídně. ‚Sám pištíš!’ vzpřičila se matka. Podobné příhody teď byly na denním pořádku.

Nebylo to k vydržení, žít s takovými rodiči! Nejhorší na všem bylo, že dítěti není dovoleno opustit ani takhle špatný domov. Dítě na rozdíl od dospělých musí všechno vydržet.²¹

Vypravěč ke čtenářům promlouvá spisovným jazykem, v přímé řeči se občas vyskytují i výrazy obecné češtiny: „zbožnej“, „voheň pekelnej“. Jemný vtip je vyjádřen i přirovnáním, jako např.: „Byla s ní domluva jako s hromadou uhlí. Mimochodem, také tak vypadala.“²²

Co se týče grafických prostředků, autor použil kapitálky pro zviditelnění různých názvů firem a nápisů na cedulích. Názvy kapitol jsou naopak napsány psacím ozdobným písmem, které samo o sobě působí andělsky.

Postavy

Postavy v příbězích můžeme rozdělit na záporné (které se však vzápětí polepší), kladné lidské postavy a na strážné anděly.

Zápornými postavami jsou zde povětšinou podomní zloději a jiné typy zločinců, vymítači andělů, nevlídní sousedé, hádaví lidé a dokonce i firmy, ve kterých mají zvířata neblahé podmínky pro život. Negativně můžeme vnímat i lidi nevěřící v zázraky.

4.3 Kouř z komína

Smysl textu a autorský záměr

Dílo *Kouř z komína* je neobyčejným pohádkovým příběhem, od kterého mnoho čtenářů nebude čekat hluboká témata k zamyšlení.

Smrt

Jednou z velkých myšlenek je **motiv smrti** či, lépe řečeno, ztráty milovaného člověka a přijetí této skutečnosti. Smrt je součástí života, i přesto je velmi obtížné na její téma komunikovat nebo se s ní smířit v jakémkoli věku. I z tohoto důvodu je důležité s dětmi o umírání a ztrátě blízkých hovořit již od útlého věku. Je však nutné tuto citlivou konverzaci vždy přizpůsobit věku dítěte. Domníváme se, že literární díla jsou jedním z nejvhodnějších prostředků, jak s dětmi na téma smrti zavést řeč a jemně je tak připravit na tuto nepříjemnou skutečnost, která nás provází celým životem.

---

²¹ CHUDOŽILOV, Petr. *Příliš mnoho andělů*. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2013. ISBN 978-80-00-03330-3., 58

²² CHUDOŽILOV, Petr. *Příliš mnoho andělů*. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2013. ISBN 978-80-00-03330-3., 76

Víra a láska

Dalším tématem, o kterém je s dětmi potřeba už od raného věku hovořit, je **víra a věrnost**. V současném světě, ve kterém je většina manželství rozváděna, čímž trpí především právě děti, je dle názoru autorky vhodné hovořit o důsledcích nevěry a naopak kráse věrnosti a lásky až za hrob. S **láskou** ovšem souvisí i **důvěra, tolerance** a víra v lepší zítřky. Myslíme si, že dětem má být ukázáno, jakými hodnotami by se lidé měli řídit, a že je nezbytné hledat způsoby a možnosti, jak řešit své problémy. Nikoli od nich utíkat či hledat důvody, proč se vzdát svých snů a víry.

Nadpřirozené bytosti

Velmi citlivým způsobem je v díle *Kouř z komína* také nastíněna možnost **existence posmrtného života, andělů a nebe**, což je ovšem motiv, který propojuje všechna tři díla vybraná k interpretaci v této práci.

Minulost

Naposled považujeme za důležité zmínit rovněž motiv **vzpomínek či vzpomínání na minulost**. Aktuálním tématem dnešní doby jsou rady hlásající, že lidé mají žít přítomností, užívat si přítomného okamžiku, nestrachovat se o budoucnost, ani se nevracet do minulosti a utápět se v myšlenkách na události, které již nemůžeme ovlivnit. A právě takové myšlenky jsou nastíněny i v tomto pohádkovém románu.

Čtenář a text

Toto dílo se tentokrát týká malého děvčátka a staré babičky, což jsou postavy žákům známé z jejich vlastního života. Hlavní postavy nejsou nereálnými či nadpřirozenými bytostmi, takže zde mohou najít prostor a motivaci žáci, kteří nemají pozitivní postoj k pohádkovému žánru. Postava děvčátka Lízy, která se ztratí a nikdo ji dlouho nemůže vypátrat, může u čtenářů evokovat případy únosů dětí. Jistě si vzpomenou na ne jeden známý případ pátrání po ztracených či unesených dívkách, ať už se jedná o kauzy s dobrým nebo špatným koncem. Tato témata bývají pro žáky velmi silná, a to především z důvodu, že se mohou kdykoli týkat přímo jich samotných či blízkých přátel.

Dalším místem, které může být podobné zkušenostem žáků, je nepochybně smrt milované osoby a vyrovnávání se s touto ztrátou. Autorka si je jista, že se někteří čtenáři mohou ztotožnit s myšlenkou, že milujeme-li někoho, ta osoba vlastně nikdy nezemře. Žije

totiž v našich láskyplných vzpomínkách a srdcích, ve kterých zanechala nesmazatelnou stopu.

Naposled je zde podstatná část, ve které se říká, že „papír shoří a slova na něj napsaná odejdou s kouřem do nebeských výšin.“²³ Tato část může čtenářům připomenout způsob vyrovnání se se ztrátou milované osoby či jakýmkoli jiným problémem. Jedná se vlastně o jednu z metod moderní psychologie i esoterické vědy, při které lidé potýkající se s jakýmkoli problémem napíší dopis, který ovšem neodešlou. Smyslem této metody je uvolnit se a osvobodit svou mysl od negativních myšlenek a starostí. Sdílet to, co jsme nestihli vyřknout, anebo si požádat o splnění našeho přání. Po napsání dopisu následuje rituální spálení, přičemž jedním z důvodů je fakt, že oheň je považován za symbol očisty. Zde bychom však zdůraznili spíše druhý důvod, který je zmíněn právě v tomto Chudožilově díle, a to doručení dopisu do nedosažitelných míst tak, že jeho slova odletí společně s kouřem.

Žánr textu a způsob autorova podání

Nepočítáme-li úvod, ve kterém autor textu vypráví, jak příběh *Kouř z komína* vznikl, je vyprávěn z pohledu nezaujatého pozorovatele, tedy er-formou.

Z hlediska času, je tento příběh vyprávěn retrospektivně. Vypravěč pojednává o vdově velitele potopené ponorky a o jejích zkušenostech, které při čekání a hledání svého manžela nasbírala: „,Nejsem totiž žádná vdova. Jsem žena velitele potopené lodi! A to je veliký rozdíl.’ Listonoš si zpravidla nedovolil více než zdvořile pokrčit rameny.“ Použitím přímé řeči nás však vypravěč vtahuje přímo do děje, a tak nám připadá, že příběh prožíváme v současnosti s postavami knihy.

Příběh o hledání ztracené lásky se odehrává v průběhu několika dní, případně týdnů. To z děje nejsme schopni přesně odhadnout, soudíme však podle průběhu jejich dobrodružství, kterému se vydali vstříc. V jedné chvíli se dokonce vrací ještě dále do dávné minulosti, kdy kapitán Müller ještě žil, a tak hlavním postavám s vracejícím se časem mizí vrásky, přibývají vlasy, hubnou, zlepšuje se stav jejich kloubů, znovu jim rostou vytrhané zuby: „,Žuby!’ šišlal, poněvadž mu prsty zabraňovaly v normální řeči. ,Švete žbož še, mně žaše naroštly žuby. Všech dvaatčičet kousků!’“²⁴

---

²³ CHUDOŽILOV, Petr. *Kouř z komína: romance o věrnosti, zločinu a šampaňském*. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2015. ISBN 978-80-00-03981-7., str. 86

²⁴ CHUDOŽILOV, Petr. *Kouř z komína: romance o věrnosti, zločinu a šampaňském*. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2015. ISBN 978-80-00-03981-7., str. 179

Také tento příběh nevypravuje Chudožilov nijak úspěšně. S trpělivostí popisuje kouzelné prostředí i zážitky postav, jelikož mu záleží na prožitcích čtenářů, aby i na ně působil půvab celého děje: „Padali nekonečně dlouho. Tajil se jim hrůzou dech, vítr jim hvízdal v uších. Otloukali se o stěny jámy, volali na sebe krátkými větami beze slov, dorozumívali se skřeky jektavého děsu. Pořád ještě viděli nahoře nad sebou stále se zmenšující světlý obdélník nebe a to bylo ze všeho vůbec nejhorší. Nakonec je pohltila věčná, hučící tma.“²⁵ Je však možné, že právě tato poetická popisnost a vysoký počet postav u mnohých čtenářů zapříčiní neporozumění a zmatky, přičemž jim může několik chvil trvat, než se v textu znovu zorientují.

Jak je uvedeno rovněž na obálce knihy, *Kouř z komína* je pohádkovým románem. Na některé čtenáře může tento příběh působit však spíše jako fantasy žánr, mezi nímž a pohádkou je velmi nesnadné stanovit hranici. Také tím je ovšem toto Chudožilovo dílo atraktivní nejen pro dětské, nýbrž spíše pro dospělé čtenáře. Nebo, jak přesně uvádí recenze na toto dílo, „větší potenciál má kniha pro čtenáře dospělého s dětskou duší.“²⁶

Ti, stejně jako děti, budou jistě okouzleni půvabnými malbami, které opět, jako pro knihu *Příliš mnoho andělů*, vytvořila Zuzana Bočková-Bruncková a které podtrhávají poetičnost celého textu.

Vypravěč laskavě popisuje i situace a postavy, které můžeme z hlediska skutků vnímat spíše jako záporné: „Policejní komisař provrtával malého gaunera služebně pronikavým pohledem. Zločinec nevinně mrkal korálovými očima, čistil si peří, nevšímavě něco chroustal. ‚Chtěl bys marku, mizero?‘ pravil komisař s ďábelskou vlídností.“²⁷

Pokud jde o podobu knihy jako takové, čítá celkem 278 stran a znovu, pro lepší orientaci mladších čtenářů, je text vysázen větším písmem.

Forma a jazykové prostředky textu

Chudožilov k vyprávění používá jak krátké, tak delší věty: „Tma! Tma! Tma! Panovala všude. Nebylo žádné nahoře nebo dole, chybělo vpředu či vzadu, všude

---

²⁵ CHUDOŽILOV, Petr. *Kouř z komína: romance o věrnosti, zločinu a šampaňském*. Ilustrovala Zuzana BOČKOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2015. ISBN 978-80-00-03981-7., str. 112

²⁶ *Podivuhodné čtení spíše pro dospělé než pro děti: Petr Chudožilov - Kouř z komína* [online]. 2016 [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://listarna.blogspot.cz/2016/04/petr-chudozilov-kour-z-komina-recenze.html>

²⁷ CHUDOŽILOV, Petr. *Kouř z komína: romance o věrnosti, zločinu a šampaňském*. Ilustrovala Zuzana BOČKOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2015. ISBN 978-80-00-03981-7., str. 93

rozprostíral se strašidelně neuchopitelný samet tmy.²⁸ Vysoký počet složitých souvětí v knize však nenajdeme. I přesto text na čtenáře z důvodu autorova podání může působit zmatečně, jak jsme uváděli v předchozí části.

Vzhledem k žánru textu zde často nalézáme zdobněliny, jako např. „maličký“, „děvčátka“, „mamince“. Dále si jistě všimneme důvtipných přirovnání: „Líza je černá jako bota,²⁹ nebo slabikování pro zdůraznění přímé řeči krále času, který se ozývá z hlubin: „Pro-pou-štím-tě-z-mo-ci-mé.“³⁰

Výraz, který může žákům činit problémy s porozuměním, je „pelerína“. Zkušení čtenáři však budou schopni z kontextu odvodit, že se jedná o plášť: „Z polotmy se nořila mohutná postava starce v široké pošťácké peleríně, podobné stanu anebo ještě spíše pyramidě.“³¹

Postavy

Z důvodu vysokého počtu postav jsme se rozhodli necharakterizovat všechny. Obecně však můžeme říci, že zde, jako v každé správné pohádce, vystupují postavy jak kladné, tak záporné. Mezi ty záporné bezpochyby patří podlý papoušek Čárlý a zločinci.

Ostatní postavy řadíme mezi převážně kladné, a to i hladového lva, na kterého může čtenář pohlížet buď s lítostí, anebo strachem z toho, co lev spáchá. Nakonec se však ukáže, že i on má dobré srdce. Dalšími kladnými postavami jsou pan Karásek, policejní komisař, staříčká provazochodkyně z cirkusu, ztracené africké děvčátko Líza, hlavní postava paní Müllerová, kterou zde jako jedinou postavu charakterizujeme, a mnozí další.

Paní Müllerová

Již na začátku příběhu zjišťujeme, že nejdůležitější postavou celé knihy bude paní Müllerová, což je ovdovělá stará dáma čekající přes 100 let na svého manžela. Ona sama však označení vdova odmítá, sama říká, že je ženou velitele potopené lodi a že se velitel Müller jistě vrátí. Odmítá tak i rentu, která jí po zesnulém muži právem náleží.

V podstatě jediným důvodem, proč paní Müllerová stále věří v návrat svého manžela, je její neskonalá láska ke kapitánu Müllerovi a důvěra v jeho slova, kterými

---

²⁸ CHUDOŽILOV, Petr. *Kouř z komína: romance o věrnosti, zločinu a šampaňském*. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2015. ISBN 978-80-00-03981-7., str. 63

²⁹ CHUDOŽILOV, Petr. *Kouř z komína: romance o věrnosti, zločinu a šampaňském*. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2015. ISBN 978-80-00-03981-7., str. 29

³⁰ CHUDOŽILOV, Petr. *Kouř z komína: romance o věrnosti, zločinu a šampaňském*. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2015. ISBN 978-80-00-03981-7., str. 230

³¹ CHUDOŽILOV, Petr. *Kouř z komína: romance o věrnosti, zločinu a šampaňském*. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2015. ISBN 978-80-00-03981-7., str. 83

ji kapitán naposled ubezpečil, že se zcela jistě vrátí a že jeho žena nemá věřit nikomu, kdo jí bude tvrdit opak.

Paní Müllerová však nežije nijak nudným životem. Příběh v podstatě začíná okamžikem, kdy se ztratí děvčátko, mezi nímž a paní Müllerovou je jisté spojení, a stará dáma se jej a svého manžela vydává hledat. A to je pouhý začátek dlouhého dobrodružství.

Na konci je však paní Müllerová nucena udělat odvážný krok, který již není možno vzít zpět. Musí si vybrat mezi vysvobozením děvčete Lízy a svého manžela. Zde paní Müllerová prokazuje, že má velmi dobré srdce a i přes obtížnost tohoto výběru, který můžeme přirovnat dokonce k Sophiině volbě, si vybírá záchranu mladého života a se svou láskou se nadobro loučí. Je však ujištěna hlasem kapitána Müllera, že ačkoliv člověk zemře a jeho duše s kouřem odletí do nebe, jejich láska je věčná.

4.4 Společné znaky všech vybraných děl

Nepochybně spojujícími znaky společnými pro všechna výše vybraná a interpretovaná díla jsou **víra a fantazie**. Víra v dobro a splnění našich snů. A fantazie, díky které se zdá náš život být krásnějším a bohatším.

Čeho si však čtenář dále jistě všimne, je **postava paní Müllerové**, která se kromě díla *Kouř z komína* vyskytuje také v kapitole *Holátko* z knihy *Příliš mnoho andělů*. V obou případech se jedná o postavu staré osamělé dámy.

Z postav také nemůžeme opomenout **členy cirkusu**. Ti se opět vyskytují jak v *Kouři z komína* (provazochodkyně, principál cirkusu), tak v kapitole *Duo Angelos* z *Příliš mnoho andělů*, ve které strážný anděl zachraňuje staříčkou provazochodkyni, a později se z nich stávají spolupracovníci.

Ačkoliv se v této práci nezabýváme interpretací Chudožilova nejstaršího díla pro děti a mládež *Na velrybě*, nemůžeme jej vynechat v této části, ve které hledáme společné znaky Chudožilových děl.

V díle *Na velrybě* totiž opět nalézáme spoustu **příběhů o andělech**, např. kapitoly: *Příběh strážného anděla*, *Černý anděl*, *Neviditelní andělé*, *Anděl smrti*. Dále se zde jako v knize *Příliš mnoho andělů* nachází i příběh s názvem *Ukradená hvězda* pojednávající nejen o andělech, nýbrž i o cirkuse. A konečně objevujeme i znak společný s dílem *Balada o Bobíkovi aneb Pacient Dr. Gordona*, kterým je **pes Bobík** z kapitoly *Psí život*.

5 PŘÍPRAVY NA VYUČOVÁNÍ A REALIZACE HODIN

V této kapitole se budeme věnovat přípravě hodin k realizaci výuky, pro kterou byla vybrána následující Chudožilova díla: *Balada o Bobíkovi aneb Pacient Dr. Gordona*, *Příliš mnoho andělů*, *Kouř z komína*. Po každé přípravě lekce bude z důvodu větší přehlednosti ihned následovat její realizace.

Každá z lekcí bude naplánována metodou E-U-R a kromě čtení s porozuměním se zaměříme především na prožitkové čtení, jelikož má sama autorka textu zkušenosti s vedením dílen čtení a je absolventkou kurzů prožitkového čtenářství. Všechny části naplánovaných hodin budou podrobně popsány včetně úkolů pro vyučujícího a žakovských úkolů.

Pro výzkum si připravíme přibližně dva pracovní listy ke každé knize. Na základě nabytých zkušeností týkajících se tempa žakovské práce budeme tedy každému dílu věnovat 2 dvouhodinové lekce. Připravíme si pracovní listy pro žáky, a to z důvodu větší přehlednosti a zjednodušení jejich práce. Tyto pracovní listy budou ověřeny v praxi. Výsledky žakovské práce okomentujeme.

Ke zkoumání didaktického potenciálu díla Petra Chudožilova autorka práce využila komunikační a literární výchovy v rámci hodin českého jazyka v 6. ročníku. Jelikož je zaměstnaná jako učitelka na Základní škole Plešivec v Českém Krumlově, výzkum realizovala právě zde. A to konkrétně ve třídě 6. B s 27 žáky ve věku 11–13 let. V této třídě je třídní učitelkou a zároveň vyučující českého jazyka. Měla tak dostatek času svůj projekt uskutečnit a zařadit ho do pohádkového žánru dle osnov ŠVP. Děti při práci sedí ve skupinkách po čtyřech. Skupiny mají pokaždé (při práci s novým dílem) jiné složení.

5.1 Příprava k dílu *Balada o Bobíkovi aneb Pacient Dr. Gordona*, část 1

CÍLE HODINY

Žáci prožitkově přečtou vybraný text a popíší své pocity, které se tak učí při četbě vnímat. Navíc se také pokusí popsat a pochopit chování dospělých. Přemýšlejí rovněž o svém největším přání, jelikož je někdy velice obtížné si uvědomit, co v životě nejvíce chceme a navíc vybrat pouze jedinou věc. Naposled se zamyslí nad tím, zda splnitelnost přání souvisí s vytrvalostí myšlenek, které do našich přání vkládáme.

Kromě těchto cílů je pro nás velice důležité, aby žáci pochopili, že literatura není pouze o převyprávění přečtených textů, ale že jde i o podpůrný prostředek pro přemýšlení o našich životech a zamyšlení se nad životními hodnotami.³²

VÝBĚR ZVOLENÉ UKÁZKY

Pro tuto lekci jsme ke čtení zvolili dvě ukázky.

První text jsme vybrali proto, že může být žákům blízký, a budou tak s hlavní postavou soucítit. Je pravděpodobné, že mohli zažít podobnou situaci týkající se svého největšího přání. Dále je z ukázky patrné, že mezi dětmi a dospělými mohou nastat neshody z důvodu rozdílných cílů, které v tomto období v životě mají. Ne všichni dospělí jsou však stejní.

Druhý text jsme zvolili, aby se žáci zamysleli nad splnitelností přání – zda je možné, aby se ve skutečném životě stalo to, co v ukázce – a uvědomili si, že síla myšlenek je mocná. Kromě toho byl zrovna tento text vybrán, jelikož se v něm vyskytuje jedno vulgární slovo, které žáky na rozdíl od předešlého textu tentokrát pobaví.

VÝBĚR POUŽITÝCH METOD A AKTIVIT

V průběhu této lekce použijeme následující metody:

Volné psaní – Žáci jsou zvyklí touto metodou pracovat. Nebudou na ně tak kladeny příliš vysoké nároky. Dalším důvodem k výběru této metody je fakt, že při ní vyjadřují své myšlenky a mohou je napadat nové a zajímavé asociace. Někteří žáci této třídy měli na začátku školního roku problémy s vyjadřováním vlastních myšlenek, což se ovšem pravidelným tréninkem zlepšilo. Vidíme tak v této metodě smysl.

Kresba přání – Žáci si vzájemně kreslí (plní) svá přání, aby pocítili, jaké to je, když dostanou dárek. Navíc se pokouší vymyslet symbol pro slovně napsané a mnohdy abstraktní přání.

Prožitkové čtení – Žáci jen nečtou s porozuměním, ale mohou vyjadřovat vlastní pocity, názory a zkušenosti s podobnou situací. Opět na ně tedy nejsou kladeny vysoké nároky vztahující se ke kognitivnímu učení.

Dopisy – Kromě pochopení dospělých lidí si žáci procvičí pravidla psaní dopisu.

---

³² příloha č. 1

STRUKTURA HODINY

Evokace: 15 minut

Volné psaní

Hned v úvodu tohoto projektu a také s ohledem na odlišný způsob výuky literatury a slohu, než na jaký jsou žáci doposud zvyklí, je důležité, abychom žáky motivovali něčím známým, aby se cítili bezpečně. Zvolíme proto metodu volného psaní, kterou používáme ve vyučování pravidelně. Konkrétně se zamyslíme nad jednoduchým a důvěrným tématem **pes**, jenž je rovněž jednou z hlavních postav vybrané knihy.

Nejprve si připomeneme pravidla volného psaní. Na samotné psaní si vyhradíme čas přibližně 5 minut, jelikož k tomuto tématu budou mít všichni jistě co napsat. Po ukončení práce budou žáci sdílet své myšlenky ve dvojici se svým sousedem. Poté vylosujeme tři žáky, kteří sdělí svoje nápady před celou třídou.

Uvědomění: 60 minut

Po motivační části přejdeme již ke čtení vybraných úryvků z *Balady o Bobíkovi*. Děti si nejprve přečtou text č. 1³³ metodou tichého čtení. A to z toho důvodu, aby došlo k efektivnějšímu porozumění textu a nebylo nutné soustředit se na kvalitu hlasitého přednesu. Po četbě textu č. 1 žáci přejdou k plnění úkolů 1 – 4.

Pocity z četby

Nejdříve nás zajímá, jak na žáky vybraná část četby zapůsobila. Vzhledem k tomu, že se jedná o samotný začátek příběhu, je zde scéna, ve které si chlapec vykreslí svého vysněného psa na zamlžené okno tramvaje. Jeho maminka mu ale přání smaže i s platnou jízdenkou, kterou mu poradil přimalovat revizor. Předpokládáme, že žáci budou s hlavním hrdinou soucítit. Odpovídají tedy na 1. otázku, ve které mají popsat, jak se po přečtení textu cítí a z jakého důvodu. Své pocity opět sdílí mezi sebou ve dvojicích. Poté opět losujeme jiné tři žáky k hlasité prezentaci vlastních dojmů.

Dopisy dospělým za děti, dětem za dospělé

Poté přejdeme k zamyšlení se nad světem dospělých a dětí, neboť rozdíly mezi těmito světy jsou nastíněny právě v našem textu. Zamyšlení provedeme tak, že se žáci ve čtyřčlenné skupince svobodně rozhodnou, kteří dva zůstanou ve své známé roli dítěte

---

³³ příloha č. 2 – 3

a budou adresovat dopis dospělým o tom, co by jim chtěli vzkázat či poradit. A pak tu budou žáci, kteří naopak dostanou za úkol vžít se do role dospělých, což je poněkud náročnější varianta. Následně se pokusí sepsat dopis o tom, co si myslí, že by dospělí chtěli vzkázat dětem. Ve skupině si své dopisy přečtou a poté 2 žáci za dospělé a 2 žáci za děti sdílí své vzkazy před celou třídou.

Vlastní přání

Nyní přecházíme k úkolu č. 3, ve kterém se žáci v podstatě vžijí do role hlavního hrdiny. Mají totiž možnost napsat, co si ze všeho nejvíce přejí, aby se jim vyplnilo. Svůj výběr přání se rovněž pokusí zdůvodnit. Oni sami však nenamalují své přání na zamlžené sklo. Napíší ho na zvláštní lísteček a vhodí do kelímku.

Plnění přání spolužáků pomocí kresby

Dalším úkolem je vylosovat si náhodné přání ve formě textu jednoho ze svých spolužáků a splnit jeho přání. To uděláme formou kresby, při které se žáci pokusí přání co nejdůvěryhodněji a nejpečlivěji ztvárnit. Je důležité, aby si uvědomili, že dané osobě na jejím přání velmi záleží. Aby vymysleli odpovídající symbol konkrétního nebo abstraktního pojmu na vylosovaném lístku a nakreslili ho.

Po splnění úkolu postupně vyvoláme každého žáka, který řekne, jaké přání plnil. On pak tuto věc, ač nakreslenou, slavnostně předá spolužákovi, který jej do kouzelného kelímku vhodil. (Žáci si svá přání nepodepíší, aby nikdo nebyl ovlivněn tím, komu přání plní. Musejí se tedy potom o své přání přihlásit.)

Zamyšlení se nad uskutečnitelností přání

Po této slavnostní části přejdeme k poslednímu textu v této hodině, který vypráví o tom, jak chlapcova maminka nakonec uvěřila, že vymyšlený pes s nimi opravdu bydlí u nich doma.

Po četbě textu č. 2³⁴ žáci plní poslední úkol. Mají se zamyslet nad tím, zda se přání a sny mohou opravdu zhmotnit, případně se podělit o svůj příběh, který jejich názor dosvědčuje. Tento úkol modelujeme na vlastním příkladu. Pokud bude čas, žáci si po splnění své názory opět sdílí ve dvojicích. Teprve potom losujeme tři z nich, kteří hlasitě interpretují svůj text. V případě nedostatku času losujeme rovnou tři žáky.

---

³⁴ příloha č. 4 – 5

Reflexe: 10 minut

Domácí úkol

Žákům ústní formou (a poté písemně do elektronické žákovské knížky) zadáme dobrovolný domácí úkol. Na základě pracovního listu si mají o svých přáních, snech a pocitech popovídat se svými rodiči. Kromě listu s úkoly si nechávají i texty, které si s rodiči mohou doma znovu přečíst. Tento úkol slouží tedy nejen k připomenutí učiva, ale také k seznámení rodičů s osobností spisovatele a s jeho dílem. A rovněž k jisté formě rodinné terapie, při které mají její členové možnost si důvěrně popovídat.

Dále žákům nabídneme, aby si nakreslená – zhmotněná – přání schovali např. do peněženky anebo někde vystavili a měli je tak na očích.

5.1.1 Realizace hodiny k dílu Balada o Bobíkovi aneb Pacient Dr. Gordona, část 1

Volné psaní

Po uvedení hodiny a sdělení náplně následujících několika hodin literatury a slohu jsme si s dětmi společně připomněli zásady volného psaní, které byly průběžně zapisovány na tabuli, aby je všichni měli na očích. Děti byly poněkud vystrašené, když jim bylo sděleno, že budou tentokrát psát celých 5 minut namísto 2–3 minut, na které byly doposud zvyklé. Žáci však překvapili (i sami sebe) tím, že jim následně ani nestačily řádky vyhrazené pro psaní.

Předpokládali jsme, že téma **pes** bude pro žáky velmi blízké. Proto bylo chybou připravit málo prostoru pro psaní. Žáci to však vyřešili tím, že místo v pracovním listě využili co nejefektivněji. Pro příští hodiny si připravíme k volnému psaní na známé téma buď více řádků, nebo necháme děti psát do jejich sešitů.

Sdílení volného psaní

Po sepsání myšlenek o psech jsme vybrali losováním tři z hlásících se žáků, kteří s námi své texty sdíleli. Jelikož byl o sdílení této aktivity velký zájem, vylosovali jsme poté ještě další dva. Většina příspěvků byla velmi dojemná. Děti se zamýšlely nad krutým osudem některých psů, zdůrazňovaly, že psi nejsou věci. Samozřejmě nezapomněly na známé přísloví „nejlepší přítel člověka“. Někteří se rozepsali o svých vlastních psech, další popisovali, jak pes vypadá. Samozřejmě se našly i texty, ve kterých žáci psy

zesměšňovali, ale celkově se tato aktivita velmi povedla. Pouze 3 žáci z 26 přítomných do svého textu psali, že je nic nenapadá.

Pocity z četby

Po četbě textu č. 1³⁵ žáci plnili úkol, ve kterém měli vyjádřit své pocity z četby a důvod, proč se cítí zrovna takto. Zde jsou nabídnuty některé z velmi zajímavých odpovědí některých žáků:

- *Ten příběh byl krásný a trochu smutný. Autor měl dobrý nápad a skvěle ho vyjádřil. Myslím, že je to hodně povedená povídka. Člověku se do očí draly slzy. Maminka byla na svého syna moc zlá. Revizor byl super.*
- *Jsem naštvaná na maminku a soucítím s hlavním hrdinou. Dva typy dospělých.*
- *My doma taky nemůžeme mít psa, je mi toho kluka líto. Snad mu maminka koupí pejska. Už jsem tohle zažila v autobuse. Kdyby mi to udělala moje mamka, nemluvila bych s ní.*
- *Ten týpek měl štěstí, protože se mu splnilo to, co si přál. Ale jenom na chvílku, takže i chudák.*
- *Je mi líto toho kluka, ale možná chápu, proč to maminka udělala. Ta knížka asi není zrovna komická a ani já se po přečtení té části tak necítím.*
- *Lidi prostě kolikrát nechápu iluze.*
- *Je to smutné, trochu mě to zarazilo. Moc dobře ho chápu. Dospělí nechápu nás – děti.*

Z odpovědí žáků můžeme vidět, že i při četbě fiktivních textů projevují empatii a mnozí z nich reagují na základě svých vlastních zkušeností. Většina z nich si taktéž uvědomila, jaký je rozdíl mezi světem dětí a světem dospělých.

Setkali jsme se ovšem i s názorem jedné žačky, která buď správně nepochopila zadání, anebo na ni text žádným způsobem nezapůsobil:

- *Cítím se dobře, ale jsem unavená. Tak já nevím, proč mám po čtení říkat, jak mi je.*

Dopisy

Zde nabídneme dopisy, které žáci psali, aby se zamysleli nad rozdíly mezi odlišnými světy dětí a dospělých.

---

³⁵ přílohy č. 2 – 3

Dospělým za děti

Nejprve budou citovány dopisy dětí, které zůstaly ve své roli dítěte a měly za úkol napsat dospělým, co jim leží na srdci:

- *Milí nemilí, drazí dospělí!*

Můžete se alespoň pokusit o to nás, děti, pochopit? Já vím, že je to někdy jako ostuda, ale my jsme ještě malí a chceme si užívat, než spadneme do pout dospělosti, starostí a tak dále. Chceme dělat to, co chceme a ne přesně podle plánů. Už mi přijde, že z nás děláte dospělé moc brzy. Nejsme dospělí, tak nám nechte volnost a svobodu, kterou potřebujeme. Já chci být ještě dítě. Nejsem připravená na moc starostí, moc plánování. Chceme si užívat, tak si to prostě přiznejte!!!

S líbezným pozdravem a s láskou Linda

- *Milý dospěláku nebo dospělačko,*

chtěla bych vám sdělit, že by bylo dobrý, abyste si s náma hráli, protože jste pořád v tom vašem světě a staráte se o dospělácký věci. Zkuste si na nás najít čas, prosím. Děkuju, dítě.

- *Drazí dospělí,*

přeji si, abyste ve všední den nepili a nekouřili.

Tak čau.

- *Milí dospěláci,*

rádi bychom vám vzkázali, že my víme, že o nás máte strach a snažíte se nás chránit, ale měli byste nám dát trochu svobody, prostoru a důvěry. A měli byste si uvědomit, že to, co děláte, že kouříte a pijete alkohol, to všechno má potom dopad taky na nás.

S pozdravem děti.

- *Milí dospělí,*

chtěla bych se vás na něco zeptat. Proč mi vždycky všechno zakazujete? Třeba: Neotvírej cizím lidem. Nebo: Nejez ty sladkosti! Proč tohle děláte?? Ale jinak jste hodný.

Děkuju za přečtení dopisu.

- *Ahoj,*
mně se na vás líbí, že nám nosíte jídlo a platíte skoro všechno. Ale naopak mi vadí,
že musíme uklízet a učit se.
S pozdravem Terka
- *Milí dospěláci!*
Chci vám říct, že nějací rodičové nám kazí fantazii a že nás nepodporujete v tom,
co nás baví. Chci, abyste se jeden den v roce chovali jako děti a my jako dospělí
a budeme vám kazit fantazii.
S neláskou Eli
- *Milí rodiče,*
chtěl bych vám něco říct. To, že vás teď zkritizuju. Za to, že kouříte a pijete.
Ale někdy mi něco koupíte.
Dan

Dětem za dospělé

Zde budeme citovat některé dopisy adresované dětem. Žáci tedy měli splnit obtížnější verzi úkolu – vžít se do role dospělých a vzkázat dětem, co považují za důležité.

- *Milé děti, zdraví vás dospělí!*
Ať už od našeho dětství uběhly 3 roky nebo 40 let, je občas velice těžké vrátit se do
krásných dětských let. V našem životě plném stresu a práce dětství téměř zmizelo.
Víme, že občas toho hodně nepochopíme, i když je to úplně jasné. Zkuste nám to
prominout. Občas stačí pár slov, sem tam něco vysvětlit. Náš svět je opravdu
chaotický, tím pádem, i když se to nezdá, nám ty vaše dětské hry udělají radost.
Zkuste nás pochopit, děti.
S láskou dospělí
- *Milé děti,*
jako děti byste měly své rodiče poslouchat. Vždyť my jsme ti, kteří vás stvořili,
dávají vám život, jídlo, oblečení. Bez nás byste tu nebyli. Sice jsme na vás někdy zlí,
ale proto, abychom vás dobře vychovali, aby z vás nebyli žádní spratci. Taky si

s vámi chceme zahrát, ale někdy to máme třeba v práci těžké, ale i přesto všechno vás máme pořád rádi!

Kája

- *Milé děti,*
chci, abyste nezlobili své rodiče, neseděli pořád u počítače a občas nám pomohli a poslouchali.
Tak čau.

- *Drahé děti,*
za delegaci dospěláků vás žádám, abyste nás nezlobili, nechali nás odpočinout po celodenní úmorné práci. Ano, možná se vám nevěnujeme tak, jak byste si přáli, ale to občas úplně nejde. Takže to shrnu: Nezlobte nás, pomáhejte nám a nechávejte nás odpočinout a neodmlouvejte!
Děkuji.
Za delegaci dospělců Jana

Níže budou citovány dopisy tří žáků, kteří zadání pochopili po svém a namísto dopisu všem dětem všeobecně jej adresovali konkrétnímu dítěti:

- *Milý Honzíku,*
mamina mi řekla, ať ti něco napíšu. Kvůli tobě jsem utratil 40 korun. Můžeš bejt na sebe pyšnej. Jó a ten dopis si zaplatíš! Jo, až přijedeš, nepočítej s tím, že půjdeš na počítač! Budeš uklízet, jelikož nám umřela naše uklízečka!
Sbohem.
Tvůj nevlastní otec
- *Ahoj Terezko!*
Musím ti vzkázat, ať posloucháš rodiče a ať seš hodná a nejsi drzá! Nelíbí se mi, že máš špatný známky, tak se pořádně uč a neopisuj! Taky musíš hodně jíst. Seš ve vývinu, tak abys nám trochu vyrostla! A až si najdeš kluka, tak nezapomeň na ochranu. Píšeš z přírazu a zase nic neumíš?! Ach jó. Pořádně se uč, ať z tebe není popelář.
S pozdravem máma

- *Ahoj Mařenko,
chtěla bych jen říct, že máš ukrutný bordel v pokoji, který si hned uklidiš! No nic,
jdeme na jiné téma. Máš tejdén zaracha, protože si prej domů přinesla psa
a dostala jsi pětku z výtvarné výchovy a dvojku z přírodopisu. Takže žádná wi-fi,
mobil atd. Buď hodná a uč se, ať z tebe není lenoch. A dělej sporty.
Tvoje drahá máti*

Na **dopisech dětí pro dospělé** si můžeme všimnout, že žákům nedělalo sepsání dopisu problémy, jelikož zůstávali ve známé roli. Mohli se otevřít a vypovídat ze svých obav. Je zajímavé, že všichni dospělí kritizovali, nejčastěji za cigarety a alkohol, zákazy a příkazy. Našli se i tací, kteří protestovali proti narůstajícím nárokům na děti a minimu času, který je dětem věnován. Několik z žáků však vyjádřilo vůči dospělým i vděčnost.

Ačkoliv se po přečtení dopisů dospělým zdálo, že **dopisy dětem za dospělé** budou plné zákazů, nestalo se tak u všech. Několik žáků se dětem snažilo uvést a vysvětlit důvody svého dospělého chování, vzbudit v dětech soucit a pochopení. Z většiny dopisů, ve kterých se objevily příkazy a omezení, je vidět, jak děti ve skutečnosti vnímají své rodiče a kopírují jejich jednání.

Aktivita se, až na pár výjimek, podařila a žáci po sdílení zjistili, že nejen děti, ale i dospělí to mají v životě těžké a že se vlastně vzájemně potřebujeme. Příště si jen ověříme, že i žáci, kteří se rozhodli psát dopis pro děti za dospělé, jasně pochopili zadání.

Vlastní přání

V následující části měli žáci za úkol zamyslet se nad svým vlastním největším přáním a to zapsat i s důvodem výběru. Předpokladem bylo, že děti budou mít přání tolik, že pro ně bude nemožné vybrat pouze jedno. Skutečnost však byla jiná. Spousta žáků se naopak svěřila, že si nic nepřeje, jelikož vše má. Otázkou samozřejmě zůstává, zda jsou děti natolik skromné, anebo zda jsou naopak jejich potřeby uspokojeny pokaždé, a děti si tak již nemají co přát.

Žáky, kteří nad tímto úkolem dlouho tápali, jsme se snažili navést různými příklady a dalšími návodnými otázkami. Nakonec se všem podařilo si do pracovního listu svou tužbu zapsat.

Níže jsou příklady hmotných i nehmotných přání. Ve většině případů však převažují přání nehmotná:

- *Aby byl táta zdravý, protože má rozbitou plotýnku a ještě něco a já ho mám ráda, tak chci, aby tu s námi byl co nejdéle a aby byl zdravý a šťastný. Chci se ještě dlouho těšit na vyprávění praštěných vymyšlených pohádek a jízlivého humoru a všeho, co mám na tátovi nejradši.*
- *Aby moje kočka byla nesmrtelná.*
- *Moc bych si přála, aby naše rodina zůstala spolu v dobrém i zlém. Zůstat spolu i po smrti. Přeju si to, protože mám moji rodinu ráda!*
- *Nejvíce bych chtěla na hotelovou střední školu. Můj táta má kamaráda a ten má hotel a táta jim tam pomáhal. My jim tam taky pomáháme a moc mě to baví.*
- *Já bych si přála potápění s delfíny v moři, protože mě delfíny strašně fascinují.*
- *Brášku, protože mám jen sestru.*
- *Kuchyň, protože nás vytopili.*
- *Psychologické vzdělání, protože bych chtěl být psychologem.*
- *Setkání s Andrejem Babišem.*
- *Chtěla bych vyhrát 1. místo v mistrovství ČR v karate, protože karate je můj život.*
- *Ze všeho nejvíce bych si přála ježka bělobřichého. Já jsem ho měla, ale na začátku tohoto roku mi umřel na zápal plic, bylo to vrozený, takže se to nedalo léčit... Ale přála bych si zase ježka.*
- *Slávu na youtube, protože budu slavnější a budu mít to nejdůležitější – peníze.*
- *Hrát v divadle v Romeovi a Julii, protože se mi to líbí.*
- *IPhone.*
- *Přál bych si, aby se mi vrátila babička, protože jsem jí měl rád.*

Další přání se ztotožňují s přáním hlavního hrdiny našeho příběhu o Bobíkovi:

- *Já si přeju pejska. Proč? Stejně jako člověk cítí smutek, radost, já cítím, že s pejskem bych byla ještě šťastnější než teď.*
- *Chtěla bych vrátit to, po čem se mi každý den stýská, a to je můj pes Rocky.*
- *Já bych si přála svého pejska. Ale jenom pro sebe.*
- *Peníze, protože si za ně můžu koupit pejska, kterého si hrozně přeju.*
- *Taky psa, protože si ho přeju od pěti let a pořád ho nemám.*
- *Já si přeju psa, protože je to moje nejoblíbenější zvíře.*
- *Psa, protože by stmelil naši rodinu, která se podle mého dost rozpadá.*

Plnění přání spolužáků kresbou

Poté si každý své přání již bez odůvodnění přepsal na lístek A6, který přehnul a vhodil do „kouzelné krabičky“. Z ní si následně všichni vylosovali anonymní přání svého spolužáka.

Každý byl upozorněn, že se nyní pokusí vyplnit přání svému spolužákovi kresbou a že by se měl zamyslet nad tím, kolik úsilí obrázku věnuje, jelikož všichni po svém přání touží stejně vroucně.

Žáky aktivita moc bavila a většina z nich byla v kreslení velmi nápaditá. Dokázali dokonce vymyslet symboly pro nehmotná přání, např. lektvar pro nesmrtelnost, pohár pro 1. místo na mistrovství ČR, stroj času pro navrácení zemřelé babičky.

Pouze jedna žákyně měla problém ztvárnit psychologické vzdělání. Jednalo se zrovna o žákyni, která má ke školství velmi negativní vztah, proto ji ani po několika návodných otázkách samotnou nic nenapadlo. Nakonec jí tedy byla poskytnuta přímá rada, aby nakreslila diplom nebo vysvědčení.

Všichni si dali na obrázcích opravdu velmi záležet, neustále je zdokonalovali a vybarvovali. Po dokončení této aktivity každý nahlas sdělil, jaké přání vyplňoval, a následně se k němu přihlásil i jeho autor. Žáci si svá přání mezi sebou tímto způsobem rozdali. Předávání bylo velmi dojemné, každý z nich měl z výsledku práce svého spolužáka velkou radost.

Oceňujeme však především počin jednoho žáka, který se rozhodl nahlas nečíst, jaké přání kreslil a rovnou jej předal svému spolužákovi, o kterém věděl, že přání patří jemu. Jednalo se totiž o citlivé téma – nedávné úmrtí babičky.

Zamyšlení se nad uskutečnitelností přání

V posledním úkolu se žáci zamýšleli nad tím, jestli se přání mohou zhmotnit. Zde je ukázka několika názorů či zkušeností dětí:

- *Asi ano. Pokud si přežeme něco splnitelného. Třeba včera jsem si ve dvě hodiny a dvě minuty přála, aby mi u zubaře nevrtili ani netrhali zuby ani neříkali nic o rovnátkách a ono se mi to splnilo.*
- *Ano, někdy se něco splní úplnou náhodou.*
- *Občas se mi stává to, co se mi zdá. Já tomu věřím.*
- *Já tomu věřím. Příběh: Přála jsem si, aby mi můj pejsek Hokýsek poslal nějakou věc, no a druhý den mi přišlo chmýříčko.*

- *Ano, pokud jsou rodiče moc hodný. A zažil jsem to na Vánoce, když jsem dostal hru, kterou moje máma nenáviděla, ale koupila mi jí. A stála v tu dobu 1 700 Kč.*
- *Určitě ano, ale zatím se mi to nestalo.*
- *Ano a zažila jsem to se spoustou věcí, že jsem něco chtěla, furt jsem na to myslela a pak jsem to dostala.*
- *Ano, věřím v to a mám pocit, že se mi něco takového už stalo.*
- *Jak která. Myslím si, že bez úsilí ne.*
- *Podle toho jaká. Například moje přání se nikdy nesplní, to by se musel stát zázrak. (pozn.: Žák má na mysli návrat své zemřelé babičky.)*
- *Ne. Přál jsem si stroj na zmrzlinu, ale narazil jsem.*
- *Nemyslím si. Všechno, co si přejete, si musíte splnit sami, nebo vám to splní kamarádi, rodiče.*

Většina dětí je ohledně splnitelnosti přání optimistická. Našli se však i tací, kteří na zázraky již nevěří.

Reflexe

Na závěr byl žákům zadán pouze dobrovolný domácí úkol, jehož zadání znělo, že si o svých přáních mohou na základě pracovního listu popovídat s rodiči a svěřit se jim se svými pocity a tužbami. Dále jim bylo doporučeno, aby si obrázky s vyplněnými přáníčky dali např. na nástěnku či do peněženky, aby je měli stále na očích a zvýšila se tak šance na jejich splnění.

VLASTNÍ ZHODNOCENÍ LEKCE

Cíle hodiny byly naplněny a její realizaci považujeme za úspěšnou. Ačkoliv žáci při literatuře poprvé popisovali své pocity z četby a někteří neviděli důvod této aktivity, práce je velmi bavila a otázky je donutily přemýšlet o životě a utřídit si vlastní myšlenky a názory. Výsledky žakovské práce byly dojmavé.

Za přínosné pokládáme i dopisy, při nichž se žáci vžívali do role dospělých a adresovali je dětem. Zde vidíme velký smysl v pochopení chování dospělých lidí.

5.2 Příprava k dílu *Balada o Bobíkovi aneb Pacient Dr. Gordona*, část 2

CÍLE HODINY

Žáci prožitkově a s porozuměním přečtou vybraný text. Hlavním cílem této lekce je opět popsat rysy chování dětí i dospělých. Tentokrát se však žáci vyjadřují konkrétně.

Popisují změny v dospívání. Dále se pokouší pochopit, co se stane, když jsou naše přání snadno splněná, a vyjadřují svůj názor.

Hledají hlavní myšlenku díla a pokouší se ji co nejpřesněji vyjádřit. Poté rozjímají nad svými vzpomínkami a hodnotí skupinovou práci.³⁶

VÝBĚR ZVOLENÉ UKÁZKY

Rovněž pro tuto lekci jsme ke čtení zvolili dvě ukázky.

Třetí text jsme rozhodli použít z toho důvodu, aby žáci viděli, že jen díky splnění přání a získání toho, co chceme, se život nestane jednoduchých. Dalším důvodem je konkrétní popsání změn psího chování, kdy se z něj stal povahou spíše dospělý člověk. Ačkoliv čtvrtý text prozrazuje, jak příběh o Bobíkovi skončí, je pro nás důležitý. Žáci mají jeho prostřednictvím mnohem větší šanci vyhledat a popsat smysl celého díla. Také chceme, aby text na žáky emotivně působil.

VÝBĚR POUŽITÝCH METOD A AKTIVIT

V průběhu této lekce použijeme následující metody:

Čtení s porozuměním – K vyhledání hlavních myšlenek textu je důležité, aby žáci text pochopili, čehož docílíme zamýšlením se nad složitějšími pasážemi ukázky.

Vlastní reflexe – Žáci se zamýšlejí a popisují své vlastní zkušenosti a zážitky. Při reflexi mají navíc možnost vybrat si vyhovující zadání, aby necítili nátlak, ale naopak svobodu rozhodování, která v nich podporuje samostatnost a tvořivost.

Diamant – Tvorbu diamantu jsme vybrali proto, že se jedná o náročnější verzi pětílístku, při které se žáci musejí zamyslet nad klady a zápory situací a odlišit je. Procvičí si rozlišování a vytváření slovních druhů.

---

³⁶ příloha č. 6

STRUKTURA HODINY

Evokace: 10 minut

Rekapitulace minulé hodiny

Jelikož se jedná o pokračování práce z předchozího týdne, kdy s žáky budeme dokončovat pracovní list, tentokrát si při evokaci pouze připomeneme náplň minulé lekce. Budeme jim pokládat návodné otázky tak, aby byli schopni formulovat zadané úkoly, které plnili, a hlavní myšlenku předchozích textů. Dále jim zadáme krátký ústní skupinový úkol, aby se zamysleli nad tím, zda jim toto dílo připomíná jinou pohádku. Očekáváme, že alespoň několik žáků přirovná dílo Petra Chudožilova k Malému princovi.

Uvědomění: 65 minut

Po zopakování předchozích hodin si společně (opět metodou tichého čtení) přečteme text č. 3³⁷, ve kterém hlavní postava chlapce popisuje změny svého chování. Na základě tohoto úryvku žáci plní úkoly 6 – 7.

Chování dětí vs. chování dospělých

Nejprve děti popisují změny v Bobíkově chování – co dělal dříve, co dělali s chlapcem společně. A následně pak to, co dělá Bobík nyní – jaké změny děti vidí a co dále vnímají jako typické chování dospělých. Každý z žáků se pokusí vymyslet odpověď na tuto otázku sám, aby popsal své vnímání světa dospělých. Poté své nápady sdílejí ve čtyřčlenné skupince a vzájemně si naslouchají. Nakonec vylosujeme tři žáky z různých skupinek k hlasitému sdílení před třídou.

Zamyšlení nad tužbami a možnostmi volby

Po splnění tohoto úkolu se vrátíme k přímé řeči z textu: „Vzali ‘ste mi možnost volby!’“ vzlykal tiše. „Už nemám po čem toužit.“³⁸

V tuto chvíli je naším záměrem, aby se děti zamyslely nad tím, z jakého důvodu nemá Bobík už po čem toužit a jak to souvisí s tvrzením, že mu vzali možnost volby. Po sdílení nápadů ve skupince a výběru žáků, kteří svůj názor přednesou hlasitě, bude následovat diskuse napříč třídou o tom, zda se někdy cítili podobně a za jakých okolností k tomu došlo.

---

³⁷ příloha č. 7

³⁸ CHUDOŽILOV, Petr. Balada o Bobíkovi anebo Pacient Dr. Gordona. Havlíčkův Brod: Literární čajovna Suzanne Renaud, 1998. ISBN 80-902231-2-5., str. 72

Hlavní myšlenka díla

Poté si žáci přečtou poslední část knihy, text č. 4³⁹, který pojednává o odchodu Bobíka z reálného světa. Po přečtení plní úkoly č. 8 – 9.

Prvním úkolem je zodpovědět otázku, proč chlapec řekl, že se okamžikem ztráty Bobíka stal dospělým. Zajímá nás, zda se nad tím budou žáci zamýšlet jen povrchně, to znamená, že jako důvod označí smrt pejska a smutek z jeho ztráty, anebo do hloubky, kdy dojdou ke zjištění, že se jedná o ztrátu fantazie v dospělosti.

Tím, že žáci budou sdílet své pocity v celé skupině, navzájem se inspirují a svůj zápis v pracovním listě si případně mohou doplnit. Jako obvykle proběhne hlasité sdílení. Po zodpovězení této otázky se všichni společně pokusí zformulovat hlavní myšlenku celého díla, přičemž se nemusí jednat pouze o jednu větu, ale hlavní myšlenku mohou rozepsat.

Domácí úkol

Před závěrem hodiny dětem zadáme tentokrát písemný domácí úkol. Na pracovním listě jsou formulovány dvě otázky a), b), přičemž děti mají na základě vlastního uvážení možnost výběru zadání, které jim lépe vyhovuje. Možnost volby považujeme za důležitou a ve výuce se osvědčuje, jelikož žáci sice plní povinně zadaný úkol, ale cítí se přece jen svobodněji, když si mohou vybrat jeho specifika.

Navíc u otázek: *Zkus sám za sebe krátce napsat, jak ses rozloučil/a se svým zvířátkem? Změnilo tě to nějak? Jak? Věříš ve psí nebe/psí ráj?* se může stát, že se někteří žáci s úmrtím svého zvířátka zatím nesetkali, anebo jim bude nepříjemné tuto citlivou informaci sdělovat.

Na druhou stranu se jedná o otázku, která se bude snadněji plnit dětem, které na předchozí otázku č. 8: *Proč chlapec řekl, že se okamžikem ztráty Bobíka stal dospělým?* odpověděly, že důvodem dospění je smutek ze ztráty milovaného zvířete.

Naopak ti, kterým se podařilo odpovědět, že postava chlapce dospěla a tím vlastně přišla o fantazii, což je pro dospělost typické, raději odpoví na druhou část otázky: *Pozoruješ na sobě změny dospívání? Jaké? V čem vidíš rozdíl mezi dětským a dospělým světem?* Jelikož v každé třídě najdeme hned několik velmi otevřených a aktivních žáků, jsme si vědomi, že někteří budou chtít zodpovědět obě části otázky, což je samozřejmě také možné.

---

³⁹ příloha č. 8

Diamant na téma dětství

Na závěr hodiny žáci vymýšlejí diamant na téma dětství. Víme, že mají zkušenosti s vymýšlením pětílístku, avšak diamant doposud nikdy nepsali, takže to pro ně bude z části nová metoda, ačkoliv se jedná pouze o rozšíření pětílístku. Všichni se na schéma diamantu podívají a poté zkusí říci, jak jeho zadání pochopili. Následně shrneme dětem krátce pokyny. Po dokončení práce bychom chtěli, aby ideálně všechny skupiny sdílely své názory před všemi, aby si uvědomily, jak se jejich názory a pohled na věc mohou lišit.

Reflexe: 10 minut

Hodnocení skupinové práce

Každý si jednotlivě vyplní hodnocení skupinové práce a dokončí začátky vět tak, abychom zjistili, jaké aktivity žáky zaujaly a jaké se jim naopak nezdařily.

Pokud zbude čas, i zde bychom chtěli docílit toho, aby alespoň pár žáků hlasitě sdílelo své poznatky. Po splnění domácího úkolu si pracovní listy vybereme, abychom mohli zkontrolovat práci všech žáků a přečíst si, jak byli s touto lekcí spokojeni.

5.2.1 Realizace hodiny k dílu *Balada o Bobíkovi* aneb *Pacient Dr. Gordona*, část 2

Rekapitulace minulé hodiny

Na úvod lekce několik žáků dobrovolně připomnělo náplň minulé dvouhodinové lekce. Dokonce byli schopni zformulovat hlavní myšlenku díla, se kterou jsme předešlou hodinu pracovali. Na otázku: „*Existuje jiné dílo, které vám **Balada o Bobíkovi** připomíná?*“ k našemu překvapení znali odpověď 4 žáci z dvaceti sedmi. Kromě toho, že přiřadili naše přečtené dílo k Malému princovi, jedna z žákyň navíc dovedla důležité momenty Malého prince převyprávět a přiřadit je k ději *Balady o Bobíkovi*.

Chování dětí vs. chování dospělých

Následně si již žáci tichým čtením přečetli text č. 3⁴⁰ a postupně splnili úkoly 6 a 7 na pracovním listě. Nejdříve odpovídali na otázku, v čem se změnilo Bobíkovo chování, když se začal chovat jako člověk, a jaké další rysy chování u dospělých je napadají.

---

⁴⁰ příloha č. 4

Po zapsání nápadů do pracovního listu sdíleli žáci ve skupinách vlastní vnímání světa dospělých. Poté byli tři žáci vylosováni k prezentaci svého názoru před třídou.

Zde je nabídka nejzajímavějších odpovědí:

- *Bobík začal být arogantní a na všechno si stěžoval. Dříve si Bobík hrával a teď se chová jako dospělý. Podle mě se dospělí trochu navyšují nad děti.*
- *Bobík si dřív hrál s chlapcem, ale teď už ne. Pořád někde telefonoval. Dospělí musí pracovat, chodí pozdě domů a spát.*
- *Prvně to byl super pes, ale teď se změnil. Začal kouřit, pít a nechoval se jako pes, choval se jako člověk. Dospělí se také mění. Nejdříve jsou hrozně hodní a pak na nás křičí.*
- *Choval se jako pes a nyní telefonoval, zná všechny paragrafy. A rodiče pijí alkohol a kafe, kouří.*
- *Dříve se hnal za chmýřím pampelišek, zajímal se o zajíčka. Teď ztratil fantazii, chodil do baru, byl alkoholik, kouří, vyhrožuje. Dospělí pijí kafe, pivo, ponocují, pracují, uklízí.*
- *Bobík se začal chovat velice lidsky. Měl jiné zájmy. Začal sám platit telefonáty, to není u psa normální. Dospělí poroučí dětem.*

Někteří žáci popsali změny v Bobíkově chování, už však zapomněli na sepsání dalších rysů chování u dospělých lidí:

- *Dřív si hrál a byl veselý. Teď začal řešit stejné věci jako rodiče.*
- *Nebavilo ho pozorovat měsíc. Neměl čas chodit na procházky. Nechytal zajíce. Neběhal za chmýřím. Začal telefonovat. Zajímal se o finance, platil účty za telefonáty, pil alkohol. Nebyl to pes andílek. ☺*
- *Začal pít, lhát, chodit do klubů a patlat se kolínskou.*

Zamyšlení nad tužbami a možnostmi volby

V dalším úkolu žáci reagovali na Bobíkův výrok, že tím, že mu páníčci nechali otevřené dveře a on si tak mohl jednoduše vybrat podle libosti, kam půjde, vzali mu možnost volby a on už nemá po čem toužit.

Obávali jsme se, že zadání bude pro žáky příliš náročné a nic je k tomuto úkolu nenapadne. Překvapili nás však svými názory, které by mnohdy pravděpodobně nenapadly ani dospělí. Ačkoliv je pravda, že čtyři žáci z dvaceti sedmi nedokázali na otázku vůbec odpovědět, celkově se zamyšlení opravdu velmi povedlo, viz níže:

- *Chtěl na sebe připoutat pozornost.*

- *Chtěl si s nimi hrát, ale když mu ty dveře otevřeli, tak už neměl po čem toužit – neměl možnost si s nimi hrát.*
- *Touha, aby si ho všichni všímali.*
- *Už si toho Bobíka nevšímali.*
- *Jeho volba předtím byla být buď v kuchyni, nebo v předsíni. Chtěl být středem pozornosti.*
- *Jeho volba byla být buď v kuchyni, nebo v předsíni. On toužil být tam, nebo tam, ale on už se nemohl rozhodnout, protože už nemohl toužit po otevření dveří.*
- *Dopřáli mu volnost, ale on ji nechtěl, protože chtěl, aby si ho všímali.*
- *Chce, aby si ho všímali. Nemůže toužit po tom, aby byl na druhém prahu, když otevřeli ty dveře.*
- *Potřebuje víc pozornosti!*

Ze všech dětí jich dvanáct odpovědělo, že Bobík toužil po pozornosti. Zdá se tedy, že se žáci dokázali do role psa vžít a následně čerpali z vlastních zkušeností.

Hlavní myšlenka díla

Nyní se žáci pustili do četby poslední části díla⁴¹, která popisuje Bobíkův odchod z reálného světa. Tato četba byla dojemná. Některé žákyně měly slzy v očích a podporovaly se držením za ruce, popis Bobíkovy smrti žáky i asistentku pedagoga dojal. Jeden žák se dokonce přímo rozplakal. Důvod svého rozrušení však nechtěl prozradit, údajně si pouze vzpomněl na něco, co s četbou nesouviselo. Ostatní si však zaslouží ocenění za toleranci a pochopení, které vůči svému spolužákovi projevili. Nikdo z nich se mu neposmíval, naopak mu nabízeli kapesníky a dále se snažili nereagovat.

Poté žáci odpovídali na otázku, proč chlapec řekl, že se okamžikem ztráty Bobíka stal dospělým. I v této části žáci dokázali, že dokáží o textu přemýšlet do hloubky a nenechají si uniknout žádné souvislosti. Odpovědi žáků následují:

- *Chlapec po ztrátě Bobíka neměl žádné sny a ani žádnou fantazii.*
- *Ubývala mu fantazie.*
- *Dostal se pryč z dětské fantazie a přijmul jeho ztrátu.*
- *Přišel o fantazii a tím o svého vymyšleného psa.*
- *Čím byl starší, tím fantazie klesala.*

---

⁴¹ příloha č. 8

- *Pes byl vymyšlený, a když chlapec dospěl, tak ztratil fantazii a Bobík byl symbol fantazie a když fantazii ztratil, ztratil Bobíka.*
- *Ztratil svůj dětský sen.*
- *Protože neměl fantazii a dospělí nemají fantazii. Bobík byl vymyšlená postava, co se zhmotnila. A ten kluk měl menší a menší fantazii.*
- *Pes byl fantazie a dítě se zaměřilo na realitu. Čím méně fantazie, pes stárl.*
- *Pochopil smysl života.*
- *Protože si přestal hrát a neměl žádné sny. A proto se stal dospělým. Přestal mít sny a věřit na ně. Ztrácí se fantazie a Bobík byl symbol fantazie. A když odešel Bobík, tak on už neměl fantazii.*
- *Jelikož už nežil ve snu.*

Pouze jedna z dívek odpověděla zcela jinak než ostatní a dospívání si nespojila přímo se ztrátou fantazie. Její odpověď zní:

- *Dlouho ho trápilo, že Bobíka ztratil, a tak to dlouho utíkalo a fantazie se pomalu ztrácela.*

Při formulování hlavní myšlenky díla žáci opět přišli s nevšedními a různorodými nápady. Jejich formulace znějí následovně:

- *Rozdíly mezi dětstvím a dospělostí.*
- *Kniha je o dětských snech a nepochopení od dospělých.*
- *Ztráta fantazie v dospělosti.*
- *Poukazuje na fantazii. Jak ale dospěješ, tak zapomínáš. Máš moc starostí, ale když jsme děti, máme čas si vymyslet svého imaginárního kámoše.*
- *Poukazuje na to, že dospělí nerozumí dětem.*
- *Když si v dětství něco vymyslíme, tak na to potom zapomeneme!*
- *Že dětské sny jsou mocné.*
- *Fantazie je dobrá.*
- *Dospělý člověk taky může pochopit dítě.*
- *Každý dospělý má v sobě malé dítě.*
- *Všichni mají v sobě to malé dítě s fantazií. A i když se to snaží potlačit, pořád tam je – proto psa viděli i dospělí.*
- *Podle mě je hlavní myšlenka o tom, jak se ten dětský svět mění v dospělý svět, jak také dospělí ztrácí fantazii.*

Pouze jedno děvče opět nepracovalo s tématem fantazie a dospívání, nýbrž s tématem psa:

- *Když má někdo psa, tak to neznámá to, že se má s čím vytahovat, ale kvůli tomu, že chce zvířecího kamaráda.*

Domácí úkol

Zde nabídneme nejzajímavější odpovědi na otázky, ze kterých si žáci mohli vybrat tu atraktivnější.

Odpovědi na otázku: *Jak ses rozloučil/a Ty se svým zvířátkem? Změnilo Tě to nějak? Jak? Věříš ve psí nebe / psí ráj?*

- *Normálně. Byl jsem zvyklý na smrt, protože mi umřel táta. Byl jsem smutný, ale v pohodě.*
- *Skoro nijak. Když Tašenka umřela, nebyla jsem tam. Viděla jsem ji až za 4 hodiny. Potom jsem ji hladila, i když to už necítila. Brečela jsem a slzy se mi do očí derou ještě teď. Potom jsme ji pohřbili na zahradě.*
- *Já jsem byl smutný, ale neměl jsem z toho takový rozum, pak když jsem měl rozum, tak mě to pomohlo k tomu smířit se se smrtí. Od té doby, co mi to došlo, tak nejsem tak moc smutný.*
- *Já jsem se rozloučila se svým pejskem Hokýskem v 11 letech před mými narozeninami. Večer jsem se koukala na pohádky a Hokýsek byl sám venku. Když jsme šli spát, mamka ho chtěla jít zavřít do boudy, ale Hokýsek tam nebyl, a tak ho mamka šla hledat. Volala na policii a ta jí řekla, že nějaký malý pejsek leží venku u silnice. No a byl to on. A druhý den jsem to zjistila. Málem jsem ztratila vědomí!
PS: Věřím ve psí nebe a doufám, Hokýsku, že se tam nahoře máš dobře. Pac a pusu, Tvoje Karolínka*
- *Umřelo mi morčátko. Jmenovalo se Kája po mé nejlepší kamarádce z 1. třídy a jeho smrt mě nijak nepoznamenala.*
- *Mě to změnilo hodně. Byl jsem naštvanej a smutnej.*
- *Já jsem se moc ani nemohla rozloučit, protože mi kočku rozjela teta a nikdo mi to neřekl. Ale změna bez ní je obrovská a teď se mi hrozně stejská. A ve zvířecí nebe nevěřím.*

- *Pejsek nám zemřel zničehonic. Strašně mě to mrzelo, protože jsem měla živé tvory moc ráda. A dnes je mi o 4 roky více a stále na něj myslím. Mám ho totiž v srdci.*

Odpovědi na otázku: *Pozoruješ na sobě změny dospívání? Jaké? V čem vidíš rozdíl mezi dětským a dospělým světem?*

- *Ano, pozoruji. Už si nehraju s hračkami a nehraju takové ty dětské hry jako třeba na schovávanou. Podle mě jsou rozdíly třeba ve fantazii.*
- *Jo, pozoruju. Nevím, ale všichni mi říkají, že jsem se hodně změnila. Trochu ty rodiče už chápu.*
- *Vlastně ani nevím, na sobě to podle mě moc nepoznávám, spíš na ostatních. Ale ten příběh mě donutil přemýšlet nad tím, jak vlastně trávím čas a čím se zabývám. A rozdíl mezi dětským a dospělým světem? Tak to je asi ta fantazie, nebo rozdíl v povinnostech – děti se nestarají o účty, finance atd.*
- *Mám fantazii, což dospělí nemají. Možná, že jo, ale málo. Děti si víc hrají než dospělí. Dospělí na hraní nemají čas, mají hodně práce.*
- *Mezi dětským a dospělým světem je spousta rozdílů, např. dospělí se starají hlavně o práci a o věci, co se musí zařídit. Také se starají o jídlo (aby bylo co jíst), kdežto děti si hrají a baví se. Abych to shrnula, tak dospělí jsou spíš vážní a dávají na děti pozor a děti jsou hravé a hrají si (tím rozvíjí svůj mozek).*
- *Ne, nepozoruju, ale mezi dětským a dospělým světem vidím rozdíl, že dospělí mají víc volno a nikdo je furt nehlídá.*
- *Změny názorů a chování, zájmů. Dříve jsem dělal blbosti.*
- *Ne, žádné změny nepozoruji. Dětský svět je více otevřený než ten dospělý.*
- *Mění se mi hlas. Děti mají víc volna.*
- *Vidím rozdíl, že když jsem byl doma, tak jsem si hrával, ale teď ne, teď jsem spíš na mobilu nebo se musím učit.*
- *Děti jsou divoké, dospělí slušní. Děti jsou rychlé, dospělí pomalí.*
- *Ano, zvětšila se u mě agrese. A dospělí jsou o dost větší realisté.*
- *Určitě. Teď se pořád řídíme pravidly, všechno máme naplánované a nemáme tolik zábavy.*

Několik dětí se rozhodlo otevřít se a popsat své pocity ze ztráty milovaného zvířete. Někteří se rozepsali a popsali celý průběh tohoto smutného okamžiku, jiní byli struční a zaznamenali pouze své pocity. Je pozoruhodné, že děti, kterým z osob nikdo blízký

nezemřel, vidí ztrátu zvířete tragicky a i po několika letech na tuto událost vzpomínají se zarmoucením. Naopak chlapec, který přišel o svého otce a měl tak se smrtí již zkušenost, nepovažoval úmrtí zvířete za tolik žalostné.

Dle očekávání se většina žáků rozhodla splnit druhý úkol, ve kterém popisovali změny ve svém chování a rozdíly mezi dětmi a dospělými. Zdůraznit bychom měli především vzkaz žačky, která uvedla, že při dopívání dospělé už chápe. Dále jsou zajímavé názory dětí, které si protirečí: jeden z žáků říká, že dospělí mají více volna než děti, druhý tvrdí opak. Za přínosné považujeme i sdělení žačky, která se nad svým životem zamyslela díky *Baladě o Bobíkovi*.

Diamant na téma dětství

Níže jsou příklady diamantu o dětství, který žáci vytvářeli ve skupinkách:

- *Dětství*
super, zábavné
houpeme se, chodíme, jíme
Těšíme se na prázdniny.
Neustále chodíme do školy.
učíme, uklízíme, posloucháme
blbé, dlouhé
zábava
- *Dětství*
bezstarostné, volné
hrajeme, užíváme, kamarádíme
Chodíme s kamarády ven.
Musíme dělat domácí úkoly.
hádáme, šikanujeme, učíme se, co nechceme
unavené, roztěkané
zábava
- *Dětství*
dobrodružné, zábavné
hrajeme si, poznáváme, smějeme se

*Hrajeme si s hračkami.
Naše tělo se vyvíjí.
brečíme, vztekáme se, zlobíme
nebezpečné, smutné
život*

- *Dětství
krásné, svobodné
hrajeme, přikrášlujeme, vymýšlíme
Pořád si hrajeme.
Nedokážeme si uvědomit nebezpečí.
uklízíme, učíme se, žijeme v iluzi
sobecké, špinavé
fantazie*
- *Dětství
začátečnické, hezké
hrajeme, paříme na PC, máme fantazii
Hledám si nejlepší kamarády.
Část života, která tvoří charakter.
učíme se, docházíme, nemáme práva
omezené, krátké
začátek*
- *Dětství
hezké, svobodné
hrajeme si, učíme se, vymýšlíme
Dětství dává větší svobodu.
Musíme poslouchat naše rodiče.
nepracujeme, nepomáháme, nevyděláváme
nudné, krátké
svoboda*

Hodnocení skupinové práce

Ačkoliv jsme plánovali, že nad skupinovou prací se žáci zamyslí na konci hodiny, tuto aktivitu jsme nestihli. Byla jim proto zadána rovněž jako domácí úkol.

Odpovídali na otázku: *Jak se dařila práce ve skupině?* A dokončovali věty: *Bavilo mě. Nešlo mi.*

Zde je několik zajímavých hodnocení:

- *Docela to šlo. Dan a Tom jsou fajn, ale Roman vyrušoval a nechtěl pracovat.*
Bavilo mě – číst si.
Nešlo mi – diamant.
- *Šlo nám to dobře.*
Bavilo mě – to vše.
- *Byla super a zábavná.*
Bavilo mě – vytvářet diamant.
Nešlo mi – napsat text v krátkosti.
- *Celkem fajn, až na to, že Míra a Ondra kecali a nás s Viky nevnímali.*
Bavilo mě – diamant.
- *Bylo to super.*
Bavilo mě – jak jsme spolupracovali.
Nešlo mi – vydržet v klidu.
- *Nebylo to hrozný.*
Bavilo mě – vytvářet diamant.
Nešlo mi – aby se zapojil úplně každý.

V ostatních pracích si žáci práci ve skupině i lekci celkově rovněž chválili, až na jednoho chlapce, který uvedl, že jej nebavilo nic, tudíž ani práce ve skupině.

Dva žáci hodnocení za domácí úkol nevyplnili vůbec, ačkoliv znění úkolu měli zadané v elektronické žákovské knížce.

S průběhem lekce jsme však celkově spokojeni. Žáci si vyzkoušeli nové metody práce, s textem pracovali jiným způsobem, než na který jsou zvyklí, a byli tvůrčí. Text a zadané úlohy je donutily zamýšlet se nad tématy, které jim jsou blízké i vzdálené, vzpomínat na minulost a hodnotit chování své i dospělých a vžívat se do jiných lidí.

Zážitkem byla i samotná četba, při které se žáci smáli i plakali. Některé z žákyň sdělily, že si *Baladu o Bobíkovi* chtějí přečíst celou.

VLASTNÍ ZHODNOCENÍ LEKCE

Také druhou část lekce k tomuto dílu hodnotíme kladně. Žáky bavilo vymýšlení diamantu na téma dětství, ačkoliv se jednalo o náročnou aktivitu. Výběr této metody nepovažujeme za chybný. Nesprávné však bylo rozhodnutí použít tuto aktivitu zcela poprvé.

Až na jednu výjimku se žákům podařilo rovněž pochopit smysl díla, který srozumitelně vyjádřili. Dále oceňujeme jejich nápady související se stížností psa, jenž dostal možnost volby, čímž již nemá po čem toužit.

5.3 Příprava k dílu Příliš mnoho andělů, část 1

CÍLE HODINY

Žáci s porozuměním přečtou vybranou kapitolu knihy. Jedním z cílů je četba metodou párového čtení, při kterém se žáci učí krátce převyprávět obsah textu.

Pokusí se vyhledat hlavní myšlenku (ponaučení, které z pohádkového příběhu vyplývá) a popíše úlohu nadpřirozené postavy zasazené do reálného světa. Kromě toho popíše i chování lidské postavy, nad kterou se zamýšlejí.

Příběh ztvární graficky. Vytvoří plakát, na který srozumitelně přepíše hlavní myšlenku a charakterizují postavy příběhu.⁴²

VÝBĚR ZVOLENÉ UKÁZKY

Pro tuto lekci jsme zvolili sedm různých kapitol, které si žáci ve skupinách přečtou. Jednotlivé kapitoly byly vybrány pro svá důležitá poselství a ponaučení.

Anděl domácí – Příběh přinášející poselství o tom, že o domácí štěstí a lásku je nutné stále pečovat a nezanevřít na druhé i v případě neshod.

---

⁴² příloha č. 9

Balada o zločinci a andělu strážném – Text o uvědomění si, že přátelství je důležitější než materiálně a že bychom se neměli vzdávat. Dále text poukazuje na to, že děti jsou otevřené duchovnu více než dospělí, a vidí tak i to, co je očím mnohdy neviditelné.

Boží mlejny – Příběh o tom, že se každému jednoho dne vrátí vše, co dává druhým, a to vč. toho špatného. Kromě toho text upozorňuje na to, že jednou budeme potřebovat pomoci od druhých a měli bychom si je předcházet.

Člověk bez fantazie – Děj tohoto příběhu nám dává najevo, že je v životě podstatné věřit a nechat se unášet fantazií, ale stejně tak stát nohama pevně na zemi a být praktický.

Holátko – Tato kapitola upozorňuje na zápornou stránku strokové výroby bez lidského faktoru a na utrpení zvířat v klecových chovech.

Stopa ve sněhu – Text o smyslu Vánoc a významu naděje a víry v zázraky, které není možné dokázat, jelikož by se již nejednalo o nic podivuhodného.

Za mrazivé zimní noci – Příběh pojednávající o dětské naivitě v dobrém slova smyslu, touze se změnit a druhé šanci, kterou si zaslouží nejen dobří lidé.

VÝBĚR POUŽITÝCH METOD A AKTIVIT

Metoda párového čtení – Žáci se pomocí této metody učí třídit a formulovat své myšlenky, vyhledávají nejpodstatnější informace z textu. Spolupracují ve dvojici a naslouchají si při sdílení, v rámci kterého pomáhají (kladením návodných otázek) svým spolužákům splnit požadovaný úkol.

Čtení s porozuměním – Žáci si ujasní smysl textu.

Pětilístek – Žáci se zamyslí nad postavou z příběhu a shrnou o ní informace, které při četbě vnímali. Procvičí si rozlišování a vytváření slovních druhů.

Grafické ztvárnění – Tento způsob práce s textem jsme vybrali, aby se zde realizovali i žáci, kteří jsou nadaní po výtvarné stránce a aby výsledek (plakát) pomohl k lepší představě žákům s vizuální pamětí.

STRUKTURA HODINY

Evokace: 10 minut

Pro motivaci žáků k práci na dalším díle Petra Chudožilova s názvem *Příliš mnoho andělů* jsme tentokrát nezvolili metodu volného psaní, jelikož u některých žáků není příliš oblíbená. Nehledě na to, že ji praktikujeme v hodinách literatury celkem často. Na pracovním listě proto mají napsané pouze otázky, na něž mají za úkol co nejvýstižněji odpovědět.

Dalším důvodem, proč jsme nevybrali metodu volného psaní, je fakt, že nás zajímají především pravdivé odpovědi, nad kterými by se žáci měli zamýšlet. Nejde nám o to, aby zapsali co nejvíce myšlenek, které je napadnou. Bude nás opravdu zajímat hlavně obsah jejich odpovědí.

Vlastní názor na ochranné předměty či bytosti a zkušenost s nimi

Myslíme si, že dětem bude stačit 3-5 minut, aby se zamyslely nad odpověďmi k těmto otázkám: *Co ti osobně pomáhá, když se cítíš špatně? Na koho/co se v nouzi obrácíš, aby tě chránilo? Věříš v kouzelnou moc předmětů či nadpřirozených postav?* Po dokončení úkolu nebudou žáci sdílet své myšlenky se sousedem ve dvojici, protože se může jednat o osobní a citlivé informace. Několik žáků však může své odpovědi sdílet dobrovolně před celou třídou.

Uvědomění: 70 minut

Představení nového díla

Po evokaci žákům krátce představíme další knihu pro ně již známého spisovatele Petra Chudožilova. Zdůrazníme, že se jedná o pohádky, v nichž vystupují postavy andělů, kteří lidem pomáhají stejně tak, jako jim pomáhají ochranné předměty či postavy, o kterých žáci psali právě v prvním cvičení před četbou.

Uvedení metody párového čtení

Poté žákům představíme metodu párového čtení, kterou v tomto ročníku s největší pravděpodobností zatím nedělali. Pravidla metody napíšeme v bodech na tabuli.

Každá skupinka si vylosuje název jedné kapitoly ze sedmi, které jsme pro tento účel vybrali. Každý ze skupiny dostane svůj text, který budou ve dvojicích číst. Poté žákům poradíme, jak si text rozdělit.

Tuto metodu hodláme vyzkoušet především proto, že je ve třídě jak spousta dobrých čtenářů, tak i dětí, které mají se čtením s porozuměním problémy, potřebují trénovat reprodukci přečteného textu a naučit se požádat o pomoc druhé a spolupracovat s nimi.

Počítáme s tím, že ačkoliv mají některé kapitoly méně obsáhlých stránek, může být čtení touto metodou časově náročnější, a to z výše uvedených důvodů. Metodou párového čtení budeme pracovat poprvé, skupinky a dvojice budou různorodé – jedná se i o děti se syndromem ADHD a poruchami učení.

Ponaučení vyplývající z příběhu a úloha postav

Po přečtení kapitoly a reprodukci obsahu vlastními slovy začnou žáci pracovat opět na pracovním listě, tentokrát již ve skupince. Na pracovní list doplní název kapitoly a napíše, jaké ponaučení z této pohádky vychází. Dále se pokusí formulovat, jaká byla úloha anděla v této pohádce. Jakmile splní úkol č. 2, mohou volně přejít ke třetímu úkolu, ve kterém mají vymyslet pětilístek o hlavní lidské postavě. Pětilístek již vypracovávali několikrát, např. v dílně čtení, a pracovali i na jeho náročnější formě – diamantu.

Tvorba plakátu pro prezentaci práce

Je pro nás důležité, aby žáci pracovali opravdu skupinově, tedy aby každý měl na svém pracovním listě stejnou odpověď, na které se vzájemně shodli. Po vypracování těchto úkolů si totiž vezmou velký papír, flip, na který přepíše vše, na co čtením přišli a napsali do svých listů. Kromě názvu kapitoly, ponaučení z pohádky, andělovy úlohy a pětilístku o hlavní postavě ve skupině také vymyslí, jaký obrázek či symbol na flip ještě nakreslit. Obrázek by měl vystihovat poselství textu. Může jít o postavy anebo symbol, který si vymyslí. Zapojují tak svou fantazii a výtvarné dovednosti. Plakát by měl být graficky kvalitně ztvárněn, žáci mohou používat fixy, pastelky, zvýrazňovače či jiné pomůcky, aby výsledek své práce na papíře ozdobili.

I v této části počítáme s delší časovou dotací, jelikož předpokládáme, že žáci si dají na práci záležet a že budou chtít dosáhnout kvalitních výsledků, které lze následně i prezentovat. Odhadujeme tedy, že nám v této dvouhodinové lekci nezbude čas na samotnou prezentaci.

Reflexe: 5 minut

Ústní zhodnocení práce

Jelikož nám práce přesáhne opět do dalšího týdne, kdy žáci zhodnotí skupinovou práci celého bloku, na konci této lekce si jen ústně shrneme, co jsme v hodině dělali, co se žáci zatím naučili, jaké dovednosti uplatnili a jak je práce bavila, případně co by ještě mohli vylepšit.

5.3.1 Realizace hodiny k dílu Příliš mnoho andělů, část 1

Vlastní názor na ochranné předměty či bytosti a zkušenost s nimi

Při uvedení hodiny jsme žákům sdělili, že se dnes budeme zabývat dalším dílem spisovatele Petra Chudožilova. Ačkoliv byl název knihy uveden na pracovním listě, neprozrazovali jsme jej ani neukazovali obálku knihy. Obsah a hlavní myšlenku díla jsme rovněž neprozradili, jelikož právě to bylo dnešním úkolem dětí. Navíc bylo důležité, aby žáci nebyli ničím a nikým ovlivněni ještě před provedením následujícího úkolu.

Žáci odpovídali na otázky: *Co ti osobně pomáhá, když se cítíš špatně? Na koho/co se v nouzi obrácíš, aby tě chránilo? Věříš v kouzelnou moc předmětů či nadpřirozených postav?* Předpokladem bylo, že většina z nich odpoví, že na nadpřirozenou moc věcí či bytostí věří, jelikož o několika žákyních víme, že při sobě nosily škapulíře a talismany. Tento předpoklad však nebyl naplněn.

Pouze pět žákyň odpovědělo, že na kouzelnou moc předmětů věří, jedna z nich právě ve spojitosti s anděly:

- *Obracím se vždycky na postavičku s andělem. Jmenuje se Igor. Mám ho na mojí polici v pokoji.*
- *Když se cítím špatně, tak si začnu malovat, lehnu si, nebo se jdu mazlit s mým pejskem, začnu uklízet svůj pokoj, povídám si sama pro sebe, čtu si nebo jdu za rodiči. Věřím ve vše, i v nadpřirozené postavy. Taky mi občas pomáhají vzpomínky.*
- *Já věřím – mám předměty a když je mám, tak se cítím dobře. Taky mám svůj kout postele, např. když nemůžu usnout, namáčknu se do toho koutu, a když se bojím, tak se taky namáčknu do toho koutu a taky mi pomáhají vzpomínky.*
- *Já když se cítím špatně, tak si lehnu do postele a přitulím se ke svým plyšákům. Obracím se na mamku. Ano, věřím na kouzelnou moc různých předmětů (talismany) či nadpřirozených postav.*

- *Pomáhá mi plyšák (králík). Mám ho odmalička. Vždycky mě uklidnil a je to tak až doted.*

Níže jsou odpovědi žáků, kteří na nadpřirozenou moc věřili dříve, anebo na ni nevěřili nikdy, ačkoliv se na ochranné předměty paradoxně obrací:

- *Kdysi jsem věřila na nadpřirozenou postavu či kouzelnou moc předmětů. Obracím se na svou rodinu nebo na svého plyšáka. Úplně se odreaguji, když jdu se psem ven na procházku.*
- *Dříve jsem měla několik kamínků, ale v nějakou velkou moc jsem nevěřila. Teď si spíš kreslím nebo se prostě odreaguju. A na nějakou vyšší moc nevěřím.*
- *Když se cítím špatně, tak mi pomáhá, že si někde sednu a buď si třeba čtu anebo o tom přemýšlím, ale kdybych se měla na někoho obrátit, tak to bude rodina a pro štěstí mám takový řetízek.*
- *Ne, nevěřím. Pomáhá mi můj medvídek a ovce a mončičák.*

Dále následují odpovědi žáků, kteří na kouzelnou moc nevěří vůbec:

- *Nevěřím na kouzelnou moc, protože je to jen v nás. My tomu předmětu vnukneme tu energii, díky které se nám může něco splnit.*
- *Čtením se odreaguju. Spoléhám se na svoji fantazii a mysl. Vždy si představím něco uklidňujícího, nebo vymyslím nějaký příběh. Bohužel na kouzelnou moc nevěřím. Nebylo by krásné, kdyby byl svět Harryho Pottera nebo Odkazu dračích jezdců? Podle mě by to krásné bylo. Taky mi pomáhá hraní na klavír, buď depresivní, nebo veselé melodie.*
- *Pomáhá mi čtení knihy, obracím se na knihovnu a mluvím s knihami. Na kouzelnou moc nevěřím.*
- *Nevěřím v nadpřirozenou moc předmětů, ale platí placebo efekt, kdy si myslíme, že nám daná věc pomáhá, ale je to jen v naší mysli. Pomáhá mi hudba.*
- *Nevěřím a obracím se na psa.*
- *Já se většinou obracím na mamku a když jde o věci, který s mamkou řešit nechci, tak jdu za kamarádkou. Jinak v kouzelnou moc nevěřím. Pomáhá mi se třeba vybrečet, anebo jdu na mobil.*
- *Nevěřím na kouzelnou moc ani nadpřirozené postavy a obracím se na počítač, protože na něm hraju a zároveň se učím AJ.*

- *Pomáhá mi polštář na spaní. Já neusnu bez čokolády. Nevěřím na kouzelnou moc.*
- *Nevěřím v kouzla a nemám nic na uklidnění.*
- *Pomáhá mi: lednice, spánek, videohry, mamka. Nevěřím.*

Žáci si po zapsání nakonec sdíleli své sebereflexe ve dvojicích. Tentokrát jsme však nevyužili sdílení ve skupině, aby se děti cítily co nejbezpečněji a sdílely svůj názor s co nejmenším počtem spolužáků. Následně byli vyvoláni tři dobrovolníci, kteří se odhodlali svěřit své myšlenky před celou třídou.

Žákyni, která psala o tom, že se v nouzi obrací na svou postavičku anděla, jsme vybidli, aby se o svůj zvyk podělila s ostatními. Vzhledem k citlivé informaci se však žákyně rozhodla, že si ji nechá pro sebe, což jsme respektovali.

Teprve poté jsme žákům ukázali obálku knihy a představili její název. V této souvislosti bylo pouze stručně uvedeno, že v těchto případech některým lidem v nouzi pomáhají právě andělé.

Rozdělení kapitol mezi žáky

Původním záměrem bylo celkový počet 27 žáků rozdělit do sedmi skupin po čtyřech (vč. asistentky pedagoga), a pracovat tak na sedmi kapitolách z knihy. Vzhledem k absenci dvou žákyň jsme však byli nuceni žáky vylosovat pouze do pěti čtyřčlenných skupin a jedné pětičlenné.

Následně si zástupce každé skupiny vylosoval z obálky název jedné kapitoly a každý dostal kopii vylosovaného příběhu. Z plánovaného počtu sedmi kapitol zbyla jedna, která nebyla využita. Jednalo se o kapitolu s názvem *Balada o zločinci a andělu strážném*.

Uvedení metody párového čtení

Žákům byla představena nová metoda čtení v párech. Základní pravidla byla napsána na tabuli, příklad jsme modelovali ve stručnosti se dvěma žáky.

I přes počáteční obavy žáci metodu párového čtení zvládli téměř bez problémů. Obtíže byly pouze s tempem čtení, a to u žáků, kdy se spolu sešli ve dvojici zrovna dva, kteří mají dyslexii. Do rozdělení skupin a dvojic jsme však po vylosování nechtěli zasahovat.

Ačkoliv byla metoda časově náročnější, nakonec svou kapitolu přečetl každý žák.

Ponaučení vyplývající z příběhu a úloha postav

Po četbě žáci odpovídali na otázky týkající se hlavní myšlenky příběhu. Otázky a úkoly zněly následovně:

- 1) *Jaké ponaučení z této pohádky podle vás vychází?*
- 2) *Jaká byla úloha anděla v této pohádce?*
- 3) *Napište pětilístek o hlavní lidské postavě z příběhu.*

Níže jsou k dispozici odpovědi jednotlivých skupinek:

ANDĚL DOMÁCÍ

- 1) *Nehádat se.*
- 2) *Přinést do rodiny štěstí, což se mu moc nedařilo.*
- 3) *OTEC*

hádavý, milý

kupuje, hádá se, křičí

Byl milý na manželku.

táta

- Ačkoliv se členům této skupiny vylosovaný příběh velice líbil a oceňovali jeho smysl, bylo pro ně velmi obtížné pointu děje pojmenovat a formulovat.

BOŽÍ MLEJNY

- 1) *Boží mlýny melou pomalu, ale jistě – na každého jednou dojde (karma).*
- 2) *Vysvobodit rodinu.*
- 3) *POJIŠŤOVÁK*

hodný, zákeřný

zachraňuje, radí, slyší

Je to dobrý anděl.

anděl

- Zde si žáci nepozorně přečetli zadání, ve kterém jsme zdůrazňovali, že si pro tvorbu pětilístku mají vybrat lidskou postavu (ne anděla). V pětilístku se navíc dvakrát objevuje slovo anděl. Výsledky mohly být jistě kvalitnější.

ČLOVĚK BEZ FANTAZIE

- 1) *Navzájem si pomáháme. Věřit v nějakého anděla, mít v sobě fantazii a víru.*
- 2) *Anděl vracel člověku jeho dobré skutky (dobrá karma). Přiměl ho věřit v dobré skutky.*
- 3) *MUŽ*
hodný, rozumný
škrabe, pomáhá, utíká
Muž utíkal z vězení.
ochránce

- I zde se v pětilistku pro popis hlavní postavy vyskytuje dvakrát jedno slovo. Úlohu anděla a hlavní myšlenku však žáci zvládli formulovat kvalitně, ačkoliv ji mohli více rozepsat a vysvětlit.

HOLÁTKO

- 1) *Stroje nedokážou všechno. Nejezte anděly, dávejte si pozor, nebuďte lakomí.*
- 2) *Dělal společnost kuřatům a pomohl jim.*
- 3) *PANÍ MÜLLEROVÁ*
hodná, stará
vaří, nakupuje, chrání
Je to stará a laskavá paní.
důchodkyně

- U ústní konzultace jsme s žáky navíc došli k závěru, že příběh může čtenáře nabádat i k vegetariánství, případně k lepším podmínkám chovu. Hlavní myšlenka týkající se poznámky, že stroje nedokáží vše, mohla být také více rozvitá.

STOPA VE SNĚHU

- 1) *Je důležité věřit na zázraky, přestože ostatní nevěří.*
- 2) *Rozradostnit Vánoce.*
- 3) *PŘÍTEL*
přátelský, nápomocný
věří, přáteli se, přesvědčuje
Věří na vánočního anděla.
laskavec

- U této skupiny oceňujeme vytvoření slova *laskavec* jakožto synonyma pro přítele. Dokázali rovněž pojmenovat smysl příběhu.

ZA MRAZIVÉ ZIMNÍ NOCI

- 1) *Každý má právo na druhou šanci (polepšit se).*
- 2) *Andělé museli chytnout a zachránit zloděje, když padal z okna, aby ukázala dítěti, že umí létat jako anděl.*
- 3) **ZLODĚJ**
hodný, starostlivý
vaří, létá, krade
Zloděj napravil svou duši.
člověk

- Výsledky této práce považujeme za velmi povedené.

Tvorba plakátu pro prezentaci práce

Po splnění úkolů na pracovním listě si žáci do každé skupinky vzali veliký plakát a psací potřeby (fixy a zvýrazňovače) a své odpovědi na plakát přenesli. Tato společná práce je velmi bavila, rozdělili si úkoly a pracovali s nadšením. Realizovali se zde i žáci, kteří mají výtvarné nadání – kreslili obrázky andělů a vymýšleli i další symboly, které vystihovaly děj příběhu.

Reflexe

Na samotnou reflexi nám bohužel nezbyl čas. Nechtěli jsme kvůli ní žáky vytrhávat z práce, kterou se zanícením dělali. Aktivita nám přesáhla do dalšího týdne.

VLASTNÍ ZHODNOCENÍ LEKCE

Jako přínos této lekce vidíme seznámení s novou metodou párového čtení, které mnoha žákům pomohlo k soustředění a pochopení textu. Jako chybné se však zdá být rozhodnutí losování členů skupin a neprovedení kontroly spolupracujících dvojic. V případě, že by spolu pracovali dva žáci, o nichž víme, že mají problémy se čtením s porozuměním, by bylo jistě vhodnější dvojicím doporučit spolupráci s jiným spolužákem ze skupiny.

Vyhledávání hlavních myšlenek příběhů žáky bavilo, ačkoliv mnohdy potřebovali poskytnutí návodných otázek od vyučující. Ačkoli formulace hlavních myšlenek byly

místy nejasné, jsme si jisti, že nabytými zkušenostmi se žáci budou v této činnosti zlepšovat a jejich vyjádření budou přesnější.

Za nejúspěšnější z hlediska motivace považujeme tvorbu plakátu k prezentaci žákovské práce.

5.4 Příprava k dílu Příliš mnoho andělů, část 2

CÍLE HODINY

Žáci si připraví scénář k přečtenému textu, který poté divadelně ztvární. Svou práci prezentují ostatním žákům a představí jim tak svůj příběh. Poté se vzájemně hodnotí, přičemž se snaží hledat vždy něco k ocenění i k doporučení.⁴³

VÝBĚR ZVOLENÉ UKÁZKY

V další části této lekce stále pracujeme s těmi samými ukázkami jako v části první.

VÝBĚR POUŽITÝCH METOD A AKTIVIT

Divadelní inscenace – Žáci se učí spolupráci, při které si rozdělují role a vybírají nejzajímavější pasáž k představení. Text přiblíží svým spolužákům odlišným a zajímavým způsobem. Uvědomují si, že hraným příběhům předchází psaný text.

STRUKTURA HODINY

Evokace: 5 minut

Rekapitulace minulé hodiny

Tentokrát budeme s žáky opět pokračovat s lekcí, kterou jsme rozpracovali minulý týden. Společně si připomeneme náplň minulých hodin a postup práce. Do rozsáhlejšího shrnutí či interpretace přečtených kapitol se pouštět nebudeme, jelikož to bude náplní právě následující hodiny.

Uvědomění: 75 minut

Dokončení a úpravy plakátu

Požádáme žáky, aby provedli poslední úpravy plakátu, na kterém ve skupince pracovali (dokončení obrázků, zapsání symbolů příběhu aj.). Na tuto část práce budou mít

---

⁴³ příloha č. 10

žáci omezený čas, a to přibližně 10 minut, jelikož stěžejní část dnešní práce bude tvořit příprava na divadelní představení.

Příprava krátkého divadelního představení

V další části mají děti za úkol připravit si krátké divadelní představení, ve kterém vystihnou hlavní myšlenku pohádkového příběhu. Nemusí se jednat o přesný scénář, který bude vystihovat celý děj. Důraz by měl být kladen na zápletku a rozuzlení děje, což jsou pojmy, se kterými byli žáci seznámeni v hodinách slohu.

Přínos této práce vidíme především v tom, že se zde mohou realizovat i ti žáci, které literatura nebaví, nebo se neorientují v textech natolik, aby provedli jejich interpretaci a našli hlavní myšlenky. Pocit uplatnění zde mohou najít také děti, které mají herecké nadání či organizační schopnosti.

Úkolem žáků bude rozdělit si ve skupině role od herců přes režiséra až po nápovědu. Vyberou si hlavní část příběhu a vytvoří krátký scénář.

Prezentace skupinové práce

Postupně vylosujeme každou skupinku, která odprezentuje výsledky své práce. Uvedeme název kapitoly a velmi stručně přiblížíme děj příběhu. Žáci řeknou, jaká je podle nich hlavní myšlenka díla i úloha nadpřirozené bytosti, anděla, a své postřehy odůvodní. Poté pomocí metody pětílístku nahlas charakterizují vybranou lidskou postavu a sdělí, co dále na plakát napsali či nakreslili a proč. Potom zahrají své připravené divadelní představení.

Vybereme či vylosujeme dva žáky, kteří se pokusí práci skupiny ohodnotit – ocení je za to, co se skupince podle nich povedlo, případně se pokusí doporučit, co by mohlo být příště provedeno lépe.

Reflexe: 5 minut

Písemné zhodnocení práce

Na úplný závěr každý žák sám za sebe písemně zhodnotí práci ve skupině a zapíše si, co se jemu samotnému nedařilo a co jej naopak zaujalo.

5.4.1 Realizace hodiny k dílu Příliš mnoho andělů, část 2

Rekapitulace minulé hodiny

S žáky jsme si pouze ústně připomněli náplň minulé dvouhodinové lekce, rozdali si rozpracované plakáty a pokračovali v dokončení plakátu.

Tentokrát v několika skupinách chyběl jeden člen. Dvě žákyně, které chyběly předchozí týden, však skupiny doplnily. Nestalo se, že by v některé skupině nebyl dostatečný počet členů k předvedení divadelního představení.

Dokončení a úpravy plakátu

Děti dokončovaly své plakáty k prezentaci. Většinou pouze dobarvovaly obrázky nebo plakát jiným způsobem dozdobovaly.

Příprava krátkého divadelního představení

Po dokončení plakátu se žáci pustili do přípravy divadelního představení, což je velmi bavilo, a na tuto část se těšili již od minulého týdne.

Rozdělili si role, dohodli se na způsobu představení a začali nacvičovat. Někteří využili různé rekvizity, jako např. šátky, mikiny, našeho třídního maskota v podobě hadrové panenky aj.

Skupinky žáků nacvičovaly představení ve třídě, tři z nich se však vystřídalaly na chodbě, aby pro svou zkoušku měly klid a prostor.

Prezentace skupinové práce

Původně jsme chtěli pro určení pořadí skupiny losovat. Jelikož zde však byly skupiny s větším i menším zájmem o předvedení svého příběhu před třídou, pořadí si skupiny určily samy.

Dále se žáci rozhodli, že nejprve chtějí zahrát samotné představení, teprve poté pomocí plakátu prezentovat výsledky své práce a přiblížit ostatním příběh, který právě zhlédli.

Divadelní představení si užívali nejen diváci, ale i herci. Bylo velmi přínosné vidět, jak se z introvertních žáků, kteří se při výuce příliš nebo vůbec neprojeví, stali pohádkové postavy a baviči. Žáci měnili hlasy a používali výše uvedené rekvizity. Realizovali se zde úspěšně i ti, kteří nejsou ve výuce šikovní ani oblíbení v kolektivu. Žáci se velmi nasmáli, a to nejen u samotného představení, ale i u nepovedených scén.

Po každém divadelním vystoupení následovala prezentace, kdy skupiny představily název kapitoly, krátce její obsah, hlavní myšlenku, ponaučení, úlohu anděla a pětilístkem charakterizovaly další postavu. Poté popsaly své obrázky a vysvětlily význam nakreslených symbolů. Naposled odpověděly na případné otázky. Výsledky skupinových prací naleznete v přílohách.⁴⁴

Každá skupina získala ihned po prezentaci zpětnou vazbu od svých spolužáků. Pokaždé jsme vybrali dva žáky, kteří práci skupiny zhodnotili. V převážné většině šlo o velice pozitivní a motivující hodnocení, velmi zřídka o nepatrné doporučení. Chválu si užívali samozřejmě všichni, zejména však žák, který je od začátku školního roku značně problémový.

Zde musíme dodat, že výběr kapitoly *Stopa ve sněhu* byl chybný. Ačkoliv je příběh zajímavý a přínosný z hlediska hlavní myšlenky, jedná se o děj velmi obtížný k předvedení na jevišti, jelikož zde není bohatá dějová linie. Pro příště se musíme soustředit na příběhy zajímavé z obou dvou hledisek.

Písemné zhodnocení práce

Kromě ústního hodnocení skupin proběhlo na úplný závěr písemné sebehodnocení.

Žáci se opět vzájemně chválili za zapojení, nápady, spolupráci a také za párové čtení. Oceňovali rovněž náplň hodiny a uváděli, že je tato lekce bavila více, než klasické hodiny literatury. Někteří pochválili i sami sebe, a to například za to, že zrežirovali celou scénku nebo napsali skupině scénář.

Nejvíce žáky bavila výroba plakátu a příprava i realizace divadla. Skupinka, která předváděla příběh *Stopa ve sněhu*, uvedla, že je bavilo sledování divadla. Zde znovu upozorňujeme na chybu, kterou je nevhodný výběr kapitoly pro divadelní představení, které si žáci příliš neužili. Jednoho člena této skupiny však bavila i výroba plakátu, a to především obtahování tvaru vlastní nohy.

Do kolonky *nešlo mi* žáci tentokrát neodpověděli nic. Jen jednou se objevila spolupráce z důvodu ztišování hlučného spolužáka.

Práci na této knize považujeme za přínosnou a, stejně jako žáci, i za zábavnou. Především tato lekce ukázala žákům literaturu z jiného úhlu pohledu, než na jaký jsou zvyklí. Kromě čtení s porozuměním museli využít i své další schopnosti a dovednosti, byli velmi tvůrčí a oceňovali, že mohli při hodině zažít spoustu legrace.

---

⁴⁴ přílohy č. 11 – 22

VLASTNÍ ZHODNOCENÍ LEKCE

Tuto lekci považujeme doposud za nejúspěšnější z hlediska motivace a poskytnutí příkladu, že literatura není pouze nezáživná část českého jazyka založená na čtení s porozuměním.

Většina divadelních představení byla velice úspěšná. Jak jsme již uvedli výše, chybný byl výběr kapitoly *Stopa ve sněhu*, která se zdá být pro vytvoření inscenace jednotvárná, ačkoliv nám předává důležité poselství. Důležité tedy je soustředit se více na výběr kapitol.

5.5 Příprava k dílu Kouř z komína, část 1

CÍLE HODINY

Žáci čtou s porozuměním a seznámí se s novou metodou čtení – podvojným deníkem. Výtvarně ztvární vzpomínku, ke které se ve své mysli nejraději vracejí. Na základě různých názorů si utvářejí vlastní a odůvodňují své rozhodnutí.⁴⁵

VÝBĚR ZVOLENÉ UKÁZKY

Pro tuto lekci jsme opět zvolili ke čtení dvě ukázky.

První text jsme vybrali z úvodu, který vypráví o tom, proč paní Müllerová nepřijímá penzi po svém muži, který byl kapitánem ponorky. V tomto textu je vyjádřen jeden pohled na vzpomínání, a to ten pozitivní. Dále je zde poukázáno na téma důvěry, víry a veliké lásky.

Druhý text zachycuje tentokrát negativní přístup ke vzpomínkám, které nás svazují, a žijeme kvůli nim nešťastný život.

VÝBĚR POUŽITÝCH METOD A AKTIVIT

V průběhu této lekce použijeme následující metody.

Čtení s porozuměním – Žáci si ověří pochopení obsahu textu.

Výtvarné ztvárnění – Žáci kreslí svou nehmatatelnou představu (vzpomínku), aby na ni nemohli zapomenout.

Podvojný deník – Žáci vnímají čtený text a formulují k němu názor na postavy a situace, které se v něm vyskytují.

---

⁴⁵ příloha č. 23

STRUKTURA HODINY

Evokace: 15 minut

Brainstorming

Žákům nepředstavujeme název knihy, aby jím nebyli ovlivněni. Na tabuli umístíme fotografii ohně s kouřem. Nerozhodli jsme se pouze pro kouř, jelikož usuzujeme, že by žáci měli s jeho symbolem a pojmenováním asociací obtíže.

Žáci mají za úkol postupně sdělit jedno jakékoli slovo, které je ve spojitosti s ohněm napadá. Zajímá nás, co pro žáky oheň znamená, a předpokládáme, že alespoň jednoho žáka napadnou ve spojení s ohněm pojmy jako například očista, kouř, pálení vzpomínek.

Nápad každého žáka napíšeme na arch papíru připevněný na tabuli tak, abychom se k asociacím mohli vrátit později. Zatím neprozrazujeme přímo důvod této aktivity, pouze shrneme jejich odpovědi a dále již představíme název nové knihy Petra Chudožilova.

Uvědomění: 60 minut

Po motivační části přejdeme ke čtení textu č. 1⁴⁶ metodou tichého čtení.

Čtení s porozuměním

Žáci nejprve odpovídají na dvě otázky k ověření porozumění textu:
*Proč paní Müllerová na svého muže tak dlouho čekala a nechtěla přijmout jeho smrt?
Co ji udržovalo tak dlouho při životě?*

Na odpovědích se žáci domlouvají společně ve skupině tak, aby se vzájemně doplňovali a dohodli se na nejlepším řešení.

Po vypracování dvě skupiny vyvoláme, aby nám své formulace pro kontrolu sdělily.

Nakonec s žáky diskutujeme pouze ústní formou na téma důvěry ve vztahu a víry v zázraky. Snažíme se zjistit, zda mají podobnou zkušenost s důvěřováním, ať se již jedná o zážitek pozitivní či negativní.

---

⁴⁶ přílohy č. 24 – 25

Zaznamenání vlastní nejcennější vzpomínky

Poté žáky vyzveme k zamyšlení se nad osobou, zvířetem, věcí či událostí, na kterou rádi vzpomínají a na kterou nikdy nechtějí zapomenout, stejně jako paní Müllerová nikdy nezapomněla na svého manžela, jelikož i oni mohou z této vzpomínky ve svém životě čerpat. Svou vzpomínku si následně nakreslí na papír A4, aby si ji co nejlépe uchovali v paměti a případně ji měli často na očích.

Žáky požádáme, aby se o své nejcennější vzpomínky podělili s ostatními. Tato část však není povinná, jelikož nechceme zasahovat do soukromí žáků.

Podvojný deník

Dále si žáci čtou text č. 2⁴⁷, jenž zobrazuje názor na vzpomínky a minulost, který odporuje stanovisku paní Müllerové.

Při četbě mají za úkol psát si podvojný deník do tabulky na pracovním listě. Do levého sloupce vypisují citát či události, které je zaujaly, do druhého sloupce důvod, proč je tato část zaujala a co je v souvislosti s tím napadá.

Zajímavé pasáže textu a odůvodnění výběru si žáci opět sdílejí v rámci své skupiny, poté losujeme tři žáky, kteří se o výsledek své práce podělí s celou třídou.

Vlastní názor na vzpomínání

Po četbě je úkolem žáků vytvoření vlastního názoru na vzpomínky. Každý na základě textů srovná oba pohledy na vzpomínání a minulost a zaznamená, k jakému z nich se přiklání a z jakého důvodu. Pokusí se uvést, zda je podle nich dobré či špatné vzpomínat.

Chceme, aby žáci došli k uvědomění, že vzpomínky jsou dobré, pokud se jim neoddáváme příliš a nezasahují nám do přítomného života.

V případě dostačujícího času si žáci znovu sdílejí své názory ve skupinách, poté vyvoláme několik žáků tak, abychom slyšeli různorodé pohledy na věc s patřičným odůvodněním.

---

⁴⁷ přílohy č. 26 – 27

Reflexe: 10 minut

Domácí úkol

Žáky vybídneme, aby si své nejcennější vzpomínky uschovali a mohli si je kdykoliv připomenout.

Naposled je ujistíme, že během příští dvouhodinové lekce se vrátíme k jejich asociacím vztahujícím se k ohni a k titulu knihy *Kouř z komína*.

5.5.1 Realizace hodiny k dílu Kouř z komína, část 1

Brainstorming

Na začátku výuky byl na tabuli magnetem připevněn obrázek ohně s kouřem. Žáci dostali za úkol se na obrázek podívat a nechat ho na sebe působit, aby poté mohli jedním slovem vyjádřit buď své pocity z obrázku, nebo sdělit asociaci, která je ve spojení s ohněm a kouřem napadá.

Jejich odpovědi byly zapisovány na plakát, který byl rovněž připevněn k tabuli. Jejich asociace byly následující:

- *domácí násilí*
- *vedro*
- *50 odstínů vášně*
- *zlost*
- *peklo*
- *kemp, ohniště*
- *zmatek*
- *čarodějnice*
- *Harry Potter*
- *nedůvěra*
- *léto*
- *sníh*
- *márnice*
- *kocovina*
- *vesnice*
- *drak*
- *teplá domova*

- *droga*
- *plyn*
- *hasiči*
- *Jan Hus*
- *SOS*
- *svícen*
- *vesnice*
- *chaos*
- *smrt*
- *bolest*

Ačkoliv jsme předpokládali, že pro žáky bude snadnější a přínosné zamyslet se nad významem ohně, toto rozhodnutí považujeme za chybné. Jediným přínosem pro tuto aktivitu je ve výsledku fakt, že téměř všichni vidí oheň v negativním slova smyslu.

Bohužel se nenaplnila naše domněnka, že alespoň některý z žáků bude oheň považovat např.: za očistu, mocný živel, prostředek k provedení rituálu, spálení vzpomínek atp.

Pro příště je třeba uvážit výběr obrázku – např. fotografie samotného kouře, anebo obrázek zobrazující nejen oheň a kouř, ale rovněž spálené předměty (fotografie, dopisy), anebo zvolit zcela jinou metodu, při které se můžeme jen ptát: *Co pro vás znamená oheň? Můžeme jej považovat jen za negativní živel? V čem vidíte jeho přínos, a to nejen po praktické stránce?*

Poté bylo žákům sděleno, že se k jejich nápadům vrátíme později a díky četbě uvidíme, jaké další významy můžeme ohni přisoudit.

Dále jsme žákům pouze prozradili, že dalším dílem, které dnes budeme číst, je další Chudožilova kniha ***Kouř z komína***.

Čtení s porozuměním

Po vylosování čtyřčlenných skupin a četbě prvního textu⁴⁸ byly žákům rozdány pracovní listy. Společně se zamýšleli nad odpověďmi k následujícím otázkám a poté si je zapsali:

1) *Proč paní Müllerová na svého muže tak dlouho čekala a nechtěla přijmout jeho smrt?*

---

⁴⁸ příloha č. 24 – 25

2) Co ji udržovalo tak dlouho při životě?

Odpovědi skupin následují:

- *Protože jí slíbil, že se vrátí a ona mu věří.*
- *Vzpomínky, víra a jeho slib.*

- *Vždy splnil slovo.*
- *Láska.*

- *Dal jí slib, že se vrátí.*
- *Láska, věrnost, marmeláda.*

- *Muž jí řekl, že se vrátí.*
- *Naděje ji držela při životě.*

- *Protože důvěřuje jeho slibu, který jí dal.*
- *Víra, vzpomínky.*

- *Protože jí řekl, že se určitě vrátí.*
- *Víra, vzpomínky a marmeláda.*

Dvě skupinky sdílely své odpovědi před třídou. Žádná z nich neměla s porozuměním textu problém, jejich odpovědi byly správné. Touto aktivitou si žáci utřídili myšlenky a v odpovědích zaznamenali hlavní myšlenku vybraného textu.

Poté jsme pouze ústně sdíleli své názory na tento text a také téma důvěry. Bylo zajímavé slyšet rozdílné názory chlapců a děvčat, přičemž chlapci označili text a čekání paní Müllerové za hloupost, děvčata se naopak shodla v tom, že věřit v něco je důležité a hezké.

Zaznamenání vlastní nejcennější vzpomínky

Žákům jsme poté prozradili, že aby paní Müllerová na svého manžela nezapomněla, měla doma vystavené jeho fotografie (tato informace nebyla součástí vybraného textu pro četbu). A že i oni budou mít nyní za úkol nakreslit svou nejcennější

vzpomínku, aby ji nezapomněli a mohli z ní čerpat at' již víru, nebo pozitivní energii jako paní Müllerová.

Každý dostal papír velikosti A4, který mohl, ale nemusel ke kresbě využít celý. K našemu překvapení bylo pro žáky velice obtížné vybavit si jakoukoli krásnou vzpomínku. Někteří dokonce tvrdili, že si na nic nevzpomínají, anebo že mají jen nehezke vzpomínky. Snažili jsme se jim proto klást návodné otázky, jako např.: *Je nějaký člověk nebo zvíře, na které rád/a vzpomínáš? Chtěl/a bys znovu zažít něco hezkého, třeba z dovolené?*

Nakonec svou nejcennější vzpomínku nakreslil téměř každý, ačkoliv se to zprvu zdálo jako nesplnitelné. Kresby/odpovědi žáků nemáme k dispozici, jelikož se jednalo o jejich soukromí a ne všichni své vzpomínky sdíleli. Odpovědi se však týkaly např. momentů z výletů a dovolených či samotné cesty, nebo zážitků s turisty v Českém Krumlově. Jiní vzpomínali na počítačové hry, které hrají, momenty z filmů, další na vítězství v hokeji a získání poháru, nebo na své zesnulé domácí mazlíčky i členy rodiny.

Zde je odpověď jediného žáka, který žádnou cennou vzpomínku nekreslil:

- *Nepotřebuju na nic vzpomínat, a kdybych na vše zapomněl, nebude mi to vadit, protože nebudu vědět, o co jsem přišel.*

Tato odpověď byla zajímavá z toho hlediska, že v následující části jsme se měli zabývat podobným názorem na vzpomínky na základě další četby.

Podvojný deník

Před četbou druhého textu⁴⁹ bylo žákům vysvětleno, co to je tzv. podvojný deník. Tuto metodu jsme s žáky používali poprvé. Při četbě si každý zapisoval, cokoli je zaujalo, a vedle napsali, co je k tomu napadá.

S pochopením a prací na úkolu neměli žáci žádný problém. Po četbě své zápisy sdíleli ve skupinkách a několik dobrovolníků pak před celou třídou.

Odpovědi žáků byly následující:

- *Vzpomínky jsou totiž hnusné svinstvo. – Je tam jedno nespisovné slovo. Je to moudré.*
- *Vzpomínky jsou totiž hnusné svinstvo. – Nesouhlasím, není to pravda.*

---

⁴⁹ příloha č. 26 – 27

- *Vzpomínky jsou totiž hnusné svinstvo. – Vzpomínky jsou výborná, smutná a zároveň hezká věc.*
- *Vzpomínky jsou totiž hnusné svinstvo. – Je to částečná pravda, ale né tak docela.*
- *Jméno je pouhá vzpomínka. Nic víc. – Jméno je důležité a je součástí našeho života.*
- *Jsou z plechu, vykřikl. – Povídají si s papouškama z plechu.*
- *Pták měl nevýslovně krásné, ale strašně smutné oči. – Nikdy jsem neviděla u papouška smutné oči.*
- *Jsem orel! Jsem orel! – Protože papoušek říká, že je orel.*
- *Připomíná mi tučnou slepici na polévku. – Protože mám hlad.*
- *Plechový papoušek nikdy nevzpomíná. Proto je dokonale šťastný. Nikdy nezemře! Nikdo po něm nebude truchlit. – Jak si může někdo na nic nevzpomenout? Já bych z toho šťastná nebyla. Ale ráda bych žila dlouho...*

Ačkoliv zde neuvádíme zcela všechny odpovědi, i z těchto několika příkladů můžeme poznat, že většinu žáků zaujala věta: „Vzpomínky jsou totiž hnusné svinstvo.“⁵⁰ Ovšem pokaždé se žáci lišili ve svých nápadech k této poznámce.

Jako přínos této metody vidíme skutečnost, že žáci museli vnímat smysluplnost textu. Někteří se pozastavovali nad neobvyklými věcmi, jiní si text spojovali s vlastními názory a zkušenostmi, i momentálním stavem, jako např. odpověď: *Protože mám hlad.*

Vlastní názor na vzpomínání

Ačkoliv ne všichni žáci se doposud vyjádřili ke smyslu vzpomínání, po četbě druhého textu tak učinili v dalším úkolu. Měli srovnat oba dva přečtené texty a zamyslet se, ke kterému názoru se přiklánějí oni sami – zda jsou vzpomínky dobré nebo špatné.

Názory žáků na vzpomínání uvádíme níže. Odpovědi jsou rozděleny na kladné, neutrální a záporné.

KLADNÉ ODPOVĚDI

- *Podle mě je dobré vzpomínat, protože když si na nic nevzpomínáme, všechno, co umíme, zapomeneme.*

⁵⁰ CHUDOŽILOV, Petr. *Kouř z komína: romance o věrnosti, zločinu a šampaňském*. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2015. ISBN 978-80-00-03981-7., str. 98

- *Vzpomínky jsou úžasná věc. Je dobré vzpomínat i na špatné i na dobré vzpomínky, protože díky špatným vzpomínkám se můžeme vyvarovat chybám.*
- *Je důležité a dobré vzpomínat, protože můžou pomoci v životě.*
- *Lepší byl ten první příběh. Některé vzpomínky jsou špatné, ale některé jsou skvělé a nezapomenutelné.*
- *Měli bysme vzpomínat na dobré i špatné vzpomínky. Vzpomínat je důležité, protože kdyby jsme si nic nepamatovali, tak nemůžeme zpracovat sami na sobě.*
- *Podle mě je to dobrý si někdy zavzpomínat na hezké i zlé vzpomínky, protože ten člověk myslí na chvíli na něco jiného.*
- *Přikláním se k paní Müllerové. Je hezké vzpomínat. Třeba na někoho, kdo je mrtvý. Je to dobré.*
- *Vzpomínky jsou dobré i špatné, ale vzpomínky nás vedou dál v životě! Mně vzpomínky nevadí!*

Z těchto odpovědí je vidno, že většina žáků ve vzpomínkách vidí smysl a uvědomuje si rovněž přínos špatných vzpomínek.

NEUTRÁLNÍ ODPOVĚDI

- *Vzpomínky jsou fajn, ale není moc fajn se v nich utápět. Vzpomínky jsou minulost, ale nikdy není špatné zavzpomínat na staré časy.*
- *Souhlasím s oběma názory, ale né úplně, protože žít jen minulostí dobré není, ale zase nevzpomínat na vše také není dobré. Něco si pamatovat přeci dobré je.*
- *Vzpomínky jsou dobré i špatné. Na nějaké vzpomínky vzpomínáme rádi, ale na některé bychom chtěli zapomenout. Např. paní Müllerová vzpomínala na dobré vzpomínky a papoušek nechtěl vzpomínat, jelikož vzpomínal na ty špatné.*
- *Nějaké vzpomínky, které byly krásné, tak určitě bych chtěla si je pamatovat, ale třeba strašidelné, smutné vzpomínky bych radši zapomněla.*
- *Záleží, o jaké vzpomínky jde.*
- *Přikláním se k oběma návrhům. Myslím si, že je dobré si někdy najít čas na vzpomínky a zavzpomínat.*

Zde vidíme, že tito žáci zatím nevidí, co pro ně v životě z negativních vzpomínek vyplývá. Jsou zde však i velmi rozumné názory, že vzpomínat je dobré, ale nesmíme se v minulosti zcela utápět, aby nám kvůli minulosti neutekla přítomnost.

ZÁPORNÉ ODPOVĚDI

- *Ten papoušek měl pravdu. Myslím si, že paní Müllerová vzpomíná doted'.*
- *Je špatné vzpomínat. V životě, co se stalo, se stalo. Co se stane, stane se.*

Pouze dvě odpovědi vyjadřovaly sympatie k papouškovu názoru. Jedná se zrovna o odpovědi žáků, kteří mají nevyhovující zázemí a nejsou v životě příliš šťastní. Proto na základě prožitých zkušeností posuzovali vzpomínání negativně.

Náš předpoklad, aby žáci došli k uvědomění, že vzpomínky jsou dobré, pokud se jim neoddáváme příliš a nezasahují nám do přítomného života, se tudíž naplnil. Ačkoliv tento názor zastávaly pouze dvě žačky, podělily se o něj při sdílení s celou třídou. Své názory dobrovolně sdílelo i několik dalších žáků.

Domácí úkol

Žáci dostali za úkol uschovat si své kresby nejcennějších vzpomínek a založili si je do svého portfolia. Poté jsme je ubezpečili, že příště budeme v práci na této knize pokračovat a dozví se, proč autor vybral pro příběh právě tento název a proč jsme se na začátku lekce bavili o ohni.

VLASTNÍ ZHODNOCENÍ LEKCE

Zkušenost s podvojným deníkem byla pro žáky nová. Většina z nich tuto práci však zvládla bez problémů, ačkoliv pro ně nebyla příliš přitažlivá.

I přesto, že žáci měli problémy s vybavením nejcennější vzpomínky, považujeme ji za přínosnou právě z toho důvodu, že žáky přiměla přemýšlet o vlastním životě.

Nesprávný však byl výběr motivační části, což vedlo k neúspěšnému naplnění předpokladu, jak jsme již uvedli v popisu realizace této lekce. Mnohem příhodnější by byl výběr jiné fotografie, případně pouhé kladení otázek bez nutnosti použití obrázku.

5.6 Příprava k dílu Kouř z komína, část 2

CÍLE HODINY

Žáci prožitkově čtou vybrané texty a uvažují, co je v životě tíží nejvíce. Poté tuto úvahu vyjádří písemně formou vzkazu či dopisu. Kromě toho na základě své vlastní

představy napíší vnější popis osoby, kterou si v průběhu čtení představují. Naposled napíší sebereflexi k práci na tomto díle.⁵¹

VÝBĚR ZVOLENÉ UKÁZKY

Pro poslední lekci jsme opět zvolili dvě ukázky.

První část jsme vybrali spíše z motivačního důvodu, tak aby měli žáci podnět k přemýšlení a napsání vlastního dopisu.

Také pro druhý úsek jsme se rozhodli z důvodu motivace k vnějšímu popisu osoby a rovněž k diskusi a krátkému čtení s předvídáním ústní formou.

VÝBĚR POUŽITÝCH METOD A AKTIVIT

V průběhu této lekce použijeme následující metody.

Osobní dopis, vzkaz – Žáci si připomenou pravidla psaní dopisu, který napíší. Případně se bude jednat o krátký vzkaz popisující jejich největší přání či trápení. Ve všech případech se bude jednat o metodu sebepoznávání důležitou pro duševní hygienu.

Vnější popis – Žáci popíší vzhled jedné z postav příběhu. Tuto metodu jsme vybrali pro seznámení se s novým slohovým útvarem a naplnění školního vzdělávacího programu.

STRUKTURA HODINY

Evokace: 10 minut

Rekapitulace náplně minulé hodiny

Žáci vzpomínají na název hodiny, otázky a úkoly z pracovního listu. Upozorníme je, že dnes se dozvědí, proč autor dílo pojmenoval ***Kouř z komína***.

Uvědomění: 65 minut

Žáci při této poslední lekci výjimečně nesedí ve skupinách, nýbrž ve dvojicích, přičemž pracují jednotlivě.

---

⁵¹ příloha č. 28

Soukromý dopis, vzkaz či přání

Po četbě textu č. 3⁵² si s žáky pouze ústně povídáme o tom, jaká myšlenka z tohoto úryvku je něčím zaujala. V případě, že nikdo z nich neuvede, že tato část pojednávala o doručování dopisů zesnulým lidem, budeme pokládat návodné otázky, např.: *Jaké postavy zde vystupovaly? Píšete a posíláte dopisy? Co byste udělali, kdybyste chtěli napsat dopis někomu, komu již nemůžete?*

Následuje připomenutí žákovských asociací vztahujících se k ohni. Na tabuli opět připevníme plakát, na kterém jsou jejich nápady z minulé hodiny zaznamenány. Společně se na ně podíváme a okomentujeme. Pokoušíme se zjistit, zda někdo oheň a kouř vnímá pozitivně, a v souvislosti s tím pak i to, zda někdo nezná psychologickou metodu sepisování a následné pálení svých trápení, či pálení svých přání. S žáky o těchto metodách a jejich vlastním vnímání ohně diskutujeme.

Poté jim zadáme úkol, jehož zadání napíšeme na tabuli. Jedná se o výběr ze tří různých možností: *Vyber si jeden z následujících úkolů a napiš na papír:*

- a) *Dopis někomu, komu chceš něco povědět, ale už nemůžeš.*
- b) *Své přání, po jehož splnění toužíš.*
- c) *Své trápení, které chceš, aby zmizelo.*

Rozdáme listy papíru ve formátu A5 a rovněž sdělíme, že bude-li někdo chtít napsat více možností, je to samozřejmě možné. V tomto případě dostanou papír nový.

Předpokládáme, že se někteří žáci více otevřou, a tak nechceme, aby probíhalo sdílení. Žáci naopak své soukromé texty několikrát přehnou a mohou je i zapečetit lepicí páskou. Následně je podepsané odevzdají.

Ptáme se, zda vědí, co se s jejich texty bude dále dít. Dohodneme se, že při následující hodině pracovních činností půjdeme k ohništi ve zdejším lese, kde proběhne rituál pálení dopisů, přání či trápení, které si děti napsaly.

Aktivita mimo výuku českého jazyka

Aby byla předchozí aktivita se sepsáním dopisů, přání či trápení úplná, domluvíme si s žáky společnou výuku navíc. Při této hodině jdeme na procházku k ohništi, u kterého rituálně spálíme žákovské vzkazy. Žáci tak budou mít pocit, že kouř jejich dopisy opravdu odnese do nebeských výšin k duším lidí, pro které jsou určeny; že jejich přání se díky spálení splní; nebo že jejich trápení po pohlčení ohněm zmizí.

---

⁵² přílohy č. 29 – 30

Popis osoby

Žáci si přečtou poslední text č. 4⁵³ a na základě četby diskutujeme o ději a nové postavě, o které se dozvěděli. Neprozrazujeme bližší informace o postavě děvčátka, jeho zmizení, ani to, jak celý příběh dopadne. Chceme žáky nalákat, aby si tento pohádkový román přečetli, a předpokládáme, že alespoň jednoho žáka dílo zaujme. Je zde rovněž možnost, že žáci budou během diskuse o Líze vymýšlet různé teorie a předvídat další děj.

Jelikož paní Müllerová nemůže ztracené děvčátko na policii popsat, protože neví, jak vypadá, vyzveme k tomu právě žáky. Jejich úkolem je pomoci komisaři a paní Müllerové Lízu najít. Představují si, jak podle nich Líza vypadá a co nejdůvěryhodněji ji popíší.

Před samotným popisem žáky vybídneme, aby si otevřeli pracovní sešit na str. 52 a ve cv. 2 si přečetli⁵⁴, jak by mohl vypadat popis při hledání pohřešovaných osob. Upozorňujeme však na opakující se slova v textu.

Na základě tohoto vzoru a vlastní představitosti žáci popisují pohřešované děvče. Zájemci mohou Lízu rovněž nakreslit tak, aby se obrázek shodoval s písemným popisem. Žáky tak seznamujeme s novým slohovým útvarem, kterým je vnější popis osoby.

Tři žáci sdílejí své popisy dobrovolně před třídou.

Reflexe: 10 minut

Hodnocení celé lekce

Žáci na pracovní list hodnotí naši celou lekci vztahující se ke knize ***Kouř z komína***. Snaží se zamyslet nad tím, zda se při výuce dozvěděli něco nového a co konkrétního je bavilo.

5.6.1 Realizace hodiny Kouř z komína, část 2

Rekapitulace náplně minulé hodiny

Žáci si připravili pracovní listy z minulé hodiny a připomněli si název poslední knihy Petra Chudožilova. Jedna žačka zrekapitulovala náplň předchozí hodiny.

Na tabuli jsme znovu upevnili plakát s žákovskými pocity a názory na oheň, abychom se k nim mohli později vrátit.

Žáky jsme nechali sedět ve dvojicích tak, jak jsou zvyklí.

---

⁵³ přílohy č. 31 – 32

⁵⁴ příloha č. 33

Soukromý dopis, vzkaz či přání

Děti si přečtou text č. 3⁵⁵. Následně jsme jim sdělili, že se z textu dozvědí, proč se kniha nazývá právě takto.

Po četbě jsme se ujistili, že žáci vědí, co je *pelerína*, a poté jsme se pouze ústní formou zeptali, co zvláštního se v textu dočetli a o čem celý text pojednával. Ihned první vyvolaná žákyně dokázala na otázku správně odpovědět. Uvedla, že část, ve které se dozvídáme, že „papír shoří a slova na něj napsaná odejdou s kouřem do nebeských výšin“,⁵⁶ je velmi zajímavá a krásná. Ne všichni žáci však byli stejného názoru. Někteří chlapci pokřikovali, jak by to bylo možné a že se jedná o hloupost.

Zeptali jsme se, zda má někdo s pálením dopisů zkušenosti. Ozvaly se čtyři žačky, které spolu byly v létě na táboře, na kterém děti psaly a následně pálily svá přání, aby se jim splnila.

Navázali jsme na tuto jejich poznámku a sdělili, že se tato metoda používá i v psychologii, kdy psychologové svým pacientům radí, aby na papír napsali svá trápení nebo dopis někomu, komu potřebují něco sdělit. Poté své vzkazy také spálí, což vede ke spálení problému v naší mysli a také k očistě duše. O této metodě se žáci dozvěděli poprvé a děvčata jí byla zaujata. Chlapci k tomu stále vyjadřovali svou nelibost.

Poté jsme se podívali na arch papíru, abychom si zrekapitulovali, co pro žáky znamená oheň a s čím si ho spojují. Všichni jsme se shodli na tom, že oheň vnímáme převážně negativně, anebo ho bereme pouze jako prostředek k praktickým věcem. Zopakovali jsme si však znovu, že oheň nám může sloužit i k dalším užitečným věcem, které nám mohou v životě pomoci i po duchovní stránce, a poukázali jsme tak i na druhou stránku věci.

Nyní jsme žáky odkázali na pracovní list, na kterém bylo následující zadání:

Vyber si jeden z následujících úkolů a napiš na papír:

- a) *Dopis někomu, komu chceš něco povědět, ale už nemůžeš.*
- b) *Své přání, po jehož splnění toužíš.*
- c) *Své trápení, které chceš, aby zmizelo.*

Zadání jsme rovněž napsali na tabuli pro větší viditelnost a případně i pro žáky, kteří si pracovní list nepřinesli.

---

⁵⁵ přílohy č. 29 – 30

⁵⁶ CHUDOŽILOV, Petr. *Kouř z komína: romance o věrnosti, zločinu a šampaňském*. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2015. ISBN 978-80-00-03981-7., str. 86

Poznamenali jsme, že mají-li žáci chuť splnit více úkolů, samozřejmě mohou. Také jsme je ujistili, že si jejich soukromé vzkazy nebudeme číst a aby měli jistotu, že mohou svůj list několikrát přehnout a zapečetit například lepicí páskou.

Žákům jsme rozdali papíry formátu A5 a nechali je přemýšlet o výběru zadání, které následně splnili. Tři žáci požádali o další list papíru, jelikož měli potřebu napsat více vzkazů/přání.

Svá psaníčka žáci odevzdávali podepsaná navrchu přehnutého listu. Žákům bylo ihned jasné, že svá psaní budou pálit a zajímali se o podrobnosti.

Aktivita mimo výuku českého jazyka

Při dvouhodinové výuce pracovních činností jsme se s žáky vydali na procházku do zdejšího lesa, kde je vedle altánu a dětského hřiště připraveno i ohniště.

Společně jsme rozdělali oheň a začali pálit svá psaníčka. Rituál probíhal tak, že jsme ze všech psaní losovali jedno po druhém. Žáci si postupně brali svůj podepsaný list a vložili jej do ohně. Každý tak měl čas si svůj okamžik užít a sledovat, jak právě jeho dopis, přání či trápení pohlcuje oheň a odnáší kouř.

Už chvíli po dokončení rituálu za autorkou práce přišel jeden žák a sdělil, že jemu se už přání vyplnilo. Jeho přání totiž bylo, aby si na ohni mohl opéct marshmallow, což udělal. Někteří žáci spojili užitečné s příjemným a vzali si s sebou na procházku k ohništi špekáčky, které si po rituálu opekli.

Fotografie z této akce jsou k nahlédnutí v přílohách.⁵⁷

Popis osoby

Po četbě čtvrtého textu⁵⁸ jsme žákům prozradili pouze jméno děvčátka – Lízy – a bližší informace jsme si nechali pro sebe.

K našemu překvapení žáci sami od sebe po vyvolání ústně předvíдали, kdo Líza pravděpodobně je a proč ji paní Müllerová hledá. Vyvolané žákyně napadaly velmi zajímavé myšlenky. V podstatě se shodly na tom, že Líza je zobrazením vnitřního dítěte paní Müllerové, anebo se jedná o paní Müllerovou z minulosti, tudíž se zde prolíná minulost s přítomností.⁵⁹ Jejich předvídaní a nápady jsme ocenili, ale nepotvrdili.

---

⁵⁷ přílohy č. 37 – 42

⁵⁸ přílohy č. 31 – 32

⁵⁹ příloha č. 34

Nyní jsme je vybídli, aby na základě své představy pomohli komisaři a paní Müllerové ztracené děvčátko najít tím, že Lízu co nejlépe popíší.

Žáci si otevřeli svůj pracovní sešit na str. č. 52 a na základě vzoru ve cv. 2a⁶⁰ popisovali pohřešované děvče do pracovního listu. Bylo vidět, že žáky tato aktivita velmi baví. Někteří ve zbývajícím čase svou představu Lízy (kromě již provedeného popisu) také kreslili na zvláštní papír. Jak popisy, tak obrázky jsou velmi povedené.

Poté tři žáci své popisy vyzývající k pátrání po zmizelé osobě sdíleli s ostatními. Hravou formou se tak seznámili s popisem osoby. Nato jsme ještě stihli diskutovat o únosech dětí, jejichž příběhy jsou častým tématem televizních zpráv.

Zde je výběr z popisů ztraceného děvčete.

- *Hledá se dívka jménem Líza, je jí 10 let a je asi 135 cm vysoká. Má tmavě hnědé dlouhé vlasy a nejčastěji nosí copánky. Má zelené oči, ale pleť je spíše bledá. Naposled byla viděna v tričku s krátkým rukávem, které bylo světle růžové s potiskem poníka a v krátké fialové sukni s nízkými teniskami.*
- *Policie pátrá po malé holčičce ve věku 8 – 12 let. Hledaná je asi 140 – 150 cm vysoká, štíhlé postavy. Má dlouhé vlasy, kruhový obličej, vlasy sčesané do dvou culíků a úzké rty. Naposledy byla viděna v černém triku a bílých kalhotách a bílých botách. Jmenuje se Líza.*
- *Komisař pátrá po zmizelé osobě jménem Líza. Měří tak 130 – 140 cm. Její věk je tak 5 – 6 let. Má hnědé vlasy. Naposledy na sobě měla růžovou sukýnku s bílými tečkami, bílé tričko s jednorožcem a růžové střevíčky. Měla vlasy v culíku a ve vlasech měla duhovou mašličku. Má oválný obličej, vykulené roztomilé oči. Děkujeme za pomoc.*
- *„Policie pátrá po dívce jménem Líza. Je nízké hubené postavy a velmi světlé kůže. Má tmavé vlasy a oči a na nose má pihy. Naposledy byla viděna v šedých džínkách s páskem, růžovém svetru a s obvazem na pravé ruce. Věk odhadujeme na 11 – 13 let.“⁶¹*
- *Policie pátrá po holčičce ve věku 9 – 10 let. Byla spatřena na hřišti u ulice 21. května. Na sobě měla černo-bílé šaty, světle růžové balerínky s mašlí a s čelenkou. Dívka má modré oči, dlouhé blondáté vlasy a měří cca 149 – 155 cm.*

---

⁶⁰ příloha č. 33

⁶¹ příloha č. 35

JMÉNO: Líza

VÝŠKA: 149 – 155 cm

VĚK: 9 – 10 let

OČI: modré

VLASY: dlouhé, blond'até

ZNAMENÍ: beran

Kromě portrétů ztraceného děvčátka jedna žákyně nakreslila dokonce povedenou podobiznu paní Müllerové.⁶²

Hodnocení celé lekce

Ke konci lekce hodnotili žáci na pracovní list práci na knize *Kouř z komína*. Odpovídali na otázky: *Dozvěděl ses něco zajímavého? Co Tě na práci bavilo?*

Zhodnocení práce, viz níže:

- *Práce mě bavila a šlo mi to.*
- *Moc se mi to líbilo, knihu bych si ráda přečetla a tahle kniha mi pomohla víc věřit. A bavilo mě psát ten popis.*
- *Knihy se mi líbí. Bavilo mě popisovat Lízu.*
- *Tato kniha se mi velmi líbila! Dávám pět hvězdiček!*
- *Povídání o knize bylo zajímavé.*
- *Bavilo mě to číst a celková práce se mi také líbila.*
- *Hodně mě bavil ten příběh a jak ta paní Müllerová hledá Lízu.*
- *Bavilo mě to.*

Toto zhodnocení lekce zatím neobsahuje rituál pálení dopisů. To je zahrnuto až ve výsledcích dotazníku ke zhodnocení celého projektu o Petru Chudožilovi a jeho díle, viz další kapitola.

Žáci práci na této knize hodnotili kladně. Někteří však bohužel pracovní list odevzdali s nesplněným hodnocením.

VLASTNÍ ZHODNOCENÍ LEKCE

Poslední lekci celého tohoto projektu pokládáme rovněž za úspěšnou, a to především z důvodu sebereflexe, při které žáci došli k vlastnímu sebepoznání, třebaže si zprvu mysleli, že žádné přání ani trápení nemají.

---

⁶² příloha č. 36

Žáky velice bavil policejní popis ztraceného děvčátka mimo jiné proto, že se nejednalo o popis běžný. Někteří iniciativně kreslili dokonce portréty, které se shodovaly s psaným popisem.

Naposled jako smysluplnou vidíme i procházku k ohništi, kde žáci své dopisy a přání či trápení rituálně spálili, čímž jejich vzkazy nepřišly nazmar. Jejich zájem o tuto aktivitu byl potěšující.

6 ŽÁKOVSKÁ REFLEXE

V této kapitole budou vyhodnoceny odpovědi žáků na otázky vztahující se k hodnocení realizovaných hodin i sebehodnocení. Dotazník vyplňovalo všech 27 žáků, z nichž se všichni zúčastnili lekcí alespoň o dvou knihách.

1) Úkol

Zakroužkuj ANO nebo NE u následujících tvrzení.

Odpovědi

Tabulka 5.

Práce na tomto projektu:	ANO	NAPŮL	NE
pro mne byla zajímavá	20	2	3
obohatila mne	16	1	10
bavila mne víc než klasické hodiny literatury	19	3	5

Pozn.: I přesto, že se někteří nerozhodli mezi odpovědi ano či ne dle zadání, celkové hodnocení projektu bylo kladné.

2) Úkol

Zakroužkuj pravdivá tvrzení. Můžeš vybrat více odpovědí.

Odpovědi

Tabulka 6.

Projekt pro mne byl přínosný z hlediska:	Počet odpovědí
práce ve skupině	16
nové metody čtení (párové, podvojný deník)	6
úkolů a otázek (nejen čtení s porozuměním)	8
přemýšlení o životě - např. hodnotách	13
dalších aktivit (divadlo, kreslení přání, pálení dopisů)	22
seznámení s novým spisovatelem	10
seznámení se zajímavými díly	14

Pozn.: Žáci považují za nejpřínosnější aktivity, které tvořili na základě přečtených děl. Dále ocenili změnu zasedacího pořádku, spolupráci a rovněž seznámení se zajímavými díly Petra Chudožilova a možnost přemýšlení o životních hodnotách.

3) Otevřená otázka

Co dobrého si z hodin odnáším? Na co nejraději vzpomínám?

Odpovědi

- *Pálení dopisů, plakát na dílo Příliš mnoho andělů a divadlo.*
- *Odnáším si hlavní myšlenky děl.*
- *Nic mě nenapadá.*
- *Pálení přání.*
- *Nic.*
- *Bavilo mě divadlo.*
- *Odnáším si: divadlo (výroba plakátu) a pálení dopisů (přání), zároveň být v těch skupinách.*
- *Nového autora. Bavilo mě to pálení přání a to jak se ty přání kreslili.*
- *Nejraději vzpomínám na hodinu navíc na procházce a u ohniště. Bylo to tam super a líbila se mi spolupráce ve smyslu zapálení ohně a uhašení ohně a taky spolupráce ve skupinách. Divadlo bylo ale nejlepší. Všem se povedlo a užili jsme si hodně zábavy.*
- *Hodně mě bavil psát/kreslit plakát.*
- *Nejradši vzpomínám na zábavný divadla.*
- *V lese jsem chyběl a zbytek mě moc nebavil, takže jediné to divadlo a projekt na plakátu.*
- *Odnáším si lepší vztahy ke spolužákům.*
- *Divadlo a pálení dopisů... až na to, že se mi to přání nesplnilo.*
- *Asi nejvíce na mě působil Bobík, u kterého jsem se velice zamyslela nad fantazií a dospíváním.*
- *Bavilo mě vypracovávat projekt na ten velký papír.*
- *Byla jsem ráda za to, že jsme šli do lesa a pálili jsme přáníčka, dopisy a trápení a že jsme seděli ve skupinkách.*
- *Výroba plakátu a divadlo.*
- *Asi si odnáším nové zkušenosti.*
- *Hned si vzpomenu na hlavní myšlenku díla a různé aktivity. Výroba plakátu.*
- *Čtení textů z knih.*
- *Nejlépe vzpomínám na to divadlo.*
- *Nejraději vzpomínám na divadlo a výrobu plakátu.*

- *Bavilo mě: aktivity (pálení dopisů, divadlo...), společné čtení a vyrábět plakáty.*
- *Asi nic.*
- *Procházka k ohništi.*

Pozn.: V této otázce se odpovědi v podstatě shodovaly s odpověďmi v otázce č. 3. Děti však navíc uvedly, že si užily přípravu plakátu k prezentaci kapitol z knihy ***Příliš mnoho andělů***. Zajímavé je, že někoho dokonce nejvíce bavilo samotné čtení textů.

4) Otevřená otázka

Co mě vůbec nebavilo? Co bych udělal jinak, lépe? Co mi nešlo?

Odpovědi

- *Občas mi nešly vymyslet hlavní myšlenky.*
- *Nebavily mě otázky k textům.*
- *Nebavilo mě čtení, nešlo mi přemýšlet.*
- *Nebavily mě pracovní listy.*
- *Nevím.*
- *Nic.*
- *Nebavilo mě párové čtení.*
- *Mě bavilo všechno.*
- *Nebavilo mě, že jsme ty texty museli číst a nešlo mi odpovědět na nějaké otázky.*
- *Nebavilo mě pálení dopisů, jelikož to pro mě byla dlouhá chvíle.*
- *Nebavilo mě čekat na ostatní, když jsme to měli hotové.*
- *Chtěla bych, aby se příště do hraní zapojila i paní učitelka a asistentka.*
- *Asi nic.*
- *Nebavil mě podvojný deník.*
- *Nešlo mi hrát to divadlo. Sice mě to bavilo, ale nešlo mi to. Jinak jsem spokojená.*
- *Ten podvojný deník mě moc nebavil.*
- *Všechno mě bavilo. Všechno mi šlo.*
- *Nešlo mi kreslit přání někoho jiného.*
- *Nevím.*

- *Asi nic, nic mě nenapadá.*
- *Aktivity mě bavily, ale občas to někdo kazil, např. práce ve skupině.*
- *Nebavila mě práce s texty, podvojný deník a párové čtení.*
- *Všechno bylo dobré.*
- *Pracovní listy mě nebavili. Nedělala bych čtveřice, raději dvojice.*
- *Nebavilo mě párové čtení a nešel mi podvojný deník.*
- *Vyplňovat PL mě nebaví.*
- *Bavilo mě jenom pálení.*

Pozn.: I zde se potvrdilo, že žáky příliš nezaujaly metody čtení, které poprvé vyzkoušeli, dokonce ani písemné vyplňování pracovních listů, ačkoli se nejčastěji jednalo o úkoly s vlastní reflexí na základě podobných životních zkušeností.

5) Úkol

Zamysli se nad těmito tvrzeními a zakroužkuj ANO či NE.

Odpovědi

Tabulka 7.

Tvrzení:	ANO	NAPŮL	NE
hlavní myšlenky se mi hledaly snadno	11	6	10
příběhy a jejich hlavní myšlenky se mi líbily	17	4	6
příběhy si chci přečíst celé sám/sama	10	2	15
příběhy bych doporučil/a ostatním	13	3	11
spisovatel (a jeho knihy) by měl být zařazený do výuky	16	3	8
spisovatele a jeho dílo si budu díky projektu pamatovat	16	5	6

Pozn.: Také v této otázce se žáci nedokázali jasně rozhodnout mezi odpovědí ano či ne. Z odpovědí přesto můžeme vyvodit zajímavé závěry. Ačkoliv hledání nosných myšlenek bylo pro polovinu žáků obtížné, většině z nich se hlavní myšlenky a příběhy líbily. 10 žáků z 27 rovněž vyjádřilo zájem o přečtení celých příběhů. Ač se nejedná o většinu žáků, jde o více než třetinu žáků, což můžeme považovat za úspěch. Stejně tak by téměř polovina žáků knihy doporučila ostatním čtenářům. V posledních odpovědích jsou již výsledky jasnější. Převážná většina žáků si myslí, že by Petr Chudožilov a jeho dílo mělo být zařazeno do výuky a že si i díky času, úkolům a vynaloženému úsilí budou jeho jméno a dílo pamatovat.

6) Úkol

Vyber jednu knihu, která tě zaujala nejvíce.

Odpovědi

Tabulka 8.

Název knihy:	Počet odpovědí
Balada o Bobíkovi aneb Pacient Dr. Gordona	6
Příliš mnoho andělů	7
Kouř z komína	14

Pozn.: Ačkoli se nám zdálo, že žáci byli nejvíce ovlivněni hlavními myšlenkami z knihy *Balada o Bobíkovi aneb Pacient Dr. Gordona* a prací na knize *Příliš mnoho andělů*, překvapivě je nejvíce nakonec zaujal příběh *Kouř z komína*. Je ovšem pravda, že do pracovního listu někteří žáci zaznamenávali, že se nemohli rozhodnout právě mezi *Baladou o Bobíkovi* a *Kouřem z komína*. Obě díla donutila žáky přemýšlet nad životem, jak rovněž uváděli v reflexích realizovaných hodin.

7) Otevřená otázka

Z jakého důvodu by měl být Petr Chudožilov zařazen do výuky a proč?

Odpovědi

- Nevím.
- Spíše neměl.
- Knihy má pěkné, takže nevidím důvod, proč nečíst jeho knihy.
- Aby se zamysleli ke knize, co nám chce říct.
- Knihy jsou zajímavé.
- Líbilo by se jim to. Má zajímavé knihy.
- Píše o zajímavých tématech. – 2x
- Knihy jsou poučné a hezké.
- Protože je to taky spisovatel jako všichni ostatní. Jeho knihy jsou strašně zajímavé.
- Knihy jsou velmi hezky napsané a mají hezké myšlenky.
- Není to jenom příběh. Něco vám dává do života.
- Protože jsou napínavé a hledají se v tom hlavní myšlenky. A jsou poučné!!!
- Kvůli jménu Chudožilov, jde dobře zapamatovat.
- Něco si z jeho knih zapamatujeme.

- *Má hezké knihy a má zajímavé příjmení.*
- *Protože ty jeho knihy byly zajímavé a hezké.*
- *Já si nemyslím, že by měl být zařazen do výuky, ale musím uznat, že má zajímavé knihy.*
- *Ty knihy jsou hezké.*
- *Abychom si přečetli knihy a zapamatovali si zajímavosti.*
- *Nevím. – 2x*
- *Kvůli přemýšlení nad smyslem života.*
- *Já bych to nečetl.*
- *Protože má vtipný příjmení.*
- *Byly to zajímavé příběhy.*
- *Jeho díla jsou velmi hodnotná. Bylo by to přínosem pro všechny.*

Pozn.: Všechny odpovědi žáků sice nebyly zcela konkrétní, považujeme je však za přínosné proto, že v nich byla kladně hodnocena díla Petra Chudožilova. Žáci ocenili nosné myšlenky příběhů, které je vedou k přemýšlení nad smyslem života. Někteří by viděli zařazení děl Petra Chudožilova z praktické stránky a to tak, že by si jeho jméno snadno zapamatovali díky neobvyklému příjmení.

8) Otevřená otázka – dobrovolná

Zde napiš cokoliv, co tě napadá a výše jsi k tomu neměl/a prostor.

Odpovědi

- *Petr Chudožilov je spisovatel, o kterém jsem se moc ráda něco dozvěděla a jsem ráda, že se o něm učíme.*
- *Bylo to pěkné.*
- *Zajímavá témata.*
- *Zábava.*
- *Bylo to výborné.*
- *Byl velmi zajímavý.*

Pozn.: Na tuto otázku mohli žáci odpovědět zcela na dobrovolné bázi, což učinilo 6 z 27 žáků, kteří měli potřebu vyjádřit své pocity z projektu.

9) Otevřená otázka – dobrovolná

Vzkaz paní učitelce

Odpovědi

- *Milá paní učitelko, všechno, co jste pro nás připravila, bylo super. A moc se vám to povedlo. Obdivuji vaši snahu vůči nám.*
- *Moc mě to bavilo, nejvíc asi Příliš mnoho andělů a Kouř z komína.*
- *Dobřej projekt.*
- *Děkuji za hezké hodiny literatury.*
- *Projekt se mi líbil, ale škoda, že ho někteří kazili.*
- *Hezký projekt.*
- *Byly to dobré hodiny.*
- *Jsem ráda, že jsme mohli sedět ve skupinách.*
- *Projekt mě bavil a chtěla bych to dělat víckrát.*
- *Moc se mi to líbilo a jsem moc ráda, že jsem se toho mohla zúčastnit.*
- *Moc vám děkuji, že jste se s námi podělila. Moc se mi líbila kniha Kouř z komína a ráda bych si ji přečetla. Moc vám děkuji.*
- *Tyhle hodiny byly nejlepší hodiny ever.*
- *Bavilo mě to.*
- *Celkem good, ale spíš víc her.*
- *Mockrát děkuji. Bylo to příjemné a poučné.*

Pozn.: Také na tuto otázku mohli žáci odpovídat dobrovolně, odpovědi však adresovali přímo autorce textu. Jednalo se o kladné ohlasy na celý projekt. Osobně tyto odezvy považujeme za přínosné především z osobního hlediska, kdy pedagogům podobné reakce vrací energii vloženou do jejich práce.

10) Otevřená otázka – dobrovolná

Vzkaz Petru Chudožilovi

Odpovědi

- *Milý Petře Chudožilove, jste moc dobrý spisovatel a vzkazuji vám, že se vám nejvíce povedla kniha Kouř z komína. Na shledanou.*
- *Dobrý den, moc se mi líbí vaše díla. Nečetla jsem je celá, ale jen kousky. Na shledanou.*
- *Napsal jste i jiné knihy?*

- *Dobrý den, máte hezké knihy. – 2x*
- *Líbí se mi, že píšete o tématech, o kterých ostatní ne.*
- *Jste super spisovatel.*
- *Máte dobré příběhy.*
- *Napsal jste moc pěkné knihy.*
- *Vaše knížky se mi moc líbily.*
- *Moc se mi líbí vaše tvorba a jsem moc ráda, že nám naše paní učitelka ukázala vaše díla.*
- *Děkuji, že jste tyto knihy napsal. Teď víc přemýšlím o životě!*
- *Máte zajímavé knížky.*
- *Dobrý den, máte moc krásné knihy a chtěla bych se zeptat, jestli vyjdou ještě další.*
- *Vážně železný papoušek?*
- *Vaše díla jsou skvělá, poučná a jednoduše výborná. Nejvíce se mi líbí Kouř z komína.*

Pozn.: U této otázky měli žáci možnost vzkázat cokoli samotnému autorovi přečtených děl. Ve svých sděleních chválili jeho práci a oceňovali hlavní myšlenky jeho příběhů. Největší ocenění si opět vysloužila kniha **Kouř z komína**, ačkoliv se jeden žák pozastavil nad postavou papouška, který byl železný.

11) Obecný úkol

Dokonči větu.

Odpovědi

Tabulka 9.

Nejraději...	Počet odpovědí
se učím o knihách fakta	1
čtu s porozuměním	5
čtu prožitkově	21

Pozn.: U této obecné otázky jsme si chtěli ověřit, jakou formu výuky literatury žáci oceňují a jaké otázky a úkoly připravovat do dalších hodin, ať se již budou týkat jakéhokoli spisovatele. Ačkoliv je zde pár žáků, kteří nejraději odpovídají na otázky vztahující se k porozumění textu, většina z nich si cení prožitkového čtení na základě vlastních zkušeností a názorů, zkoumání pocitů, tvorby a hry.

ZÁVĚR

Petr Chudožilov je děle pišicím, avšak mezi českými čtenáři neznámým spisovatelem. Znáám je především ve Švýcarsku, kde žije od roku 1982. Je autorem jak pro dospělé, tak pro děti a mládež. Pro dětské čtenáře však piše nejraději, a to především z důvodu, že se jedná o vděčnější čtenáře, kteří neprahnou po realistických a dlouhých textech, na jejichž tvorbu nemá autor mnoho trpělivosti. A je to právě dětská literatura, která Chudožilova proslavila v německy mluvících zemích. Je proto politováníhodné, že je spisovatelem, kterého znají lépe v zemi, kde současně žije než v jeho rodné vlasti, ve které jeho knihy také vycházejí.

Jedním z cílů této práce bylo nashromáždit informace o životě opomenutého spisovatele Petra Chudožilova a jeho díle. Krátký průzkum mezi českými čtenáři prokázal, že Petr Chudožilov opravdu není nikterak proslulým autorem, ačkoliv by byl o jeho tvorbu zájem. Za použití různých zdrojů, které zahrnovaly nejen internetové literární slovníky, ale i tištěné a televizní rozhovory, se podařilo ucelit významné údaje popisující Chudožilovův život a spisovatelskou kariéru. Tento cíl práce byl tedy naplněn. Zjištěné informace mohou být dále užitečné pro doplnění autorova životopisu, který by měl být rozšířen mezi české recipienty. Kromě médií, která se, na základě zjištění z výše uvedeného výzkumu, doposud jevila jako neúčinnější prostředek k proslavení Petra Chudožilova, by bylo prospěšné tohoto autora a jeho dílo zařadit do učebních osnov. Jeho tvorba je totiž na českých školách velmi opomíjena a není vhodnější způsob, jak dostat kterékoli informace do povědomí našich budoucích generací.

Hlavním cílem mé práce bylo interpretovat Chudožilovo dílo zaměřující se na dětské recipienty a prokázat tak, že jeho příběhy mají potenciál ve výuce. K tomuto ověření bylo nutné zvolit pro čtenáře takové ukázky, které budou vhodné pro práci s textem. Vybírala jsem konkrétně takové texty, které mohly čtenáře oslovit a nabízely taková místa, jež jsou velmi silná po emotivní stránce. Přinutí čtenáře hloubat o smyslu a hodnotách života, nebo jsou velmi podobná vlastním zkušenostem recipientů. Také tento cíl se mi podařilo v práci realizovat. Žáci se kromě toho učili vyvozovat závěry z přečtených textů a formulovat hlavní myšlenky textu, ať již písemně či ústně. Při výuce byl rovněž prostor pro sdílení názorů a pocitů z četby, což je významnou složkou pro rozvíjení čtenářské gramotnosti žáků. Práci s texty považuji rovněž za přínosnou z důvodu spolupráce žáků a ovlivnění žákovských postojů a životních hodnot na základě přečteného.

Za úspěch pokládám také skutečnost, že někteří žáci vyjádřili zájem o přečtení alespoň jednoho Chudožilova díla z vlastní iniciativy, čímž jsem dosáhla vědomého chtěného čtení, které je tolik důležité pro budování kladného vztahu k četbě.

V teoretické části, ve které jsem interpretovala vybraná Chudožilova díla určená především pro děti a mládež (*Balada o Bobíkovi aneb Pacient Dr. Gordona*, *Příliš mnoho andělů* a *Kouř z komína*) jsem došla následně k závěru, že se v těchto dílech často objevují společné znaky typické právě pro spisovatele Petra Chudožilova. Prvním z nich je symbol fantazie. Tento symbol se objevuje ve všech výše uvedených dílech a, jak hlavní myšlenka díla *Balada o Bobíkovi aneb Pacient Dr. Gordona* napovídá, fantazie je důležitou součástí lidských životů. A to především v období dětství, dokud nezačne ustupovat do pozadí společně s dospíváním. Dalším symbolem objevujícím se v Chudožilově tvorbě je nepochybně víra, která s fantazií úzce souvisí. Spisovatel se ve svých dílech snaží čtenáře ubezpečit, že věřit v zázraky není ničím, za co by se měli stydět a naopak je v tom povzbuzuje.

V úvodu jsem uváděla, že v knize *Příliš mnoho andělů* Chudožilov propojuje skutečný svět se světem nereálným. V průběhu práce jsem však zjistila, že toto propojení dvou různých světů nalezneme i v dalších dílech *Balada o Bobíkovi aneb Pacient Dr. Gordona* a *Kouř z komína*.

V praktické části, ve které jsem plánovala a posléze také realizovala naplánované výukové lekce, jsem si potvrdila, že je vhodné rozvrhnout si práci s každou knihou raději do více lekcí. A to tak, aby žáci měli na čtení a plnění úkolů dostatek času. Důležité je nevyvíjet na ně žádný nátlak, který by zapříčinil nekvalitní splnění jednotlivých úloh a ochuzení žáků o sdílení a sebereflexi.

Žáci sami vyhodnotili, že ačkoliv pro ně nebylo vždy snadné najít a formulovat hlavní myšlenky textů, líbily se jim a byli schopni se na jejich téma dlouze rozepisovat či diskutovat. Výběr textů tedy hodnotím kladně, a to nejen na základě názoru žáků, ale také na vlastním pozorování, při kterém jsem shledala, že žáci nad nosnými myšlenkami textů dokáží přemýšlet do hloubky.

Je ovšem důležité na základě vybraných textů volit i vhodné metody práce. Ačkoliv jeden z textů byl vybraný vhodně pro vyhledávání hlavní myšlenky, nevhodný byl dále pro jeho dramatizaci. Je tedy nutné, aby vyučující po výběru textu pokaždé ověřil, zda je s ním možné pracovat právě zvoleným způsobem.

Dalším důležitým poznatkem, který si z praktické části odnáším, je výběr metody brainstorming, která je zaprvé náročná časově, a zadruhé se úplně nehodila pro mnou

stanovené téma, kdy žáci měli sdílet své asociace se symbolem ohně. Aby se vyučující této chybě vyhnul, musí vždy zvážit, zda je zvolená metoda opravdu tou nejvhodnější a také zda je skupina žáků určitého věku schopna dojít k závěru, jakého chce docílit i vyučující.

Ačkoliv jsem zařadila Chudožilovo dílo do výuky na 2. stupni základní školy, domnívám se, že kniha ***Příliš mnoho andělů*** je vhodná pro práci i se žáky 1. stupně základních škol. Kromě ponaučení v krátkých kapitolách se z ní dá snadno vyvodit i to, jaké jsou nejrůznější typy lidských povah.

Na základě výsledků této práce usuzuji, že zařazení Chudožilova díla do výuky by bylo pro vyučující i žáky velkým přínosem. A to nejen z hlediska znalostí, ale pro vyhledávání hlavních myšlenek, posilování emocionální oblasti, vytváření hodnot a postojů a osvojování si psychomotorických dovedností.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A LITERATURY

Primární zdroje:

CHUDOŽILOV, Petr a Milada. FISCHEROVÁ. *Balada o Bobíkovi, aneb, Pacient Dr. Gordona*. V Havlíčkově Brodě: Literární čajovna Suzanne Renaud, c1998. ISBN 8090223125.

CHUDOŽILOV, Petr. *Kouř z komína: romance o věrnosti, zločinu a šampaňském*. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2015. ISBN 978-80-00-03981-7.

CHUDOŽILOV, Petr. *Kulturní šok, aneb, Setkání třetího druhu: (fejetony z let 1998-2000)*. Praha: Prostor, 2000. ISBN 80-7260-039-7.

CHUDOŽILOV, Petr. *Na velrybě*. Brno: CESTA, 1990. ISBN 80-85319-02-0.

CHUDOŽILOV, Petr. *Příliš mnoho andělů*. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2013. ISBN 978-80-00-03330-3.

CHUDOŽILOV, Petr. *Proč necítím národní hrdost: výběr z publicistiky 1967-1998*. Praha: Dauphin, 1999. ISBN 80-86019-92-6.

Sekundární zdroje:

BEAN, Reynold. *Jak rozvíjet tvořivost dítěte*. Praha: Portál, 1995. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-035-9.

BURIAN, Jan a Jitka KULHÁNKOVÁ. *Další posezení s Janem Burianem, aneb, Třicet televizních rozhovorů s neobyčejnými lidmi: a o tom, co se dělo kolem*. Praha: Dokořán, 2007. ISBN 978-80-7363-101-7.

FOSTER, Thomas C. *Jak číst romány jako profesor*. Brno: Host, 2014. ISBN 978-80-7294-929-8.

Internetové zdroje:

Jindřich Čapek – ilustrátor knih [online]. České Budějovice: Český rozhlas, 2012 [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/cb/jihocesi/_zprava/jindrich-capek-ilustrator-knih--1055955

Kritické listy 27: čtvrtletník pro kritické myšlení ve školách [online]. Praha: Kritické myšlení, o. s., 2007 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: http://www.kritickemysleni.cz/klisty/27/_komplet.pdf

Metodika rozvoje čtenářství a čtenářské gramotnosti: Miloš Šlapal, Hana Košťálová, Ondřej Hausenblas a kol. [online]. Nový Jičín: KVIC Nový Jičín, 2012 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <https://www.kvic.cz/soubor/4674/metodikactenarstviaCG.pdf>

Petr Chudožilov. *Slovník české literatury: po roce 1945* [online]. ÚČL AV ČR, 2007 [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1246&hl=chudo%C5%BEilov+>

Podivuhodné čtení spíše pro dospělé než pro děti: Petr Chudožilov - Kouř z komína [online]. 2016 [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://listarna.blogspot.cz/2016/04/petr-chudozilov-kour-z-komina-recenze.html>

Registrace, vedení a archivace svazků ve směrnících čs. komunistické rozvědky [online]. Bratislava: Ústav Paměti národa, 2015 [cit. 2018-02-15]. Dostupné z: <http://www.upn.gov.sk/utvary-stb-a-ps-na-slovensku/1-sprava/IS-b.pdf>

Z pohádkového komína Petra Chudožilova se valí láska i cirkus. Česká televize: ČT24, kultura [online]. 2015 [cit. 2017-02-18]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/1587714-z-pohadkoveho-komina-petra-chudozilova-se-vali-laska-i-cirkus>

Zuzana Bočková-Bruncková [online]. Bratislava: Bibiana, Medzinárodný dom umenia pre deti [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: <http://lib.bibiana.sk/author.php?id=00000002750>

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Seznam tabulek

Tabulka 1.	19
Tabulka 2.	20
Tabulka 3.	22
Tabulka 4.	23
Tabulka 5.	96
Tabulka 6.	96
Tabulka 7.	99
Tabulka 8.	100
Tabulka 9.	103

Seznam grafů

Graf 1.	20
Graf 2.	21
Graf 3.	22
Graf 4.	23

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Příprava k dílu Balada o Bobíkovi aneb Pacient Dr. Gordona, část 1

Příloha č. 2 – první část ukázky č. 1 z díla CHUDOŽILOV, Petr a Milada. FISCHEROVÁ. Balada o Bobíkovi, aneb, Pacient Dr. Gordona. V Havlíčkově Brodě: Literární čajovna Suzanne Renaud, c1998. ISBN 8090223125., str. 12, 14, 15

Příloha č. 3 – druhá část ukázky č. 1 z díla CHUDOŽILOV, Petr a Milada. FISCHEROVÁ. Balada o Bobíkovi, aneb, Pacient Dr. Gordona. V Havlíčkově Brodě: Literární čajovna Suzanne Renaud, c1998. ISBN 8090223125., str. 16 – 17

Příloha č. 4 – první část ukázky č. 2 z díla CHUDOŽILOV, Petr a Milada. FISCHEROVÁ. Balada o Bobíkovi, aneb, Pacient Dr. Gordona. V Havlíčkově Brodě: Literární čajovna Suzanne Renaud, c1998. ISBN 8090223125., str. 54 – 56

Příloha č. 5 – druhá část ukázky č. 2 z díla CHUDOŽILOV, Petr a Milada. FISCHEROVÁ. Balada o Bobíkovi, aneb, Pacient Dr. Gordona. V Havlíčkově Brodě: Literární čajovna Suzanne Renaud, c1998. ISBN 8090223125., str. 58

Příloha č. 6 – Příprava k dílu Balada o Bobíkovi aneb Pacient Dr. Gordona, část 2

Příloha č. 7 – ukázka č. 3 z díla CHUDOŽILOV, Petr a Milada. FISCHEROVÁ. Balada o Bobíkovi, aneb, Pacient Dr. Gordona. V Havlíčkově Brodě: Literární čajovna Suzanne Renaud, c1998. ISBN 8090223125., str. 66, 68, 69, 72

Příloha č. 8 – ukázka č. 4 z díla CHUDOŽILOV, Petr a Milada. FISCHEROVÁ. Balada o Bobíkovi, aneb, Pacient Dr. Gordona. V Havlíčkově Brodě: Literární čajovna Suzanne Renaud, c1998. ISBN 8090223125., str. 72 – 73

Příloha č. 9 – Příprava k dílu Příliš mnoho andělů, část 1

Příloha č. 10 – Příprava k dílu Příliš mnoho andělů, část 2

Příloha č. 11 – divadelní představení kapitoly *Anděl domácí* z knihy Příliš mnoho andělů

Příloha č. 12 – prezentace kapitoly *Anděl domácí* z knihy Příliš mnoho andělů

Příloha č. 13 – divadelní představení kapitoly *Boží mlejny* z knihy Příliš mnoho andělů

Příloha č. 14 – prezentace kapitoly *Boží mlejny* z knihy Příliš mnoho andělů

Příloha č. 15 – divadelní představení kapitoly *Člověk bez fantazie* z knihy Příliš mnoho andělů

Příloha č. 16 – prezentace kapitoly *Člověk bez fantazie* z knihy Příliš mnoho andělů

Příloha č. 17 – divadelní představení kapitoly *Holátka* z knihy Příliš mnoho andělů

Příloha č. 18 – prezentace kapitoly *Holátka* z knihy Příliš mnoho andělů

Příloha č. 19 – divadelní představení kapitoly *Stopa ve sněhu* z knihy Příliš mnoho andělů

- Příloha č. 20** – prezentace kapitoly *Stopa ve sněhu* z knihy *Příliš mnoho andělů*
- Příloha č. 21** – divadelní představení kapitoly *Za mrazivé zimní noci* z knihy *Příliš mnoho andělů*
- Příloha č. 22** – prezentace kapitoly *Za mrazivé zimní noci* z knihy *Příliš mnoho andělů*
- Příloha č. 23** – Příprava k dílu *Kouř z komína*, část 1
- Příloha č. 24** – první část ukázky č. 1 z díla CHUDOŽILOV, Petr. *Kouř z komína*: romance o věrnosti, zločinu a šampaňském. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2015. ISBN 978-80-00-03981-7., str. 15, 17, 20, 21, 22
- Příloha č. 25** – druhá část ukázky č. 1 z díla CHUDOŽILOV, Petr. *Kouř z komína*: romance o věrnosti, zločinu a šampaňském. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2015. ISBN 978-80-00-03981-7., str. 22, 24
- Příloha č. 26** – první část ukázky č. 2 z díla CHUDOŽILOV, Petr. *Kouř z komína*: romance o věrnosti, zločinu a šampaňském. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2015. ISBN 978-80-00-03981-7., str. 97, 98, 100
- Příloha č. 27** – druhá část ukázky č. 2 z díla CHUDOŽILOV, Petr. *Kouř z komína*: romance o věrnosti, zločinu a šampaňském. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2015. ISBN 978-80-00-03981-7., str. 100 – 102
- Příloha č. 28** – Příprava k dílu *Kouř z komína*, část 2
- Příloha č. 29** – první část ukázky č. 3 z díla CHUDOŽILOV, Petr. *Kouř z komína*: romance o věrnosti, zločinu a šampaňském. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2015. ISBN 978-80-00-03981-7., str. 83 – 84
- Příloha č. 30** – druhá část ukázky č. 3 z díla CHUDOŽILOV, Petr. *Kouř z komína*: romance o věrnosti, zločinu a šampaňském. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2015. ISBN 978-80-00-03981-7., str. 85 – 86
- Příloha č. 31** – první část ukázky č. 4 z díla CHUDOŽILOV, Petr. *Kouř z komína*: romance o věrnosti, zločinu a šampaňském. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2015. ISBN 978-80-00-03981-7., str. 40, 42
- Příloha č. 32** – druhá část ukázky č. 4 z díla CHUDOŽILOV, Petr. *Kouř z komína*: romance o věrnosti, zločinu a šampaňském. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2015. ISBN 978-80-00-03981-7., str. 43
- Příloha č. 33** – HOŠNOVÁ, Eva, Ivana BOZDĚCHOVÁ, Petr MAREŠ, Ivana SVOBODOVÁ a Vlastimil STYBLÍK. *Český jazyk 6 pro základní školy*. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2007. ISBN 80-7235-332-2., str. 52
- Příloha č. 34** – podoba paní Müllerové a ztracené Lízy

Příloha č. 35 – jeden z portrétů Lízy

Příloha č. 36 – portrét paní Müllerové

Příloha č. 37 – procházka k ohništi

Příloha č. 38 – rituální pálení dopisů 1

Příloha č. 39 – rituální pálení dopisů 2

Příloha č. 40 – rituální pálení dopisů 3

Příloha č. 41 – rituální pálení dopisů 4

Příloha č. 42 – rituální pálení dopisů 5

Příloha č. 43 – aktualita „PETR CHUDOŽILOV A JEHO DÍLO – LITERÁRNÍ PROJEKT 6. B“ přístupná z: <http://www.zsplesivec.cz/index/aktuality/petr-chudozilov-a-jeho-dilo-literarni-projekt6.html>

Veškeré fotografické materiály byly uveřejněny se souhlasem zákonných zástupců ve fotografiích dotčených osob.

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Příprava k dílu Balada o Bobíkovi aneb Pacient Dr. Gordona, část 1

UČIVO:

- pohádka, prožitkové čtení, fantazie

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY:

- Výchova k občanství
- Výtvarná výchova

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

- Osobnostní a sociální výchova

CÍLE:

- Žák přiřadí název díla k jeho autorovi.
- Žák vnímá a popisuje své pocity z četby.
- Žák kriticky reaguje na chování dospělých lidí.
- Žák přijímá rozdíly v chování dětí a dospělých jedinců.
- Žák si utváří úctu k hodnotám a přáním svých spolužáků.
- Žák akceptuje názory ostatních.
- Žák oceňuje hodnotu rodiny.
- Žák nakreslí obrázek dle popisu svého spolužáka.

ORGANIZACE VÝUKY:

- práce ve dvojici a skupině
- práce s textem

POMŮCKY:

- sešit, pracovní listy, kopie textu, listy velikosti A6, kreslicí a psací potřeby, jmenovky k losování

OVĚŘOVÁNÍ OSVOJENÝCH DOVEDNOSTÍ A VĚDOMOSTÍ

- sdílení ve dvojicích, případně ve skupinách, hlasité sdílení před třídou
- odpovědi zapsané do pracovních listů
- kresba a její prezentace

Příloha č. 2 – první část ukázky č. 1 z díla CHUDOŽILOV, Petr a Milada. FISCHEROVÁ. Balada o Bobíkovi, aneb, Pacient Dr. Gordona. V Havlíčkově Brodě: Literární čajovna Suzanne Renaud, c1998. ISBN 8090223125., str. 12, 14, 15

Když jsem byl kdysi dávno ještě docela malé dítě, zoufal jsem si přál mít nějakého psa. Alespoň malého! Určitě by nebyl větší než já. Mohli bychom spolu kamarádit, myslím jsem si. Neustále jsem se pokoušel zapříst s rodiči nenápadný rozhovor o všeobecné užitečnosti psů. Rodiče to neobčejně dráždilo. K představě, že by s námi měl bydlet pes, se od začátku stavěli vyloženě nepřátelsky. Maminka si rovnou zacpávala uši.

Nakreslil jsem si alespoň pro útěchu psa na zadýchané okno v tramvaji, když mě jednou ráno zase vezli do mateřské školky. Prstem. Kresba psa, to musím přiznat, se mi nějak zvlášť nepovedla. Pes vypadal, přivedl jsem jej na svět příliš nakvap, vlastně tak trochu jako kráva. Například měl neuvěřitelně obrovské břicho. Dlouhý ocas mu visel až dolů na zem. Uši byly špičaté jako rohy. Na tváři mu pohrával strašně složitý úsměv, prozrazující darebáctví a laskavost současně.

Kdosi mi zezadu poklepal na rameno. Zdvohlil, ale se zřetelným důrazem. Okamžitě jsem poznal, kdo to je.

„Ale podívejme se!“ řekl pan revizor s hlubokým služebním uspokojením. „Tak to bychom teda měli. Pes v tramvaji bez náhubku.“

„Nikoho nekousne. Nebojte se,“ řekl jsem. „Můj pes je známý dobrák.“

„No to mě ale opravdu hrozně těší!“ zvolal pan revizor srdečně. „Přijmi moji poklonu. Hodných psů totiž opravdu není nikdy dost. Předpokládám, že tvůj pes má i platinou jízdenu.“

„Ještě nemá,“ řekl jsem. „Ale hned to bude.“

Rychle jsem přikreslil na zaměřené okno jedno měsíční předplatné pro psy. Řádně jsem je opatřil také kulatým služebním razítkem.

„Teď je to v pořádku,“ připustil revizor uspokojeně. Byla s ním vlastně sranda. Vůbec mi nepřipadal jako dospělý člověk. Byl jsem šťastný, že já a můj pes teď můžeme bez problémů pokračovat v jízdě.

„Díky,“ řekl jsem.

„Prosím,“ pravil revizor. „Srdečně vám všem třem přeji příjemnou jízdu!“ Pobaveně mu to zacukalo v koutcích úst.

„Já se asi zblázním,“ řekla maminka.

Naslouchala našemu rozhovoru s vytřeštěnými očima. S neduvěřivým zděšením vyhrabala z kabelky kapesník. Nejtíživě nervózně smazala mělo psa, známého dobráka!

Příloha č. 3 – druhá část ukázky č. 1 z díla CHUDOŽILOV, Petr a Milada. FISCHEROVÁ. Balada o Bobíkovi, aneb, Pacient Dr. Gordona. V Havlíčkově Brodě: Literární čajovna Suzanne Renaud, c1998. ISBN 8090223125., str. 16 – 17

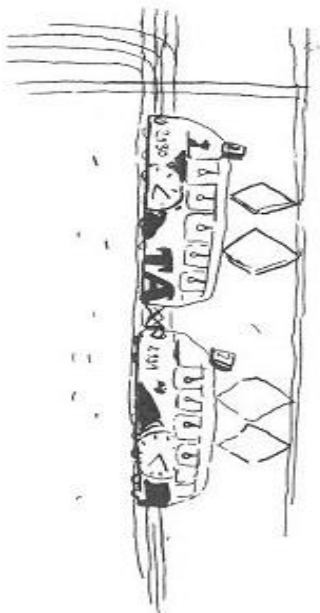
Potom pro jistotu zahladila také jednoměsíční psi předplatné. Obvyčejným znmuchlaným kapesníkem!

Všichni v tramvaji okamžitě přestali mluvit.

„A je to!“ prohlásila maminka. Ještě se nakonec do kapsičku vysmrkala s rozruženým toubením.

Chvilku panovalo strašlivé ticho. Protože tramvaj zrovna zastavila, mohl jsem zřetelně slyšet, jak kdesi blízko tikají něčí náramkové hodinky. Připadalo mi, že odměřují čas, zbyvájící do konce světa.

„Slyďte se, paní,“ pravil revizor zamrouceně. „Kdybych byl revizor maminek, musel bych vám na místě naparřit obrovskou pokutu.“

„No dobře,“ poznamenala maminka studeně. „Dobře. Dobře.“

„Tomu psovi teda teď určitě moc dobře není,“ řekl jsem. Do očí mi neočekávaně vhrkly slzy.

„Platné měsíční předplatné už vůbec nebylo třeba jen tak zbytečně ničit!“ řekl pan revizor přísně. „Víte vůbec, že na něm bylo služební razítko? Víte co? Nejráději bych si vás teď zapsal tady do notýsku!“

Ten den jsem pro proud horkých slz neviděl na oči. V mateřské škole jsem odmítl stavět věž z dřevěných koster. Věž se mi zdála být blbá jako necky. Paní učitelka taky. Řekl jsem jí to. Museli honem telefonovat pro moji maminku do práce.

„Proč mu vlastně bereš jeho kamaráda?“ vyptávala se paní učitelka starostlivě, když si maminka pro mě přijela. „Vždyt ten pes prý je známý dobrák!“

„Snad byste také vy nevěřila těm hloupým výmyslům!“ zlobila se maminka. Byla jí před paní učitelkou hrozná hanba. Bodejť! „Kluka se prostě chytá fantas. To je všechno,“ vysvětlila s omluvným, trošičku provinilým úsměvem.

Příloha č. 4 – první část ukázky č. 2 z díla CHUDOŽILOV, Petr a Milada. FISCHEROVÁ. Balada o Bobíkovi, aneb, Pacient Dr. Gordona. V Havlíčkově Brodě: Literární čajovna Suzanne Renaud, c1998. ISBN 8090223125., str. 54 – 56

Doktor Gordon po svém zvyku nejprve dlouze rozvažoval. Zaměřil mi několikrát teplotu. Ještě jednou mi zhluboka nahlédl do krku. Rozhodl moudře, že každé jídlo budu dostávat dvakrát. Vždy dvě porce.

„Jinak se ovšem chovejte,“ pravil doktor Gordon ohleduplně, „jako kdyby tady vůbec žádný pes nebyl.“

„Spolehněte se,“ řekla matka s chladnou zurtivostí.

„Něco mi říká,“ poznamenal doktor Gordon, „že váš chlapec bude brzy zase zdráv.“

„To doufám,“ řekla matka. „Fantom mi musí z domu.“

Věci byly brzy tak daleko, že Bobík chodil zcela volně a nenuceně po bytě. Za bílého dne! Neskryval ani své sklony. Zvědavě nahlížel do ledničky. Obsloužil se tím, nač měl zrovna chuť. Nikdo nic nenanímal. Už ze zásady ne! Matka vytvrvala předstírala, že žádný Bobík není. Doktor Gordon naproti tomu se již nacházel na dobré cestě, připustit existenci psa prozatím alespoň zčásti, jen tak na zkoušku, na dobu určitou. Bojovali v něm vědec na straně jedné, přítel pošetilosti, děti a psů na straně druhé.

Náš komplikovaný svět se nakonec sám od sebe uspořádal

na základě toho nejprtiroznějšího, ale občas i zarmucujícího jevu, o němž se ve slušné společnosti obvykle nemluví. Bobík, jak se ukázalo, byl špatně vychovaný. Nebo to snad bylo pokročilým stáří? Každé ráno jsme na podlaže nacházeli hromádku.

„Váš kabát,“ pravila maminka jednou v předstírané službě.

„Fuji! Fuji!“ vykřikl najednou doktor Gordon rozhořčeně.

„Podívejte se, do čeho jsem šlápl!“

„Co to je?“ žasla maminka.

„Pší hovno,“ pravil doktor Gordon suše.

„Myslíte psí hromádku?“ vyděsila se matka.

„Ano. Podívejte se. Zde. Parádní koušek!“

„Kdo to jenom moh' udělat, takovej hnus?“ žasnal Bobík pokrytecky. Oči mu zářily jakýmsi podivným podvodnickým šestištim a také obrovským, přímo labužnickým porozuměním pro situaci.

„Ty!“ šněkl doktor Gordon neobvykle tvrdě a nepřátelsky. Dokonce na Bobíka namířil ukazovákem.

„Já?“ podívil se Bobík upřímně.

„Ano. Ty. Udělal's to ty.“

„Proč ale zrovna já?“ řekl Bobík pláčtivě.

Příloha č. 5 – druhá část ukázky č. 2 z díla CHUDOŽILOV, Petr a Milada. FISCHEROVÁ. Balada o Bobíkovi, aneb, Pacient Dr. Gordona. V Havlíčkově Brodě: Literární čajovna Suzanne Renaud, c1998. ISBN 8090223125., str. 58

„Někdo to přece musel udělat,“ vysvětlil doktor Gordon neúprosně.

„Tak to teda musel bejt nějakej jinej pes!“ řekl Bobík.

„Vyloučeno!“ vykřikla maminka. „Nesmysl. Jediný pes u nás jsi ty.“

„Maminko, ty jsi skyělá!“ vykřikl jsem nadšeně.

„Gratuluji!“ zvolal doktor Gordon. Krátce a hlučně zatlaskal. „Konec představení. Myslím, že váš syn je opět zdráv.“

Bobík slavnostně a vítězoslavně mlčel. Významně se usmíval. Obyčejně se takhle tváří starší, odstrkovaní lidé, na jejichž slova konečně došlo. Neočekávaně objal maminku kolem krku a jazykem jí hlučně olízl ucho. Mamince pomalu vyplul na tvář potlačovaný, ale nezadržitelný úsměv. Snažila se proti tomu aspoň dodatečně něco udělat, ale spokojené hnutí mysle bylo silnější než její zásady. Bobík nadšeně třískal ocasem do podlahy. Dobrotivě pokyvoval hlavou, vypadalo to trochu, jako když nám žehná. Teď přece jenom konečně vypadal jako anděl.

UČIVO:

- pohádka, prožitkové čtení, fantazie, Malý princ, dospívání

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY:

- Výchova k občanství

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

- Osobnostní a sociální výchova

CÍLE:

- Žák přiřadí název díla k jeho autorovi.
- Žák porovná další ztvárnění téhož námětu.
- Žák vnímá a popisuje své pocity z četby i vlastní životní zkušenosti.
- Žák kriticky reaguje na chování dospělých lidí.
- Žák přijímá rozdíly v chování dětí a dospělých jedinců.
- Žák respektuje názory ostatních spolužáků.
- Žák oceňuje hodnotu rodiny.

ORGANIZACE VÝUKY:

- práce ve dvojici a skupině
- práce s textem, participativní metoda (dialog)

POMŮCKY:

- pracovní listy, kopie textu

OVĚŘOVÁNÍ OSVOJENÝCH DOVEDNOSTÍ A VĚDOMOSTÍ

- sdílení ve dvojicích, případně ve skupinách, hlasité sdílení před třídou
- odpovědi zapsané do pracovních listů

Priloha č. 7 – ukázka č. 3 z díla CHUDOŽILOV, Petr a Milada. FISCHEROVÁ. Balada o Bobíkovi, aneb, Pacient Dr. Gordona. V Havlíčkově Brodě: Literární čajovna Suzanne Renaud, c1998. ISBN 8090223125., str. 66, 68, 69, 72

Bobík bohužel už nedělal tolik pěkných věcí jako dříve. Svými povahovými vlastnostmi se stále více podobal spíše člověku než psu nebo krávi. Například se už nechtěl hrát za chmýřím pampelišky, když náhodou letělo kolem. Vůbec se už nezajímal o zajíčka.

„Dyť je to jenom namalovaný,“ opovržlivě jednou poznal k našemu dokonalému úzasu.

Nebavilo jej už, bez dechu pozorovat žlutý vycházející měsíc. Neměl už čas nazbyt pro dlouhé ranní procházky podle řeky. Nechtěl se honit dokolečka za vlastním ocasem. Bobík teď měl docela jiné zájmy. Telefonoval nekonečně dlouho, bohužel na náš účet, s nějakými jinými psy. Zjišťovali kdesi v Londýně. Stálo nás to moře peněz. Manka zuřila. Bobík si však kupodivu své telefonáty počal poměrně brzy platit sám. Nikdo pořádně nevěděl, odkud vlastně bere tolik peněz. Bobík jenom tajemně a chytřácky hýbal obočím. Nic neprozradil. Velice dobře znal všechny paragrafy zákona na ochranu zvířat a když mu maminka vyčítala, že má hanebně špinavé pracky, napl z legrace a napl vážně jí vyhrožoval, že si na ni vezme advokáta. Vykládal nonsalantně, že zdědil po nějaké staré letě dosti značný majetek, ale byly zde prý nějaké neprůhledné polže, snad směl disponovat kontem jenom v omezeném rozsahu. Přemlouval otce k nebezpečným finančním machinacím. Zavírali se spolu v otcově pracovně a nesrozumitelně tam hučeli.

„Kreditní banka dává na obligacích vo celý dvě procenta víc!“ cedil Bobík naduté skrze zuby.

Byl to ještě vůbec můj starý psi andlěk, který mě kdysi v koruně stromu poučoval o životě a obyčejných blech? Chodili s otcem do Klubu bernardýnů, přicházeli odlamtuď očividně pod parou, lehce vrávorali, Bobíkovi byly ctit z huby jemné doutníky a skotská whisky, časem dokonce začal používat i kolínskou vodu. Už to nebyl žádný pes. Sen taky ne. Anděl už vůbec ne. Sen, přestěhovaný do podmínek skutečného života, totiž přestane být zázrakem.

Také samotný Bobík ztratil přehled, kdo vlastně je. Ani on teď nebyl s to rozlišit skutečnost od svých vlastních předstáv. Zdržoval se teď ponejvíce v kuchyni. Rád byl u toho, když maminka vařila. Pak její chytil ten prapodivný zvyk, vysedával hned za kuchyňskými dveřmi, čumák přitisklý na práh. Volal zoufale, že nemůže dosáhnout nahoru na kliku. Prosil, abychom mu laskavě otevřeli dveře. Musí prý velmi nutně odejít do předsíně.

Když jsme jej tam pro klid v domě pustili, okamžitě se posadil ke dveřím z druhé strany. Nařkal, že by přece jen radši zpátky do kuchyně. Pokoušel se nám namluvit, že si tam něco zapomněl.

„To byl mizernej lah,“ vzdychal. „Rozhod’sem se špatně!“

Nakonec jsme nechali dveře otevřené, aby si jednoduše kdykoli vybral podle libosti. Seděl na prahu se svěšenou hlavou.

„Vzali ‘sme mi možnost volby!“ vzlykal tiše. „Už nemám počem toužit.“

Poslední rok svého života u nás Bobík skoro pořád jenom spal. Hrozně sešel. Vypelichal mu kožich. Uši mu schliple visely pořád dolů. Úplně si olízal barvu na špičce kdyysi nádherně černého čumáku. Zlousl ještě víc a pohyboval se s nejvyššími oblúžemi. Strašlivě funěl, špatně viděl na cestu, klopyřal a padal. Vůbec už nevěděl, zda je pondělí nebo pátek, nerozeznával ráno od večera. Taký jej to vůbec nezajímalo. Nezajímalo jej už nic. Ani rybí tuk. Jednou večer, seděli jsme zrovna u stolu, přišoural se Bobík neočekávaně do jídelny. Položil tatínkovi hlavu a pracky na koleno podle svého starého zvyku. Požádal tichým hlasem, abychom jej zase propustili zpět do snu. Maminka se rozplakala.

Když jsme došli k hlubokému tmavému údolí, které odděluje skutečný svět od říše snů, neměl už Bobík vůbec sílu, aby se

záhadně ztratilo všechno mléko z chladničky. Nikdy jsme nejištili, kdo to udělal. Bobík? Když jsem viděl nějaký zvlášť pěkný oblak vznášet se k nebi, doufal jsem, že na něm sedí psí anděl a kouká na nás dolů svým slídivým, darebáckým, andělským, věrně kamarádkým způsobem. Pak jsem na Bobíka zapomněl. Definitivně. Psí anděl odletěl a v mé pa-měti po něm nezůstalo ani prýko. Ani psí chlup!

Uplynulo mnoho let. Skoro celý jeden lidský život. Až nedávno! Neočekávané jsem potkal doktora Gordona. Vlastně mě udivilo, že pořád ještě žije.

„Jsem velmi starý muž!“ řekl mi doktor Gordon zvesela.

Vyprávěl, že lékařské praxe zanechal už před mnoha lety.

Koná prý nanejvýš ještě tak ranní procházky kolem řeky.

Doprovázěl jej pes s dlouhýma ušima.

„Jak se jmenuje?“ zeptal jsem se.

„Jmenuje se Bobík!“ usmál se doktor Gordon.

Pes, když uslyšel, že se o něm mluví, přátelsky zavrtěl ocasem.

sám dostal na druhou stranu. Musel jsem jej nést jako dítě.

Okamžitě mi usnul v náručí.

„Shohem, Bobíku,“ řekl jsem svému snu.

Postavil jsem ho na zem. Byl teď mnohem menší než já.

„Shohem,“ řekl Bobík.

Slabě zavrtěl ocasem. Stoupl si na špičky zadních prack, skloml jsem se k němu dolů, poškrábal jsem jej za ušima,

naposledy mi olízl tvář, zafuněl mi do ucha.

Potom odešel do tmy. Ani jednou se neohlídl. Slabě přeloz.

Slyšel jsem, jak jeho starečky šátravé kroky evachtají

v mokřem blátě. Z dálky se ozvalo krátké štěknutí. Pak bylo

ticho. Stal jsem se dospělým.

Bobíka jsme už nikdy nespátřili. Občas mi v noci připadalo, že slyším jeho drápky klapat na linoleu v kuchyni. Třeba jsem tam nahlédl, ale nikdy jsem nic neuvídl. Jednou se

Příloha č. 9 – Příprava k dílu Příliš mnoho andělů, část 1

UČIVO:

- pohádka, prožitkové čtení

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY:

- Výchova k občanství
- Výtvarná výchova
- Náboženská výchova

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

- Osobnostní a sociální výchova
- Multikulturní výchova

CÍLE:

- Žák přiřadí název díla k jeho autorovi.
- Žák písemně i ústně formuluje dojmy ze své četby.
- Žák uceleně reprodukuje přečtený text.
- Žák vlastními slovy interpretuje smysl díla.
- Žák charakterizuje hlavní postavu příběhu.
- Žák rozlišuje realitu od fikce.
- Žák vyjadřuje týmovou pracovní podporu.
- Žák týmově vytvoří plakát k prezentaci díla.
- Žák obhájí své nápady a názory.

ORGANIZACE VÝUKY:

- práce ve skupině
- práce s textem, projektová výuka

POMŮCKY:

- pracovní listy, kopie textu, flipy, kreslicí a psací potřeby

OVĚŘOVÁNÍ OSVOJENÝCH DOVEDNOSTÍ A VĚDOMOSTÍ

- sdílení ve skupinách, hlasité sdílení před třídou
- odpovědi zapsané do pracovních listů

Příloha č. 10 – Příprava k dílu Příliš mnoho andělů, část 2

UČIVO:

- pohádka, dramtizace

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY:

- Dramatická výchova

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

- Osobnostní a sociální výchova
- Multikulturní výchova

CÍLE:

- Žák přiřadí název díla k jeho autorovi.
- Žák ústně formuluje dojmy ze své četby.
- Žák uceleně reprodukuje přečtený text.
- Žák vlastními slovy interpretuje smysl díla.
- Žák charakterizuje hlavní postavu příběhu.
- Žák rozlišuje realitu od fikce.
- Žák vyjadřuje týmovou pracovní podporu.
- Žák týmově vytvoří plakát k prezentaci díla.
- Žák obhájí své nápady a názory.
- Žák ztvární scénku na základě přečteného díla.

ORGANIZACE VÝUKY:

- práce ve skupině

POMŮCKY:

- pracovní listy, kopie textu, flipy

OVĚŘOVÁNÍ OSVOJENÝCH DOVEDNOSTÍ A VĚDOMOSTÍ

- prezentace
- dramtizace

Příloha č. 11 – divadelní představení kapitoly Anděl domácí z knihy Příliš mnoho andělů

Příloha č. 12 – prezentace kapitoly Anděl domácí z knihy Příliš mnoho andělů

Příloha č. 13 – divadelní představení kapitoly Boží mlejny z knihy Příliš mnoho andělů

Příloha č. 14 – prezentace kapitoly Boží mlejny z knihy Příliš mnoho andělů

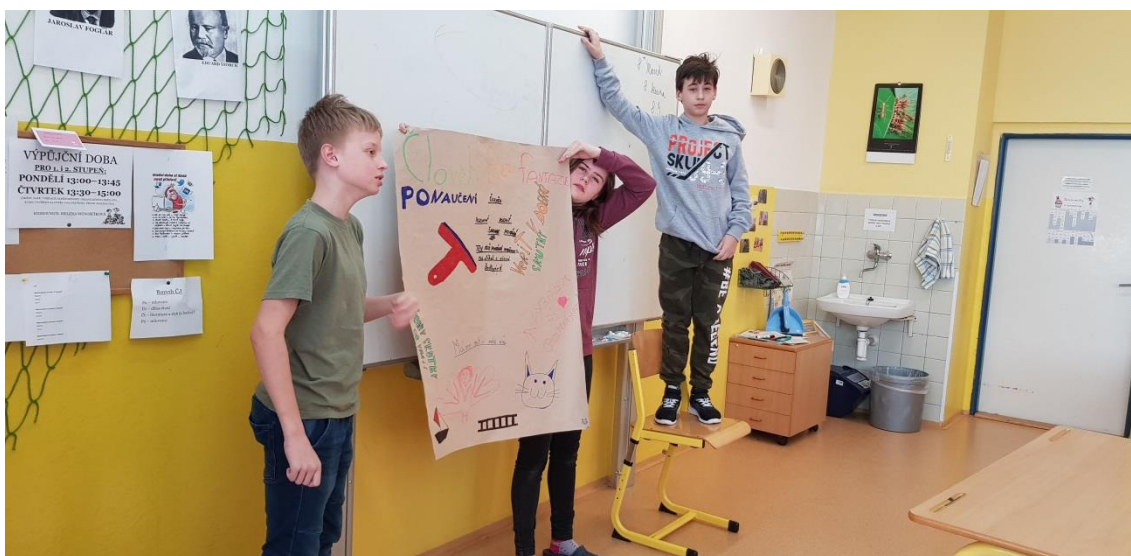

Příloha č. 15 – divadelní představení kapitoly Člověk bez fantazie z knihy Příliš mnoho andělů

Příloha č. 16 – prezentace kapitoly Člověk bez fantazie z knihy Příliš mnoho andělů

Příloha č. 17 – divadelní představení kapitoly Holátko z knihy Příliš mnoho andělů

Příloha č. 18 – prezentace kapitoly Holátko z knihy Příliš mnoho andělů

Příloha č. 19 – divadelní představení kapitoly Stopa ve sněhu z knihy Příliš mnoho andělů

Příloha č. 20 – prezentace kapitoly Stopa ve sněhu z knihy Příliš mnoho andělů

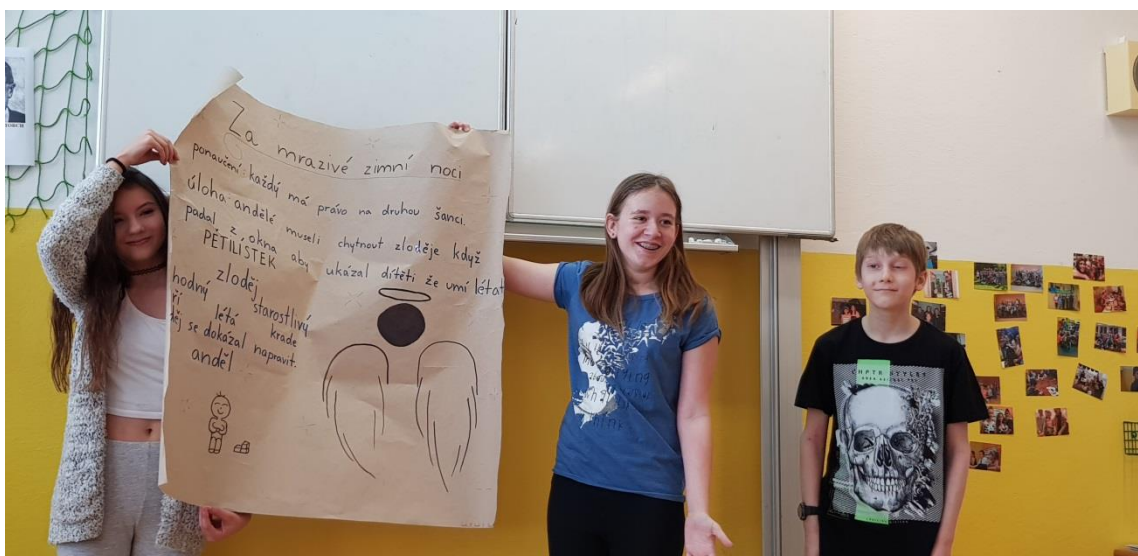

Příloha č. 21 – divadelní představení kapitoly Za mrazivé zimní noci z knihy Příliš mnoho andělů

Příloha č. 22 – prezentace kapitoly Za mrazivé zimní noci z knihy Příliš mnoho andělů

Příloha č. 23 – Příprava k dílu Kouř z komína, část 1

UČIVO:

- pohádka, prožitkové čtení

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY:

- Výchova k občanství
- Výtvarná výchova

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

- Osobnostní a sociální výchova

CÍLE:

- Žák přiřadí název díla k jeho autorovi.
- Žák čte s porozuměním.
- Žák přemýšlí o psaném textu a v průběhu čtení jej hodnotí.
- Žák nakreslí svou vzpomínku.
- Žák si utváří vlastní názor, který odůvodňuje.
- Žák akceptuje názory ostatních.
- Žák výtvarně ztvární obrázek na základě své vzpomínky.

ORGANIZACE VÝUKY:

- práce ve dvojici a skupině
- práce s textem

POMŮCKY:

- pracovní listy, kopie textu, listy velikosti A5, kreslicí a psací potřeby, fotografie ohně a kouře, plakát

OVĚŘOVÁNÍ OSVOJENÝCH DOVEDNOSTÍ A VĚDOMOSTÍ

- sdílení ve dvojicích, případně ve skupinách, hlasité sdílení před třídou
- odpovědi zapsané do pracovních listů
- kresba

Příloha č. 24 – první část ukázky č. 1 z díla CHUDOŽILOV, Petr. Kouř z komína: romance o věrnosti, zločinu a šampaňském. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2015. ISBN 978-80-00-03981-7., str. 15, 17, 20, 21, 22

Paní Müllerová byla vdova po velitelci potopené ponorky. Žila v nepatrném domku obklopeném ohrovskou zahradou. ~~Zahrada byla zalována vysoce kvalitě-~~

„Penzi bohužel nemohu přijmout!“ vysvětlovala omluvně už více než sto let listonošům, kteří na konci každého měsíce přinášeli peníze.

„Jak ráčte?“ pravili poštovní poslové.

„Nejsem totiž žádná vdova. Jsem žena velitele potopené lodi! A to je veliký rozdíl.“

„Něco vám prozradím, milý admirále,“ řekla. „Něco, co cizí lidé“ - omluvně se usmála - „doposud nevědí. Smím vám světit poslední slova, která ke mně kapitán Müller pronesl?“

Žasnoucí admirál mlčky přikývl.

„Nuže, řekl mi: Emilie! Musíš čekat. Určitě se vrátím.“

„Kapitán Müller nikdy nehral, admirále. Vždy dodržel to, co slibil. Kapitán Müller se jednoho dne zcela určitě vrátí. Ani mu není možno jinak.“

„Nejdražší paní Müllerová!“ zvolal admirál ohromně. „Za žádných okolností bych vám nechťel způsobit bolest. Ale vy přece nemůžete celou věčnost vyčkávat na návrat někoho, kdo už dávno není mezi námi živými lidmi. Můžete mi snad poskytnout nějaký hmatatelný důkaz, že kapitán Müller žije? Že je stále ještě na světě?“

„Jak bych mohla mít ráda někoho, kdo není!“ podívala se paní Müllerová roztržitě. „Cožpak moje láska není mnohem víc než nějaký důkaz, že kapitán Müller ještě žije? Něco vám musím připomenout, admirále. Vůbec přece není důležité, jaký je svět kolem nás. Důležité je, jací jsme my sami.“

„Obávám se, že paní Müllerová dokonce ani nebude moci někdy zemřít,“ vysvětlil admirál na ministersstvu mořeplavby. „Kapitán Müller své ženě totiž

přikázal, aby na něj čekala.“

Ministr jenom pokrýval hlavou. Také on byl starý voják. Rozuměl, co je disciplína, znal věrnost k právu.

„Čím se vlastně živí tato skvělá dáma?“ pravil ministr.

Příloha č. 25 – druhá část ukázky č. 1 z díla CHUDOŽILOV, Petr. Kouř z komína: romance o věrnosti, zločinu a šampaňském. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2015. ISBN 978-80-00-03981-7., str. 22, 24

Admirál se zamyslí. Rozpomenu si na neobyklé množství sklenic s marmeládou, které byly roze-
stavěny všude v domku, také i v salónu. Vzpomněl si i na portrét kapitána Müllera uchovávaný ve vit-
ríně se vzácnostmi.

„Živí se vzpomínkami,“ řekl admirál váhavě. „A mar-
meládou,“ dodal. Také to tak zanesl v úředním for-
muláři, do nějž pečlivě a podle platných předpisů
provedl záznam o výsledcích své služební cesty.

Od onoho dne, kdy po schodech jejího domu se-
stoupil slzejší admirál, neobdržela paní Müllerová
už nikdy za celých osmdesát let žádnou skutečnou
návštěvu. Zvykla si žít sama se svojí samotou. Ba
naučila se ji později dokonce i milovat! Mohla
alespoň nerušeně naslouchat hlasu kapitána Müll-
era, který k ní promlouval z dávno ztracených časů
skrze hlubiny temných vod ostrova Zanzibaru.

Někdy se pro sebe paní Müllerová tajemně usmí-
vala. Něco důležitého totiž neprozradila dokonce
ani admirálovi.

„Nedej se zmást lidmi, kteří by snad někdy v bu-
doucnu přinesli špatné zprávy!“ starostlivě řekl ka-
pitán Müller tehdy kdysi dávno při odchodu. Stál již
ve dveřích, oděn do svého černého námořnického
pláště. „Vrátím se, milá ženo. Rozumíš?“

2

Priloha č. 26 – první část ukázky č. 2 z díla CHUDOŽILOV, Petr. Kouř z komína: romance o věrnosti, zločinu a šampaňském. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2015. ISBN 978-80-00-03981-7., str. 97, 98, 100

Veliký papoušek se nespokojeně mračil. Přeletělo hejno ptáků, bezstarostně brebentili, jejich křídla skřípala kovově. Pan Karásek vyřeštil oči. Ukázal prstem na papoušky.

„Jsou z plechu!“ vykřikl.

„Aspoň je nikdo nesežere,“ opáčil papoušek ledabyly.

„Plechovým ptákům se ovšem nestýská po svobodě,“ pravil komisař. Strašlivě se teď mračil.

„Ani se jim nemůže stýskat,“ poskočil papoušek.

„Zbavili jsme je všech vzpomínek. Dokonale.“

„Jste dobrák, vidím,“ řekl komisař suše.

„Jsem přítel lidí!“ skromně prozradil papoušek.

„Vzpomínky jsou totiž hnusné svinstvo. Žerou duši. Hůř než čmeláci peří!“

„Přítel lidí, říkáte?“ opakoval policejní komisař. Vzal do ruky malíčkého papouška, který se neustále držel v jejích blízkosti. Rozuměl snad lidské řeči? Pták měl nevyřetitelně krásné, ale strašlivě smutné oči. Díval se na komisaře zoufalým pohledem, jako kdyby mu chtěl sdělit něco velmi naléhavého. Policejní komisař najednou pochopil. Vždyť to jsou skutečné, živé oči, zasazené do plechového strojků! Přítel lidí se nespokojeně ošival, zuřivě se drbal v peří, komisařova zvědavost se mu nezamlouvala.

„Vzpomínky!“ shřehotal veliký papoušek. „Smutná vetěš! Obrazy věcí, které už nejsou! Plechový papoušek nikdy nevzpomíná. Proto je dokonale šťastný. Nikdy nezemře! Nikdo po něm nebude truchlit!“

„Protože vlastně vůbec nikdy nežil,“ řekl komisař stroze.

Veliký papoušek vyloudil pokrytecký úsměv.

„Ano,“ řekl skromně. „Pomáháme zde od utrpení života.“

„Jak se jmenuje tenhle papoušek?“ zeptal se úředním tónem policejní komisař. Připadalo mu, že tvor v jeho dlani přece jen ještě má nějakou vzpomínku. Třeba i malíčkovou! Zadrženu třísku v duši, které se nemůže zbavit.

„Jméno!“ skřehotal veliký papoušek opovržlivě.

„Zbytnosti!“ Postavil se na špičky pařátů, ještě více natáhl krk. „Dávejte pozor!“ řekl.

Papoušci se jako na povel začali shromažďovat v hustých kruzích kolem přítele lidí.

„Jsem šťasten!“ zaskřehotal veliký papoušek.

„Šťasten!“ opakovali blaženě sborem všichni papoušci.

„Ne. Je mi smutno,“ opravil se veliký papoušek.

„Smutno!“ sténali papoušci.

Přítel lidí spiklenecky zamrkal. Teď přijde něco extra! Natěpal si peří na ramenou, udělal se ještě větší.

Příloha č. 27 – druhá část ukázky č. 2 z díla CHUDOŽILOV, Petr. Kouř z komína: romance o věrnosti, zločinu a šampaňském. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2015. ISBN 978-80-00-03981-7., str. 100 – 102

„Jsem oreli!“ zakřičel.

„Jsem oreli!“ vřeštěli papoušci. Také oni si bojovně natřepávali peří.

„Tak co!“ s dokonaleou převahou pravil veliký papoušek. „Ještě pořád si skutečně myslíte, že potřebují nějaká vlastní jména? Jméno,“ profesorsky

mával při přednášení prackou do taktu řeči, „je pouhá vzpomínka. Nic víc.“

Pan Karásek zuřil, jeho duch se vzpíral.

„To se třeba taky naobědváte v jejich zašroupení!“ obořil se na přítele lidí.

„Zbavovat někoho jeho vlastnictví bez jeho souhlasu je krádež,“ skřípal policejní komisař nezadržitelně. „Sebral jste jim vzpomínky. Ukradl jste jim jejich duši. Zašantročil jste jejich bytost.“

Přítel lidí se tvářil rozmrzele. „Nezlobte!“ řekl kýselým tónem. „Proč tolik zbytečných okolků? Dočtete krásný plechový kabát. Nikdy se vám neroztrhá. Zbavím vás trápení. Mějte rozum! No tak.“ Podbízivě se usmál. „Sem s vašimi vzpomínkami!“

„Nejsem placený za to, abych nosil krásný kabát!“ skřípal komisař. Neočekávaně se rozehnal po velickém papouškovi se svou pověstnou medvědí mrštinou.

Přítel lidí jenom útrpně zkrivil zobák. Mávl zlehka křídly, ve veřejně se vznášel vysoko nad nimi ve vzduchu. Zespodu viděli jeho pestře zbarvené břicho.

„Připomíná mi tučnou slepici na polévku,“ polkl pan Karásek smutně.

Přítel lidí na ně seshora ze žertu upustil slunečnicové semeno. „Dobrou chuť!“ skřehotal zlomysele. Třepotajícím se křídlem ukázal k obzoru. Tyčila se zde v bílé mlze nezřetelná silueta věže.

„Umoudřete se přece! Zbavte se nepotřebnosti!“ volal přítel lidí. „Stačí odložit jednu jedinou opravdu důležitou vzpomínku a všechno půjde jako po másle. Osvobodte se! Strčte všechnu veteš támhle do věže!“ Ošklivě se zachechtal. „Ostatní už přijde samo,“ dodal s úšklebkem. Svištětivě nad nimi zakroužl a ztratil se v mracích obyčejných malých papoušků.

UČIVO:

- pohádka, prožitkové čtení, dopis, popis, psychohygienu

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY:

- Výchova k občanství
- Výtvarná výchova

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

- Osobnostní a sociální výchova

CÍLE:

- Žák přiřadí název díla k jeho autorovi.
- Žák čte s porozuměním.
- Žák reflektuje svůj život.
- Žák napíše vzkaz, který považuje za nejdůležitější.
- Žák napíše popis osoby.

ORGANIZACE VÝUKY:

- práce ve dvojici a skupině
- práce s textem

POMŮCKY:

- pracovní listy, kopie textu, listy velikosti A6, psací potřeby, plakát z minulé hodiny, pracovní sešit

OVĚŘOVÁNÍ OSVOJENÝCH DOVEDNOSTÍ A VĚDOMOSTÍ

- sdílení ve dvojicích, případně ve skupinách, hlasité sdílení před třídou
- odpovědi zapsané do pracovních listů

Příloha č. 29 – první část ukázky č. 3 z díla CHUDOŽILOV, Petr. Kouř z komína: romance o věrnosti, zločinu a šampaňském. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2015. ISBN 978-80-00-03981-7., str. 83 – 84

kouře. Kouři! Vítr přivánil tajemnou vůni hořícího dřeva, přicházela vlídně jako pohazení z neočekávané skutečného světa. Kouři!

„Kde je kouř, bude také oheň!“ napadlo paní Müllerovou. Usmála se a pomalu zamířila směrem, odkud se kouř zdál přicházet. Kouř zmizel, hrál si s paní Müllerovou na schovávanou, pak se opět valil hustěji, vystupoval nahoru ke střechám, nahlížel okny do opuštěných bytů, v malebných persencích klesal zpět na chodník, kladl se unaveně k nohám. Kouř, milý společník, spolehlivý průvodce. Procházka s kouřem byla mnohem zábavnější, než se strkat s lidmi v obchodním domě. A zde už žhnuly plameny.

Tajemné zákoutí bylo nepochybně příbytkem tichých večerních chvil. Osaměle zde strměla do tmy kamenná zeď jako prastaré, obrovské zvíře ponořené do snu. Štěrbínami v hrbolaté dlažbě dral se ven do volného prostoru hustý mech. Měsíční záře nehlučně padala na staříčky nachylený kaštan, vůně jeho květů probouzela v človeku tesklivost.

Z polotmy se nořila mohutná postava starce v široké poštětké pelerině, podobné stanu anebo ještě spíše pyramidě. Zdržoval se sice v blízkosti ohně,

ale tvář mu stínila kulatá čepice se štítkem, jaké nosívali kdysi před dávnými časy poštovní doručovatelé. Služební čapky chránily hlavy listonošů před nepohodou a propůjčovaly císařskou důstojnost jejich stavu. Muž, jehož tvář zdobil obrovský knír, přikývl vážně na pozdrav. Pokynul vladařsky majestátním, avšak přívětivým gestem paní Müllerové, aby přistoupila k ohni. Každý starcův pohyb velebně svědčil o vrozené důstojnosti přednosty úřadu.

Starzec beze spěchu pokračoval ve své práci. Pozorně vybíral z rozměrné kožené brašny zaprášené, zřejmě neobyčejně staré dopisy. Zkoumal adresy psané hnědým inkoustem, vykroužené starodávným písmem, a s vybroušenou úřednickou pečlivostí vkládal neotevřené listy do ohně. Plameny hučely. Zuhelnatělý papír se zatočil dokola v posledním šíleném tanci, vyrazil vzhůru do tmy, provázen praskající sprškou zlatých jisker. Kouř oblékal hvězdy a měsíc do řasnatého hávu. Bez dechu přihlížela paní Müllerová, jak dým tajemně propůjčuje skutečným předmětům podobu pouhého zdání.

Také starzec se zahleděl na dlouhou chvíli do nebeských výšin. Povzbudivě pokývl paní Müllerové.

Příloha č. 30 – druhá část ukázky č. 3 z díla *CHUDOŽILOV*, Petr. Kouř z komína: romance o věrnosti, zločinu a šampaňském. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2015. ISBN 978-80-00-03981-7., str. 85 – 86

„Kouř!“ zašeptal konečně. „Kdybychom znali, co si kouř odnáší s sebou na svoji dalekou cestu!“ řekl tichým, melodickým hlasem. Na prst mu usedla zatloulaná jiskra. Stařec se shovívavě usmál. „Běž, malíčká!“ řekl. Jiskra vzlétla mírně jako včela.

„Děvo shoří,“ pravila paní Müllerová nevýslovně trpce. „Kdo viděl, jak zátivé plameny zřednou v dým, kdo byl jednou přítomen podivnému zázrazu zániku, kdy kouř se nakonec rozplyne v pouhé nic, ten ví, jak smutně prchává věc je život!“

Paní Müllerové vstoupily do očí slzy.

„Zůstane jenom popel,“ řekla. „S lidmi je to právě tak. Někdo byl, ale už není.“

„Je to druhá strana téže věci!“ řekl stařec vážně. „Zázrak bytí je nepochopitelný. Uvažte! Je přece tolik zvláštní, že se někdo vůbec narodil, že žije!“

Paní Müllerová se na něj důvěřivě usmála skrze slzy. Vyprávěti si důvěrně pod oblohou posetou miliardami mihotavých hvězd. Na starcově zprůsobu řeči byla zvláštní jednoduchá, veselá lehkost, s níž mluvil o nejvážnějších a složitých věcech. „Tajemství života je možná ještě větší než samotné služební poštovní tajemství!“ srovnal stařec žertovně dvě na pohled úplně různé věci. Pouchl

paní Müllerovou podrobně o poštovní práci, popsal a doporučil kouř jako vůbec poslední možný způsob, jak doručit důležité zprávy lidem, kteří již nežijí. Některé dopisy, ukázal na poštovní brašnu, byly napsány před sto lety. Jiné ještě dřív! Bloudily, obepluly v zapečetěných lahvích všechna moře světa, tely ve věčné tmě zapomenutých poštovních schráněk, které už dávno nikdo nevybírá. Ale neztratily se.

„Papír shoří!“ řekl stařec. „Slova na něm napsaná odletí s kouřem do nebeských výšin. Poselství plná lásky avšak nemožno úplně zaniknout, neboť jsou trvalejší povahy, právě tak jako železné věci.“

Paní Müllerovou bodl smutek ještě naléhavěji. Kde je potopen lodní zvon? Kde našla svoje poslední místo lodní kotva? Kam založil kapitán Müller mosazný tubus námořního dalekohledu?

„Žádná opravdu důležitá věc,“ pravil stařec pomalu, „se nikdy docela neztratí. Ani nemůže! Za starých časů si lidé vyprávěli o místě skrytém lidským zrakům, kde dříve ztracený čas. V závějích věčného prachu odpočívají zde ve spánku zdánlivě navždy ztracené věci. Vrství se zde dávno zapomenuté vzpomínky zemřelých lidí, nalezly zde při-

Příloha č. 31 – první část ukázky č. 4 z díla CHUDOŽILOV, Petr. Kouř z komína: romance o věrnosti, zločinu a šampaňském. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2015. ISBN 978-80-00-03981-7., str. 40, 42

„Tak vy si myslíte, že se někdo ztratil,“ opakuje komisař svoji otázku. Vyráží jednotlivé slabiky skřípavě a pomalu. Jako kdyby se nahlas učil slovíčka nějakého doposud neznámého jazyka.

„Když dovolíte, pane komisaři, já si to nemyslím,“ řekla dáma překvapivě pevným hlasem, který vlastně příliš nešel dohromady s jejím křehkým zjevem. „Já to cítím.“

Kdepak jenom přišla k tomu legračnímu čepečku, díví se komisař v duchu. Právě takovouhle pokrývku hlavy nosívala jeho babička, když byl komisař ještě dítě.

„Můžete uvést, jak se jmenovala zmizelá osoba?“ táže se komisař bystře.

„To bohužel právě ne,“ omlouvá se dáma rozpačitě.

„Tak alespoň přece popište zmizelého!“ pobízí komisař ne právě nepřátelsky. „Pokuste se o to!“ Povzbudivě se usmívá. Společnost komické staré dámy v různovém čepečku mu je z nějakých neznámých důvodů neobyčejně milá a příjemná.

„Zmizelou osobu bohužel nemohu popsat,“ oznámila stará dáma v nejlubších rozpacích. Chvíli bezradně váhala. „Nikdy jsem ji totiž nespátřila.“

Komisař zlehka zabubnuje prsty do desky psacího stolu. Na rozvzrané služební židli vypadá tak trochu jako hrozně veliký, ale rychlý a kupodivu mrštný medvěd, který si z legrace nasadil brejle a hraje si na policajta.

„Co vás vlastně spojuje se zmizelou osobou?“ vyptává se komisař trpělivě. „Jaký na ní máte zájem?“

Stará dáma se zamyslí. Ticho v místnosti je teď husté jako malinová marmeláda.

„Spojuje mě s ní přece to rošťáctví,“ řekla stará dáma konečně. „Ano, rošťáctví! Zmizelá osoba na mě poslední dobou v noci často a dlouho bez přičiny zvonívala.“

„Tak buďte ráda, že už nezvoní,“ navrhl komisař. „A je to.“

„Mě ale to zvonění vlastně těšilo,“ uvažuje stará dáma nahlas. „Pane komisaři, za mnou už nepříjde mnoho lidí. Leda snad nesprávně listonoš s penzí po mém muži.“

„Račte být vdova,“ zamručí komisař soucivně. Stará dáma se ostře zahledí na komisaře.

„Nejsem vdova!“ vysvětluje velice slušně, ale se zřetelnou stopou rozmrzlosti. „Manžel je velitellem ponorky.“

Příloha č. 32 – druhá část ukázky č. 4 z díla CHUDOŽILOV, Petr. Kouř z komína: romance o věrnosti, zločinu a šampaňském. Ilustrovala Zuzana BOČKAYOVÁ-BRUNCKOVÁ. V Praze: Albatros, 2015. ISBN 978-80-00-03981-7., str. 43

„Taki“ vydechl komisař. Nerad, s lítostí, stiskl skryté tlačítko zvonku. Chudák stará bláznivá ženská, mysl si. Je to vlastně škoda. Moc pěkně se s ní povídalo. Takových lidí k nám moc nezabloudí.

„Pane komisaři!“ řekla stará dáma naléhavě. Policajtův nenápadný pohyb jí neušel. „Kdyby na vás někdo po několik nocí za sebou pravidelně zvonil a kdyby to najednou z něčeho nic zase přestalo – vy byste se nebál, že se tomu člověku něco zlého přihodilo? Vás by netrápila otázka, zda nepotřebuje vaši pomoc?“

„Lidé si samozřejmě mají pomáhat,“ řekl komisař skřípavě. „Je to hezké. Někteří z nich se za to dostanou po smrti do nebe. Ale já osobně bych byl na vašem místě rád, že se teď konečně mohu nerušeně vyspat.“

Do kanceláře se hbitě vrátil službu konající strážník. Je čilý jako brouklí Morská nohama, upírá tázavý pohled na komisaře, nedočkavě hýbe obočím jako tykadly.

„Doprovodíte dámu domů,“ skřípe komisař.

„Müllerová!“ udělá stará dáma poněkud studené pukre. „Já se poroučím, pane komisaři.“

A službu konající strážník se přeučtivě prohýbá.

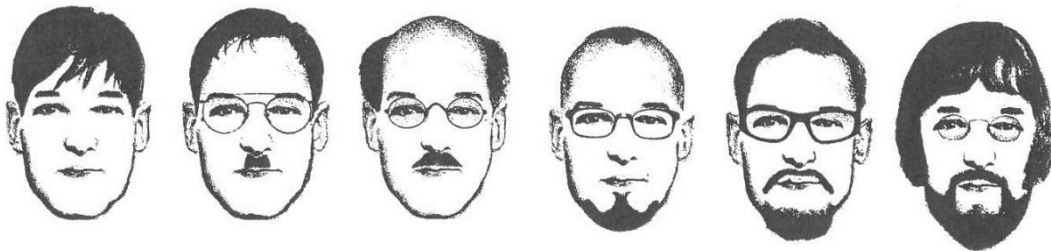
2

Příloha č. 33 – HOŠNOVÁ, Eva, Ivana BOZDĚCHOVÁ, Petr MAREŠ, Ivana SVOBODOVÁ a Vlastimil STYBLÍK. Český jazyk 6 pro základní školy. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2007. ISBN 80-7235-332-2., str. 52

Popis osoby

a) Přečtěte si následující popis pachatele trestného činu.

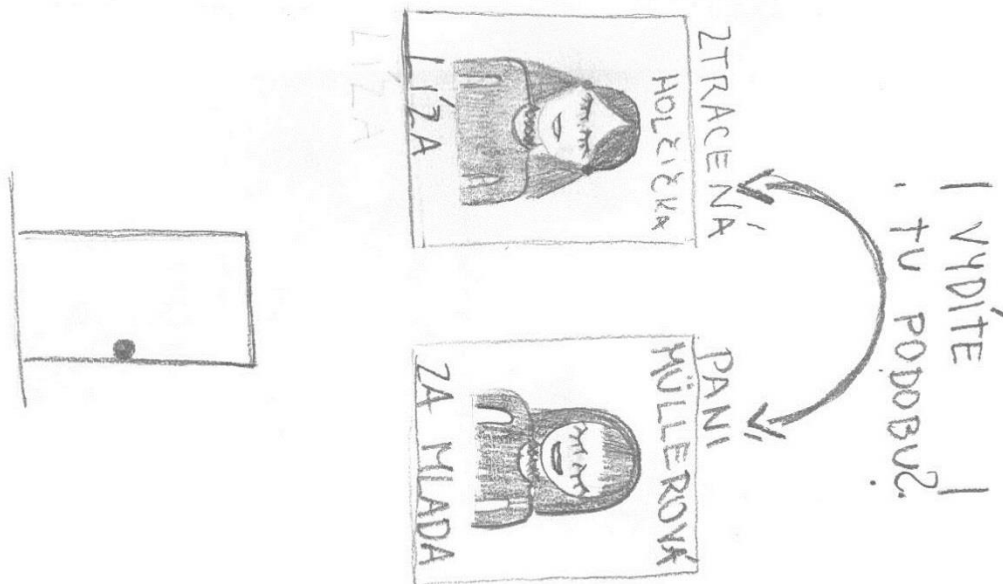
Policie pátrá po vysokém muži ve věku 30–35 let. Hledaný je asi 185–195 cm vysoký, štíhlé postavy. Má oválný obličej, výrazné obočí, tmavé vlasy sčesané do čela a úzké rty. Naposledy byl viděn v džínách, černé kožené bundě a bílých sportovních botách.

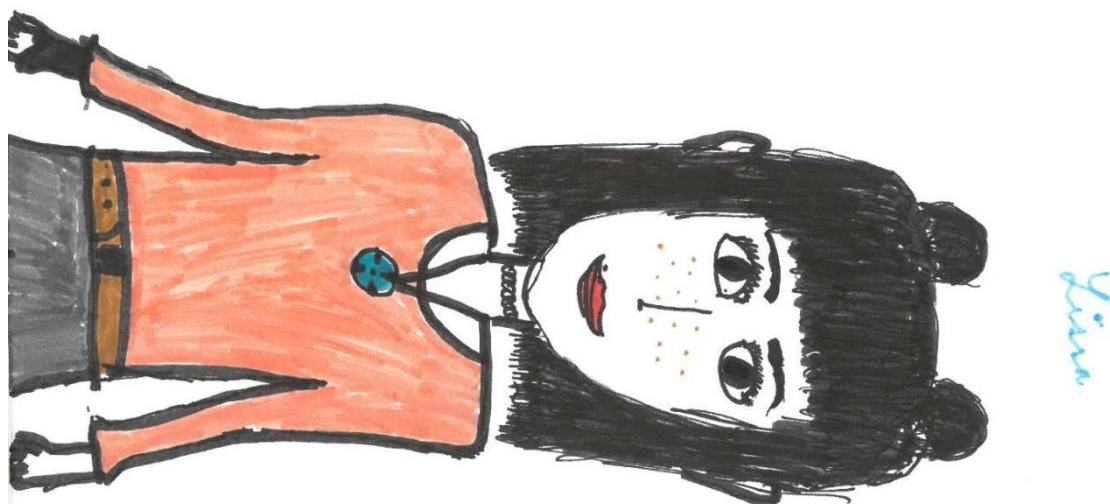
b) Škrtněte údaj, který se v popisu zbytečně opakuje.

c) Popis odpovídá muži na prvním obrázku. Popis obměňujte tak, aby vystihl proměny stejného pachatele zachyceného na dalších obrázcích. Čím dosáhl změny své podoby?

Příloha č. 34 – podoba paní Müllerové a ztracené Lízy

Příloha č. 35 – jeden z portrétů Lízy

Příloha č. 36 – portrét paní Müllerové

Příloha č. 37 – procházka k ohništi

Příloha č. 38 – rituální pálení dopisů 1

Příloha č. 39 – rituální pálení dopisů 2

Příloha č. 40 – rituální pálení dopisů 3

Příloha č. 41 – rituální pálení dopisů 4

Příloha č. 42 – rituální pálení dopisů 5

Příloha č. 43 – aktualita „PETR CHUDOŽILOV A JEHO DÍLO – LITERÁRNÍ PROJEKT 6. B“ přístupná z: <http://www.zsplešivec.cz/index/aktuality/petr-chudozilov-a-jeho-dilo-literarni-projekt6.html>

HLAVNÍ STRÁNKA > Hlavní stránka > AKTUALITY > PETR CHUDOŽILOV A JEHO DÍLO – LITERÁRNÍ PROJEKT 6. B

10.04.2018

Třída 6. B pracovala uplynulé dva měsíce na projektu zabývající se českým spisovatelem Petrem Chudožilovem, který i přes svůj původ není mezi našimi čtenáři příliš známý. V rámci hodin literatury a slohu jsme se seznámili s jeho třemi díly určenými především pro děti a mládež.

Během výuky byl kladen důraz především na čtení s porozuměním, dále pak na prožitkové čtení a na hledání hlavních myšlenek v textech Petra Chudožilova.

Při čtení knihy *Balada o Bobíkovi aneb Pacient Dr. Gordona* jsme diskutovali o rozdílech mezi světem dospělých a světem dětí, pokoušeli jsme se vžít do rolí dospělých. Poukázali jsme na důležitost fantazie a snů v našich životech a pomocí kresby jsme si plnili naše přání.

Práce s knihou *Příliš mnoho andělů* nás bavila zejména díky krátkým divadelním vystoupením, která si každá skupinka připravila na základě své přečtené kapitoly. Fotografie z divadelních představení naleznete níže.

Po četbě posledního Chudožilova díla s názvem *Kouř z komína* jsme diskutovali obzvláště o významu vzpomínek a naučili jsme se používat charakteristiku vnější. Rovněž jsme psali soukromý vzkaz, který mohl být buď dopisem osobě, se kterou se již nemůžeme spojit; přáním, po jehož splnění toužíme; anebo trápením, kterého se choeme navždy zbavit. Na základě jedné z kapitol této knihy, která říká, že „papír shoří a slova na něm napsaná odejdou s kouřem do nebeských výšin“ (Chudožilov 2015, str. 86), jsme se vydali na procházku k ohništi, kde jsme naše osobní vzkazy rituálně spálili, viz fotogalerie.

Kromě uvedených aktivit jsme se seznámili i s novými metodami čtení, jako jsou např. metoda párového čtení a podvojný deník. Učili jsme se spolupracovat ve skupinkách a zamýšlet se nad literaturou a jejím přínosem z hlediska našich životů.

Práce na tomto projektu nás bavila a každý z nás se naučil něco nového, ačkoliv se nejednalo ani tak o znalosti, jako spíše o vyhledávání hlavních myšlenek, posilování emocionální oblasti, vytváření hodnot a postojů a osvojování si psychomotorických dovedností.

Budeme rádi, když i vy se rozhodnete přečíst si jedno z děl Petra Chudožilova. Přejeme vám spoustu krásných čtenářských zážitků.

Monika Žohová - vyučující ČJ
a žáci 6. B

*Český spisovatel Petr Chudožilov se narodil roku 1943 v Prostějově. Jeho otec byl Rus, matka Moravanka. Navzdory svému původu je znám především ve Švýcarsku, kam emigroval roku 1982. Do České republiky se však rád vrací. Okouzlen je například krásami Českého Krumlova. Ačkoliv píše i pro dospělé, za tvorbu pro děti byl zapsán na Čestnou listinu IBBY a oceněn prestižní Evropskou cenou za nejlepší německou pohádku. V roce 2014 si odnesl výroční cenu nakladatelství Albatros za knihu *Příliš mnoho andělů*.*

[Fotogalerie](#)

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Monika Žohová
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	doc. Mgr. Jaroslav Vala, Ph.D.
Rok obhajoby:	2018

Název práce:	Didaktický potenciál díla Petra Chudožilova
Název v angličtině:	The didactical potential of works by Petr Chudožilov
Anotace práce:	<p>Diplomová práce pojednává o spisovateli Petru Chudožilovi a zabývá se didaktickým potenciálem jeho knih. Teoretická část představuje osobnost Petra Chudožilova a popisuje důležité momenty jeho života, které ovlivnily jeho tvorbu. V práci je zařazen i krátký výzkum potvrzující hypotézu, že tento spisovatel není známý mezi českými čtenáři.</p> <p>Cílem práce bylo interpretovat vybraná Chudožilova díla pro děti a mládež z roviny didaktické. Jednalo se o knihy: <i>Balada o Bobíkovi aneb Pacient Dr. Gordona</i>, <i>Příliš mnoho andělů</i> a <i>Kouř z komína</i>. To bylo důležité k vyhledání takových míst v textu, která jsou vhodná pro práci s textem ve výuce.</p> <p>Důležitou součástí práce je plánování výukových lekcí, které jsou později realizovány za pomoci pracovních listů a následně pak i okomentovány.</p>
Klíčová slova:	Petr Chudožilov, didaktický potenciál, kniha, čtenářská gramotnost, práce s textem

Anotace v angličtině:	<p>This diploma thesis deals with a writer Petr Chudožilov and is engaged in didactical potential of his books. The theoretical part introduces Petr Chudožilov and describes some important moments of his life which had an impact on his work. This thesis is supplemented by short research confirming a hypothesis that this writer is not known among Czech readers.</p> <p>The aim of the work was to interpret Chudožilov's selected books for children and young readers from the didactical point of view: <i>Balada o Bobíkovi aneb Pacient Dr. Gordona</i>, <i>Příliš mnoho andělů</i> and <i>Kouř z komína</i>. It was important to find the passages being convenient for working with the text at school.</p> <p>Another important part of this work is a preparation for lessons which are put into practice later with the aid of worksheets, and subsequently also annotated.</p>
Klíčová slova v angličtině:	Petr Chudožilov, didactical potential, book, reading literacy, work with the text
Přílohy vázané v práci:	43
Rozsah práce:	112 stran + přílohy
Jazyk práce:	Český jazyk